

HİTAP

Konulu Vaaz Dergisi
TEMİZLİK

Halime AKKUŞ
Gölköy İlçe Vaizi

Mehmet YAVUZ
Çatalpınar İlçe Vaizi

İlyas DEMİRCİ
Altınordu İlçe Vaizi

ordu.diyamet.gov.tr

ÜCRETSİZ

HİTAP

Konulu Vaaz Dergisi

ORDU İL MÜFTÜLÜĞÜ DERGİSİ

ORDU İL MÜFTÜLÜĞÜ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
VE GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dr. İsmail ÇİÇEK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Burhan AL

EDİTÖR

Dr. İsmail ÇİÇEK

YAYIN KURULU

Şerife Hanım ALTUNER

Kasım KARAMAN

Niyazi YILMAZ

Ekrem AKBAŞ

Hasan Basri ÇEDİK

Mustafa AKKAYA

WEB

ordu@diyanet.gov.tr

İL MÜFTÜLÜĞÜ TEMSİLCİSİ

Emrullah ŞAHİN

YAYIN TÜRÜ

Yerel-Süreli

Akyazı Mah. Atatürk Bul. No: 269

Altınordu/ORDU

(0452) 234 04 11-233 05 17- 233 03 95

Faks: 0 452-234 02 08

Facebook: Ordu Muftuluk

Twitter: @orduilmuftulugu

Instagram: ordu_muftulugu

YouTube: Ordu İl Müftülüğü

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NO: 73074

Yayınlanan yazıların hukuki ve bilimsel sorumluluğu
yazarlara aittir.

İÇİNDEKİLER

7

Niyetlerimizin Temiz Olması

9

Cehaletten ve kötü huylardan arınmış kalptir” anlamında açıklanmıştır. Anlaşılmaktadır ki arınmış bir kalple hakkın huzuruna gelen kimsenin samimi ve temiz niyeti kendisine fayda verecek, ahirette kurtulandan olacaktır. Sevgili Peygamberimizin niyetin akıbeti belirlediğini ifade eden şu hadisi de durumu somut bir şekilde özetlemektedir:

10

Beden Temizliği

13

Mekân Temizliği

18

“Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir.”buyurarak ibadetlerde temizliğin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

19

Lisanın Temizliği

Temiz olmasına özen gösterilmesi gerekenlerden bir tanesi de Yüce Rabbimizin insana vermiş olduğu en güzel nimetlerden birisi olan lisanımızdır. Lisan diğer varlıklarla iletişim kurmamızı sağlayan belki de en önemli araçtır.

23

Temiz Rızık

Temizliğine ve kalitesine dikkat edilmesi gerekenlerden bir tanesi de tükettiğimiz rızıklar ve sahip olduğumuz mallardır. Rızık Allah Teâlâ'nın canlılara yeme içme ve başka hususlarda yararlanmak üzere verdiği her şeydir.

29

Tevbe İle Tüm Kirlerden Arınma

36

“Nefsini maddî ve mânevî kirlerden temizleyen kesinlikle kurtuluşa erecektir.” Kendini her türlü kirlerden temizleyen kurtulandan olacağını müjdelemiştir. Kendi temizleyerek Rabbinin huzuruna çıkanlara ise ahirette sayısız nimetler vadedilmiştir.

37

İslam dini Sadece el yüz temizliğini değil beden temizliğini de manevi temizlikle birleştirerek ibadetlerin şartı olarak tahsis etmiştir. Bunun en güzel örneği de gusül abdestidir.

42

Şerifte çok yemenin zararına değinilmiş yemenin ölçüsü net olarak belirlenmiştir.

43

Uyku

Dinlenme ve uyku alışkanlıklarımız da sağlığımız açısından önemlidir. Sevgili Peygamberimiz (sav.), temel insani ihtiyaçlarımızdan olan dinlenme ve uyumaya kendi hayat tarzını örnek göstererek teşvik etmiştir. Geceleri hiç uyumadan ibadetle geçirmek isteyenlere bu anlamda müsaade etmemiş, uygun görmemiştir.

44

Spor

İslam Dininde bazı prensiplerin göz önüne alınması durumunda sportif faaliyetlerle uğraşmanın bir sakıncası olmadığı gibi bazı spor dalları ile uğraşmak sünnet olarak görülmüş, çeşitli sebeplerle teşvik edilmiştir

45

TEDAVİ OLMAK

İnsan sağlığına dikkat etse dahi bir gün gelip hastalanabilir.

48

SABIR

·Bir kısım hadis-i şeriflerde mümine isabet eden hastalığın, onun manevî derecesinin yükselmesine ve günahlarının affına sebep olacağı bildirilmiştir: “Bir müslümana hastalık isabet ederse, hazan vakti ağaç yapraklarının döküldüğü gibi Allah onun hata ve günahlarını döker.” (Buharî, Merda, 13)

69

Cisim temizliği (maddî temizlik) a- Beden Temizliği: Biri hades denen ve gözle görülmeyen hükmi pislikten, diğeri de gözle görülen ve necâset denen maddî pislikten olmak üzere iki ayrı temizliği gerçekleştirmektir. Hades denen hükmi pislik sadece insan vücudu için mevzubahistir.

70

TERTEMİZ OLANLARIN

MÜKAFATLARI:

1 Allah Sevgisi:

انَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ
Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

TEMİZLİK

Halime AKKUŞ
Gölköy İlçe Vaizi

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ
اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

~1.2~

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةَ
وَالسَّلَامَ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَاتَّبَاعِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ

بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَسِّرْ لِي
أَمْرِي وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي
يَفْقَهُوا قَوْلِي

رَبِّ زِدْنَا عِلْمًا وَالْحَقِّقْنَا بِالصَّالِحِينَ
اللَّهُمَّ عَلِّمْنَا بِمَا يَنْفَعُنَا وَارْفَعْنَا بِمَا
عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا إِلَّا مَا فَهَمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ
إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ ،
أَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

صلوا على رسولنا محمد
صلوا على طيب قلوبنا محمد
صلوا على شفيق ذنوبنا محمد
اللهم صل على سيدنا محمد وعلي
ال سيدنا محمد

Bir ömür bahşedene hamd; îmarın mahiyeti beyan eden, dini bize eksiksiz taşıyan, yaşayan, emin elçi Hz. Rasul'e salat; havf ve racâ arası muhasebeyle ömürlerini tartan, ümmeti olmak için uğraş veren tüm kardeşlerime selam olsun. Allah'ın selamı, rahmeti, mağfireti bütün inananların üzerine olsun. Gününüz mübarek, gönlünüz huzur dolsun

Rabbim yuvalarınıza muhabbet, yurdunuza sekinet koysun.

Sohbetimizi birbirini Allah için seven Allah için buğz eden kardeşin kardeşe nasihati kabilinden her birimiz için ahiret azığı sayısın.

Kıymetli Kardeşlerim;

Doğumla nefes almaya başladığımız dünya hayatımız ölümle nihayet bulmaktadır. Hayatı da ölümü de yaratan Yüce Rabbimizdir. Bu yaratmanın gayesi elbette bir sınamadır. İmtihanın özü acaba hangimiz daha güzel işler yapacak? (Mülk 67/2.) sorusuna cevap bulmaktır. Soruya doğru cevap veren Yüce yaratıcının rızasını kazanmış ve imtihanını başarıyla vermiş olur. Peki bizler bu imtihanı nasıl başaracağız, yani güzel işler yapmanın sırrı nedir? Daha güzel işler yapmanın sırrı yaratılıştaki temiz olan fitratımızı korumaktan, yani “temiz geldik dünyaya temiz kalmalıyız” bilinciyle hareket etmekten geçmektedir. Hayat devam ettiği sürece, maddi ve manevi bakımdan sürekli bir arınma ve temizlenme içinde olmak “fitri” bir mecburiyettir. Zira “İnsan temiz ve selim yaratılmıştır. Fıtrat, insanların yaratılıştan getirdikleri safiyettir. İslam bu safiyeti maddi ve manevi temizlikle korumaya çalışır. Kendisine emanet olarak verilen görüntüsünün güzelleşmesi veya vücudunun temizlenmesi için yapacağı her türlü temizliğin karşılığında aynı zamanda manevi bir karşılık da söz konusudur

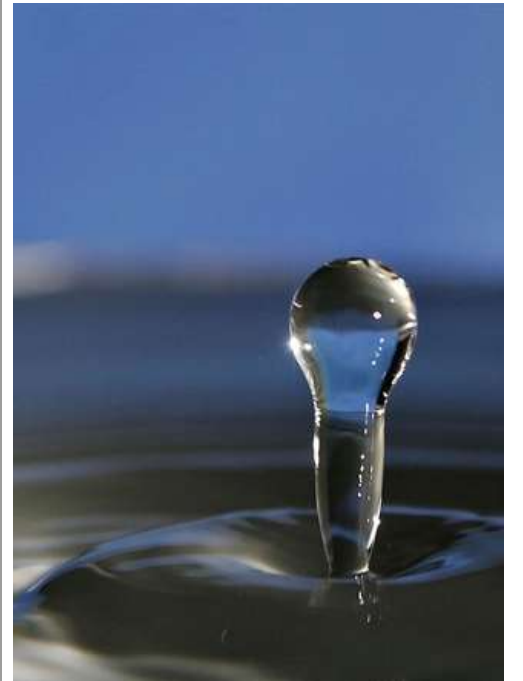
İslam'da. Bunlar aynı zamanda ahlakın da güzelleşmesine vesile olan maddi ve manevi temizlik kaideleridir. Allah'ın güzel surette yarattığı insanoğlu, bu hasletlere riayet ettiği ölçüde kendisine lütfedilen yaratılışının güzelliğini koruyabilir.” (Emine Demil, “Diyanet Sesli Aile Dergisi” s.14.)

İslam'da. Bunlar aynı zamanda ahlakın da güzelleşmesine vesile olan maddi ve manevi temizlik kaideleridir. Allah'ın güzel surette yarattığı insanoğlu, bu hasletlere riayet ettiği ölçüde kendisine lütfedilen yaratılışının güzelliğini koruyabilir.” (Emine Demil, “Diyanet Sesli Aile Dergisi” s.14.) Yüce Allah'ın sevgisine mazhar olmak da ancak bu şekilde mümkün olabilir. Kur'an'da:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ
“...Allah çok tövbe edenleri sever ve içi dışı temiz olanları sever” (Bakara, 2/222.) buyrulmaktadır.

Peygamber Efendimiz de bu konuda:

إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرِيمَ
“Allah güzeldir, güzel olanı sever; temizdir, temizliği sever; kerem sahibidir; cömertliği sever.” (Müslim, “İmân”, 147; Tirmizî, “Edeb”, 41.) buyurmuştur.

Başta Kur'ân-ı Kerîm olmak üzere kaynaklarımızda temizlik genellikle tahâret (tuhr) kelimesiyle ifade edilir. Tuhr ve taharet “kirin yok olması ve temizliğin meydana çıkması” manasına gelen ta-ha-re kökünden türetilmiştir.

Ayrıca zekât kökünden çeşitli kelimeler “maddî veya mânevî yönden temizlenme; temizleme, arıtma, temize çıkarma” anlamında kullanılır. (DİA “Temizlik” 40/427-428.) Bununla beraber Kur'ân-ı Kerim'de pek çok âyette temizliği ifade eden “tayyib” kelimesi kullanılmaktadır.

Bu kelime sözlükte “güzel söz, verimli temiz toprak, iffetli kadın, güvenli şehir, güzel koku, lezzetli yemek, temiz su, asil aile, meşrû kazanç” gibi anlamlara gelmektedir. Tayyib Kur'an'da bazı nesnelere tabiatındaki temizliği, güzelliği ve hoşluğu anlattığı gibi mecazen doğru inancı, güzel sözleri ve iyi işleri dolayısıyla erdemli insanları da ifade eder. (DİA, “Tayyib” 40/196-197.)

Esasında yukarıdaki tanımlar minvalinde temizlik genel olarak maddi ve manevî diye iki kategoride incelenmektedir.

Elbetteki bu iki ana kategori gerek iç dünyamızın gerekse dış dünyamızın temizliğini anlatması bakımından yerinde ve öz bir değerlendirmedir. Bu çerçevede de maddi temizlik genelde kişisel ve çevresel/sosyal temizliği, manevi temizlik ise kişinin iç dünyasının nezih bir havaya bürünmesini ifade etmektedir.

Ancak biz konuya daha detaylı ve daha derin bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemek adına Kur'ân ve sünnet perspektifinden temizliği hem maddi hem de manevi manada bir bütün olarak maddeler halinde ifade etmeye çalışacağız. İnceleyeceğimiz başlıklar, niyet, beden, mekan, lisan, tükettiğimiz rızıkların temizliği ile temiz rızıklardan infak, ibadetler için temizlik ve tevbe ile tüm kirlerden arınma konularını kapsamaktadır.

Niyetlerimizin Temiz Olması

İnsan bir davranışı yapmadan önce onu kalbinden geçirir zihninde tasarlar. Daha sonra da onu davranışına yansıtır. O nedenle güzel ve temiz bir hayatın ilk adımı niyetle başlamaktadır.

Niyet “kalbin hemen veya sonucu itibariyle maksada uygun bulunduğu, yani bir yararı sağlayacağına yahut bir zararı savacağına hükmettiği fiile yönelmesidir.” Niyet ne kadar güzel ve temiz olursa ortaya çıkan davranışın topluma yansımaları da o kadar güzel, samimi ve içten olur.

Temiz niyetler temiz ve ihlaslı insanları, temiz ve ihlaslı insanlar da hem maddi hem de manevi anlamda temiz ve kaliteli toplumları beraberinde

Bu açıklamada ihsan kavramı, “ibadeti en iyi şekilde yapma” anlamında özel bir terim olarak kullanılmıştır. Ancak ihsan daha genel olarak, “iyi niyet ve ihlâsla, bütün işlerin en hayırlısını ve en güzelini en iyi şekilde yapma” anlamında bir ahlâk terimi olarak kullanılır.

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّمَا لِأَمْرِي مَا نَوَيْتُ،
فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ،
فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ
هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا،
فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

“Ameller niyete göredir. Herkes sadece niyetinin karşılığını alır. Kim Allah ve Resûlü için hicret ederse, hicreti Allah ve Resûlü”nedir. Kim de erişeceği bir dünyalık veya evleneceği bir kadından dolayı hicret ederse, onun hicreti de hicretine sebep olan şeyedir”(Müslim, “İmâre”, 155; Buhârî, “Bedü'l-Vahy”, 1.)” hadisi ile beyan buyurmuş;

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ، وَلَا إِلَى
صُورِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

“Şüphesiz Allah, sizin şeklinize ve cisimlerinize bakmaz. Fakat o, sizin kalplerinize ve amellerinize bakar” (Müslim, “Birr”, 33; İbn Mâce, “Zühd”, 9; Ahmed b. Hanbel, 2/285, 539.) sözleriyle kalpteki niyetin Allah katında ne kadar kıymetli olduğunu bildirmiştir.

Görüldüğü üzere temiz ve nitelikli bir hayat, taşıdığımız temiz maksatlarla şekil bulmaktadır.

Kişinin kalbini şirk, riyâ ve bâtil inançlardan arındırması, bütün ibadet ve iyiliklerinde çıkar elde etme ve gösteriş yapma gibi duygulardan uzak durarak sırf Allah'ın hoşnutluğunu gözeterek niyetini temiz tutması ihlas sahibi bir kul olması için kaçınılmazdır. (DİA “Niyet” 33/169-172.)

“İnsanlara, canlılara ve eşyaya iyimser bakmak, onlar hakkında pozitif düşüncelere sahip olmak, hüsn-i zan beslemek, hüsn-i niyet taşımak, Müslüman ahlâkıdır. İyi düşünmek, iyi niyetli olmak insana hem dünya hem de âhirette huzur ve saadet getirir. Niyetin temizliği, samimiliği ve ona yüklenen anlam ölçüsünde yararlı davranışlar ve salih ameller değer kazanır.” (Hadislerle İslam, 3/29.) Yüce Kitabımız da güzel niyetin güzel akıbet doğuracağını ve sahibini mutluluğa taşıyacağını: بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Bilâkis, kim güzel niyet ve davranış sahibi olarak kendini Allah'a teslim ederse rabbinin katında onun mükâfatı vardır. Öylelerine korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de” (Bakara, 2/112.) ayeti ile bildirmektedir.

Âyetteki مُحْسِنٌ “muhsin” kelimesinin masdarı olan ihsan “bir işi samimiyetle, iyi niyet ve ihlâsla yapmak” anlamına gelir. Ayrıca “başkalarına haklarını veya haklarından daha fazlasını verme” anlamında da kullanılmaktadır. Hz. Peygamber, Cebrâil'le aralarındaki bir konuşmayı içeren, bu sebeple “Cibrîl hadisi” diye bilinen bir hadisinde bu kavramı, “İhsan, Allah'ı görüyormuşsun gibi ibadet etmendir; çünkü her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O seni görmektedir” şeklinde açıklamıştır. (Buhârî, “İmân”, 37.)

Hatta niyeti temiz tutmak o kadar önemlidir ki insanın kalbinden geçirdiği ama yapmaya muktedir olamadığı bir iyilik için bile Yüce Allah amel defterimize yapılmış mükemmel bir hasene olarak kaydetmektedir. Bununla beraber bir kimse bir kötülüğe niyet etse ve Allah'tan korktuğu için bundan vazgeçse bu dahi amel defterine iyilik olarak kaydedilmektedir. Çünkü Hz. Peygamber (SAV) bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَّ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أضعافٍ كَثِيرَةٍ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً

“Allah Teâlâ iyilik ve kötülükleri takdir edip yazdıktan sonra bunların iyi ve kötü oluşunu şöyle açıkladı: Kim bir iyilik yapmak ister de yapamazsa, Yüce Allah bunu yapılmış mükemmel bir iyilik olarak kaydeder. Şayet bir kimse iyilik yapmak ister sonra da onu yaparsa, Yüce Allah iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle, hatta kat kat fazlasıyla yazar. Kim bir kötülük yapmak ister de vazgeçerse, Yüce Allah bunu mükemmel bir iyilik olarak kaydeder. Şayet insan bir kötülük yapmak ister sonra da onu yaparsa, Cenâb-ı Hak o fenalığı sadece bir günah olarak yazar.” (Buhârî, “Rikâk” 31; Müslim, “Îmân”, 207, 259.)

Anlaşılan odur ki dünya ve ahiret saadetimiz için temiz bir niyeti kalbimizde taşımak, onu yapmaya azmetmek, atılması gereken ilk adımdır. Akibetimizin güzel olması buna bağlıdır. Zira Yüce Allah:

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

“O gün, mal ve çoluk-çocuk fayda vermeyecektir. Ancak ve ancak Allah’a temiz bir kalp (iyi niyetli ameller) getiren fayda görecektir” (Şuarâ, 26/88-89) buyurmaktadır. Buradaki “temiz bir kalp” diye çevirdiğimiz “kalb-i selîm” ise müfessirler tarafından şirk ve şüpheden arınmış, iman esaslarına samimiyetle inanmış, mânen sağlıklı, kötülüklerden korunmuş, sünnete gönülden bağlı olup bid’atlardan uzak duran, mal ve evlât sahibi olduğu için şımarmayan bir kalp ve hepsinden önemlisi“

Gehaletten ve kötü huylardan arınmış kalptir” anlamında açıklanmıştır. Anlaşılmaktadır ki arınmış bir kalple hakkın huzuruna gelen kimsenin samimi ve temiz niyeti kendisine fayda verecek, ahirette kurtulandan olacaktır. Sevgili Peygamberimizin niyetin akibeti belirlediğini ifade eden şu hadisi de durumu somut bir şekilde özetlemektedir:

, şehit düşmüş bir kimse olup huzura getirilir. Allah Teâlâ ona verdiği nimetleri hatırlatır, o da hatırlar. Bu nimetlere kavuştuğunu itiraf eder. Yüce Allah: “Peki, bunlara karşılık ne yaptın?” buyurur. “Şehit düşünceye kadar senin uğrunda cihad ettim.” Diye cevap verir. Cenab-ı Hak: “Yalan söylüyorsun. Sen, “Babayiğit adam.” desinler diye savaştın, o da sana denildi.” buyurur. Sonra o kişi yüzüstü cehenneme atılır. “Bu defa ilim öğrenmiş, öğretmiş ve Kur’an okumuş bir kişi huzura getirilir. Allah ona da verdiği nimetleri hatırlatır. O da hatırlar ve itiraf eder. Ona da: “Peki, bu nimetlere karşılık ne yaptın?” diye sorar. “İlim öğrendim, öğrettim ve senin rızân için Kur’an okudum.” cevabını verir. “Yalan söylüyorsun. Sen “Âlim” desinler diye ilim öğrendin, “Ne güzel okuyor” desinler diye Kur’an okudun. Bunlar da senin hakkında söylendi.” buyurur. Sonra o da yüzüstü cehenneme atılır. “(Daha sonra) Allah'ın kendisine her çeşit mal ve imkân verdiği bir kişi getirilir. Allah verdiği nimetleri ona da hatırlatır. Hatırlar ve itiraf eder. “Peki ya sen bu nimetlere karşılık ne yaptın?” buyurur. “Verilmesini sevdiğin, razı olduğun hiçbir yerden esirgemedim, sadece senin rızânı kazanmak için verdim, harcadım.” der. “Yalan söylüyorsun. Halbuki sen, bütün yaptıklarını “Ne cömert adam.” desinler diye yaptın. Bu da senin için zaten söylendi.” buyurur. Bu adam da yüzüstü cehenneme atılır. (Müslim, “Îmâre”, 152)

Hulasa eskilerin de bir işe başlarken dilin düşürmediği “niyet hayır akıbet hayır” sözü de niyetin ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bütün kirli düşüncelerden arınmış bir niyet gerek dünyada gerekse ahirette akıbetimizin temiz ve parlak olmasına zemin hazırlayacaktır.

Beden Temizliği

Beden temizliği hem vücudumuzun hem de giydiğimiz kıyafetlerin her türlü kirden arındırma ile mümkün olmaktadır. Bedenimiz bize emanet olarak verilmiştir. O nedenle o emanete sahip çıkmak her daim tertemiz olmasına özen göstermek benliğimize olan öz saygımızın bir gereğidir. Hem de ihmal edilmemesi gereken bir vazifedir. Hz. Peygamber'e (SAV) gelen ilk emirler arasında temiz olma emri yer almaktadır. Müddesir suresinde Yüce Allah özelde Peygamber Efendimiz'e genelde de herkese temiz olunması gerektiğini emretmektedir.

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ (1) قُمْ فَأَنْذِرْ (2) وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ (3) وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ (4) وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ (5)

“Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar! Sadece rabbinin büyüklüğünü dile getir. Elbiseni tertemiz tut. Her türlü pislikten uzak dur.” (Müddesir, 74/1-5.)

**BURADA RABBİMİZ “ELBİSENİ
TEMİZ TUT” EMRİ İLE HZ.
PEYGAMBER’İN MADDÎ OLARAK
ELBİSESİNİ NECÂSET VB.
PİSLİKLERDEN TEMİZ TUTMASI,
MÂNEVÎ OLARAK DA GÜZEL
AHLÂKLA BAĞDAŞMAYAN
DAVRANIŞLARDAN VE
GÜNAHLARDAN NEFSİNİ
ARINDIRMASI ANLAMINDA
YORUMLANMIŞTIR.**

Âyetteki siyâb (elbise) kelimesinin mecaz olarak kullanıldığını belirten ve bu kelimeye “amel, kalp, nefis, beden, aile, din, ahlâk” gibi farklı mânalar veren başka müfessirler de olmuştur. Buradaki temizlik maddî mânada alındığında “elbise” bir örnek olup genel olarak beden temizliğinin, kezâ ev bark, mâbed vb. özel veya ortak alanların temizliğinin de bu buyruğun kapsamına girdiğinde kuşku yoktur. 5. âyette “Her türlü pislikten uzak dur” cümlesi de dış temizlikten sonra inanç ve ahlâk temizliğini, iç arınmayı vurgulamaktadır. Diyebiliriz ki bu iki âyette, son derece veciz bir üslûpla, Hz. Peygamber’e ve onun şahsında müslümanlara hem maddî hem de mânevî temizlik emredilmiş olup, bu buyruğun daha ilk inen ve Hz. Peygamber’i risâlet görevine hazırlayan âyetlerde yer alması son derece anlamlıdır.” (Kur'an Yolu Tefsiri 5/494-495.)

Beden temizliği olarak nitelediğimiz el, ağız, diş, yüz, ayak, saç ve kıyafetlerin temizliği dinin bir emri olmasının yanı sıra sağlığımız için de gereklidir. Sağlıklı bir bedene sahip olmak fitratımızın da bir gereğidir. Çünkü temiz olan ortamda mikroplar yaşayamaz ve orada sağlık meydana gelir. Hz. Peygamber de vücutta mikropların en fazla çoğalma ihtimali olan yerlerin temizlenmesi gerektiğine binaen:

الفِطْرَةَ خَمْسٌ: الْخَيْتَانِ، وَالْأَسْتِحْدَادَ، وَقَصُّ
الشَّارِبِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَنَتْفُ الْإِيطِ

“Peygamberlerin sünneti (fitrat) beştir - yahut beş şey fitrat gereğidir- :Sünnet olmak, kasıkları tıraş etmek, tırnakları kesmek, koltuk altını temizlemek, bıyıkları kırmak” buyurmaktadır. (Buhârî, “Libâs” 51, 62, 64; Müslim, “Tahâret”, 49, 50.)

Ayrıca sevgili Peygamberimizden ağız temizliği hususunda da pek çok hadis nakledilmiştir ki önemini anlamak için şerh etmeye bile gerek yoktur. Zira ifadeler açık ve nettir. Bunlardan bazıları şöyledir: Ebû Hüreyre’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (SAV) şöyle buyurdu:

لَوْلَا أَنِ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي - أَوْ عَلَى النَّاسِ - لِأَمْرَتِهِمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ
كُلِّ صَلَاةٍ « متفقٌ عليه

“Ümmetimi (veya insanları) zora sokmaktan endişe etmeseydim, onlara her namaz vaktinde misvakla dişlerini temizlemelerini emrederdim.” (Buhârî, “Cum'a” 8; “Temennî” 9, “Savm” 27; Müslim, “Tahâret” 42.) Yine bir başka hadiste sevgili peygamberimiz:

السَّوَّاءُ مَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ

"Misvak kullanmak ağzın temiz kalmasına ve Rabbin razı olmasına sebeptir." buyurmuştur. (Nesâî, “Tahâret” 4.) Hz. Peygamber'in bu sözleri insanın fitratına hitap eden hayatın içinden tam da bir Müslümanda olması gereken vasıfları anlatan ifadelerdir.

İnsan sosyal bir varlıktır. Her daim diğer insanlarla iletişim halindedir. Şu bir sosyal hakikattir ki temiz görünümlü düzgün giyimli, hoş kokulu, inci gibi tertemiz dişlerle etrafa gülücük saçan herkes hem göze hem de ruha hitap eder. Bırakalım insanları hayvanlarda hatta cansız varlıklarda bile bize hoş gelecek bir estetik taraf ararız. Güzel olan ve pejmürde olmayan her şeye iç dünyamız ilgi duyar. Ayrıca insan kendini ne kadar temiz ve bakımlı hissederse kendine olan özgüveni de bir o kadar yüksek olur. Pejmurde, kendine özen göstermeyen herkes de itici olur ve kimse tarafından sevilmez.

Özellikle de toplum içine, cami gibi cemaatin yoğun olduğu yerlere giderken insanlar rahatsız etmeyecek titizlikte bir hal içerisinde olmak gerekir. Saçı başı dağılmış, üstü başı toz toprak içinde, ter kokuları içinde olan bazı kişilerin cumaya geldiklerini gören Hz.

Peygamber'in bu durumdan rahatsız olup ve bari o güne özel yıkansaydınız diye kendilerini uyarması da (Buhârî, “Cum'a” 15) bu sosyal hakikatın bir örneğini oluşturmaktadır. Zaten ibadetlerimizin de kemâlât bulması açısından kılık kıyafetimizin temiz ve düzenli olması Yüce Allah'ın bize bir emridir.

Kur'an'da:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Ey Âdemoğulları! Namaz kıldığınız, ibâdet ettiğiniz her yerde temiz ve güzel elbiselerinizi giyin. Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez" buyurulmaktadır. Elbetteki "temiz ve güzel elbiselerinizi giyin" ifadesi bir farzıyet taşımamaktadır. Burada ibadetlerimizi yaparken, mescidlere giderken güzel ve temiz elbiseler giyilmesi tavsiye edilmiştir. Çünkü toplum içine bilhassa camiye gelenlerin, mevcut imkanlarına göre en temiz ve en güzel

giysilerini giyinmeleri, cemaati rahatsız edecek kötü görüntü ve kokulardan sakınması insana, cemaate ve camiye olan saygının gereğidir.

Mekân Temizliği

En başta ibadet edilen mekânlar olmak üzere yaşadığımız yerin de temiz olmasına özen göstermek müslümânî duruşun göstergelerindedir. Bu konuda Yüce Allah:

وَأَذِّجْنَا السُّجُودَ
وَأَذِّجْنَا السُّجُودَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ

“Biz Kâbe’yi, insanlar için toplanıp sevap kazanma yeri ve emniyetli bir mekân kıldık. Öyleyse siz de İbrâhim’in makâmını namazgâh edinin. Zâten İbrâhim’le İsmâil’e de: “Tavaf edenler, ibâdet kastiyla orada kalanlar, rükû ve secde edenler için evimi Tertemiz tutun!” (Bakara, 2/125.) diye emretmiştik” buyurmaktadır.

Kâbe, Allah’ın evidir. /Yüce Allah, Hz. İbrâhim ve oğlu İsmâil’e evinin temiz tutulmasını emretmiştir. Çünkü bu mekan, insanların ibâdet ettikleri, Allah’a yöneldikleri, namaz kıldıkları yerdir. Bu haliyle temiz tutulmaya en layık mekandır. Bu kutsal mekânın namazın sıhhatine engel olan maddî pisliklerden; insanın imanını, ihlâsını ve kulluğunu Allah’a arzettiği yer olduğu için putperestliği çağrıştıran her türlü tutum ve davranışlardan; bütün milletlerden müslümanların bir araya gelerek tanışıp kaynaşmaları, sevgi ve şefkatın en güzel örneklerini vermeleri gereken yer olduğu için de insanları incitici söz ve hareketlerden, hatta hayvanlara, bitkilere zarar veren, mekânın kudsiyetiyle bağdaşmayan her türlü ahlâk dışı tutum ve davranışlardan arındırılması istenmektedir. Kâbe’nin birer şubesi mevkiindeki bütün cami ve mescitler de aynı şekilde temiz tutulmalıdır. Ayette, Allah’ı zikir ve O’na muhabbet merkezi olan kalplerin her türlü masiva ve günah düşüncesinden temiz tutulmasına da işaret vardır. (Ömer Çelik Tefsiri Bakara, 125.)

Yaşadığımız mekanın temiz olması birey ve toplum sağlığı açısından da önem arz etmektedir. Zira temiz olmayan yerlerde mikropların üremesi ve yayılması kaçınılmazdır. Böyle ortamlarda yaşamak hastalıklara sebebiyet verebilir.

Hatta geçtiğimiz yıllarda da yakinen müşahede ettiğimiz üzere hijyene dikkat edilmediği için ortaya çıkan covid 19 virüsü yayılarak pandemiye dönüşmüş, tüm dünyayı adeta ablukaya almıştı. Bu gibi durumlarla tekrar karşılaşmamak için evlerin, ibadet mekanlarının, girişip çıktığımız devlet kurumlarının, sokakların kısacası tüm dünyanın temiz olması hem dinimizin bir emri hem de sağlığımız açısından gereklidir.

Ayrıca mekan temizliğinin emanet bilinci ile de yakinen ilişkisi bulunmaktadır. Belli bir süreliğine misafir olduğumuz dünyada elimize verilen her şey Yüce Allah'ın birer emaneti olduğu unutulmamalıdır. Yüce Allah evreni insan için en güzel şekilde yaratmıştır.

Her şey yerli yerinde ahenkle varlığını sürdürmektedir. Bu güzel nimetlerine karşılık olarak insanlardan kulluk ve bu düzeni korumalarını istemiştir. Bu emanetleri korumanın sorumluluğunu hissederek hayatı devam ettirmek, Yüce Allah'ın koyduğu dengeyi korumaya çalışmak aynı zamanda dinî bir vazifedir. Çünkü Kur'an'da:

﴿وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ۗ
أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ۗ﴾

“Allah göğü yükseltti ve dengeyi koydu, sakın dengeyi bozmayın.” (Rahman, 55/7-8) buyrulmaktadır. Bununla beraber yine Kur'an'da insanların yaptıkları sebebiyle denizde ve kara da düzenin bozulduğu hatırlatılarak bizlere bu konuda dikkatli olmamız gerektiği öğütlenmiştir.

“Günümüzde korkunç bir şekilde ortaya çıkan doğal çevremizdeki yoğun çürüme ve tahribat, burada ‘insanın kendi yapıp ettiklerinin bir sonucu’, yani insanın, kendini tahrip eden teknolojik gelişmelerin ve insanlığı daha önce hayal bile edemediği ekolojik felâketlerle karşı karşıya getiren çalginca faaliyetlerin bir sonucu olarak öngörülmüştür:

Toprağın, havanın ve suyun sanayi atıkları ve şehir çöpleri yüzünden dizginlenemeyen bir şekilde kirlenmesi; bitki örtüsü ve denizlerin artan bir şekilde zehirlenip yok olması; yaygın uyuşturucu ve görünürde ‘faydalı’ ilaç kullanımı sebebiyle insanın kendi bedeninde ortaya çıkan her türlü genetik bozukluklar ve insanlara yararlı birçok hayvan türünün giderek yok olması. Bütün bunlara, insanın sosyal hayatındaki hızlı bozulmayı ve çürümeyi, cinsel sapıklıkları, suçları ve şiddeti ve son aşamada nükleer dehşeti ilâve edebiliriz. Bunların tamamı, son tahlilde, insanın Allah'a ve onun emrettiği ahlâkî değerlere karşı umursamazlığının ve bunun yerine, ‘maddî ilerleme’yi tek önemli hedef sayan inançlara tutsaklığının bir sonucudur

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere ekolojik dengenin bozulması aslında Hz. Peygamber'in imanın yarısı olarak nitelediği temizliğe ozen gösterilmemesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. İçinde yaşadığımız çevrenin duyarsızca kirletilmesi, hayat kaynağı olan suların, havanın sorumsuzca pisletilmesi, erozyonların onleyicisi ormanlarımızın her gecen gün tahrip edilmesi, bütün bunların neticesinde küresel anlamda dengelerin yitirilmesi dünyamızı ve dolayısıyla bizleri icinden çıkılmaz bir tehditle karşı karşıya bırakmaktadır.

Unutulmamalıdır ki bu dünya sadece bize ait değildir. Bu dünyadan giderken bu emanetleri gelecek nesillere bırakacağımız aşikardır. O nedenle nesillerimize tertemiz bir dünya bırakmak için hep bana hep bana mantığıyla yaşamamak, bencilce davranmamak gerekmektedir. Çünkü iyi ve temiz bir dünyada yaşamak ne kadar bizim hakkımızsa onların da o kadar hakkıdır.

Çevre temizliği toplumsal bir görevdir. Çünkü insanlar aynı çevreyi paylaşmakta ve aynı havayı solumaktadır. Çevreye verilen herhangi bir zarar, diğer insanların çevreyi temiz kullanmasına engeldir. Bu durum ise kul hakkına sebep olmaktadır. Peygamberimiz de bu konuda, "Hoşa gitmeyen iki şeyden sakının!" buyurmuştur. Sahabe bunların neler olduğunu sorunca Peygamberimiz "İnsanların yollarını ve gölgelendikleri yerleri kirletmektir." cevabını vermiştir. (Müslim, "Tahâret", 68)

Bununla beraber sevgili Peygamberimiz çevrenin korunması, temiz ve sağlıklı tutulması ile ilgili pek çok tavsiyesi bulunmakta ve bu görevi yerine getirmeyi infak ile ilişkilendirmektedir. Şöyle ki:

لا يَغرس مسلم غرسا، ولا يزرع زرعًا،
فياكل منه إنسان ولا دابة ولا شيء، إلا
كانت له صدقة

"Bir müslüman, bir ağaç diker yahut bir şey ekerse ve ondan insan, hayvan ve bir şey yerse bu onun için sadaka olur." (Buhârî, "Hars" 1, "Edeb", 27)

) buyurarak, yeşil alanları korumayı, ağaç dikimini yaygınlaştırmayı İslamî ve insanî bir görev olarak göstermiştir. Bir başka hadiste ise Peygamberimiz, insanların çevreyi temiz tutmalarını sadaka vermeye denk tutmuş ve bu konuda;

وتَمِيط الأذى عن الطريق صدقة

"(İnsanlara) eziyet verici bir şeyi yoldan kaldırman sadakadır." (Buhârî, "Cihâd", 72, 128.) buyurarak yoldan diken, taş, cam ve diğer benzeri eziyet/zarar veren bir şeyi kaldırmak başkasına da faydası olduğu için bu davranışı fiilî bir sadaka olarak değerlendirmiştir.

İbadetler için Temizlik

Hem maddi hem de hükmi anlamda yapılması gereken işlerden bir tanesi de bizleri yoktan var eden Rabbimize kulluk ödevlerimizi yerine getirebilmemiz için onun huzuruna çıkarken arınmış bir hal içerisinde olmaktır. Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerim bizlere bunun yolunu açık bir bir şekilde beyan etmiş Hz Peygamber (SAV) de uygulamalı olarak göstermiştir. Bize emredilen bu temizlik ibadetlerimizin sahil

olması için olmazsa olmaz bir şart olarak karşımıza çıkmaktadır. İbadetler için yapılması gereken temizlik ilk olarak hükmi anlamda olmalıdır. Bunlar fıkıh kitaplarımızda gusül, abdest ve teyemmüm olarak anlatılmaktadır.

Kur'ân-ı Kerîm'de abdest ve gusül ile alakalı olarak hayız, necâset ve rics, gâit, ve cünüp kelimeleri geçmektedir.

Bunlardan hayız, Kadınların adet hallerini, "necâset" âyette cünüplükten kaynaklanan hükmi kirlilik anlamında kullanılır. Rics kelimesi ise hem maddi hem de manevi kirlilik olarak ifade edilirken, Gâit insan dışkı anlamına gelmektedir. Kişinin cinsel ilişkide bulunması ve kadınların hayız ya da lohusalık hallerinin bitmesi durumunda cünüplük hali meydana gelir ve bu haller bazı ibadetleri yapmaya engel teşkil eder. İşte bu gibi halleri olan kimselere Allah ibadetlerinin yapabilmeleri için temizliği emretmiştir. Emredilen bu temizlik gusül, abdest ya da teyemmüm ile ifade edilmiştir. (Hayat Rehberi Kur'ân, 4/261)

Kur'ân-ı Kerîm'de Yüce Allah kendisine kulluk etmek üzere namaza hazırlandığımız zaman abdest almamız gerektiğini:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"Ey iman edenler! Namaza kalktığınızda yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve kollarınızı yıkayın, başınıza meshedin ve topuklara kadar da ayaklarınızı yıkayın! Eğer cünüp iseniz güzelce yıkanıp temizlenin. Şayet hasta veya yolcu olursanız yahut biriniz tuvaletten gelirse ya da eşlerinizle cinsî münâsebette bulunur da, abdest veya gusül almanız gereken böyle durumlarda su bulamazsanız, o zaman temiz toprağa ellerinizi sürüp onunla yüzlerinizi ve dirseklere kadar kollarınızı meshedin. Bu tür emirlerle Allah size güçlük çıkarmak istemez; bilakis şükredesiniz diye sizi tertemiz kılmak ve size olan nimetini tamamlamak ister." (Maide, 5/6.) âyeti ile emretmektedir.

Kur'ân'da guslun nasıl alınacağı detaylı bir şekilde tarif edilmemiştir. Hadis kaynaklarından edindiğimiz bilgiye göre Hz. Peygamber boy abdesti alacağı zaman, önce ellerini, ardından tenasül uzvunu yıkamış sonra normal abdest almıştır. Bundan sonra başından üç defa su dökmüş, suyu elleriyle bütün bedenine ulaştırmıştır. En son olarak da yıkandığı yerden çıkmış ve ayaklarını yıkayarak guslünü tamamlamıştır. (Hayat Rehberi Kur'ân, 4/265.) Aynı şekilde sevgili Peygamberimiz ahabına nasıl abdest alınması gerektiğini bizzat uygulamalı bir şekilde öğretmiştir. Onun hayatının her ânını dikkatle gözlemleyerek onun her davranışını örnek alan ashâb-ı kirâm, abdest konusunda da aynı hassasiyeti göstermiş, onun abdest alışını sonraki nesillere yani bizlere aynen nakletmiştir. Nitekim tâbiünden Abdu Hayr, sahâbilerin ileri gelenlerinden Hz. Ali'nin kendilerine abdesti şu şekilde öğrettiğini anlatmaktadır:

“Hz. Ali bir defasında bizim yanımıza geldi ve namaz kıldı. Sonra abdest suyu istedi. Biz içimizden, "Namazı kıldığı hâlde suyu ne yapacak ki?" dedik. Halbuki onun maksadı bize bir şeyler öğretmekmiş. Nihayet içinde abdest suyu bulunan bir kapla bir leğen getirildi. Önce kabı sağ eline döküp iki elini üç defa yıkadı. Sonra üç kez suyu ağzına ve burnuna ayrı ayrı verip dışarı attı. Ardından üç defa yüzünü ve üçer defa da sağ ve sol kolunu yıkadı. Sonra elini kaba daldırıp başını bir kez mesh etti. Sonra da sağ ve sol ayaklarını üçer kere yıkadı. (Hadislerle İslam, 2/119.) Yine Sevgili peygamberimiz “Kim benim aldığım şu abdest gibi abdest alır da sonra kalkıp iki rekât namaz kılarsa ve kıldığı bu namazda hatırına dünyalık getirmese Allah onun geçmiş günahlarını affeder.” (Buhârî, “Vudû”, 24) sözüyle abdestle arınmanın yolunu göstererek bizleri müjdelemiştir.

Ayrıca Sevgili Peygamberimizi görme saadetine eremeyip, onunla asr-ı saadette yaşayamamış olsalar da, onun kardeşleri, nurlu simaları ile âhirette maddi ve manevi temizlenmenin bir vesilesi olan abdest sayesinde tanınabileceklerdir. Çünkü hadis kaynaklarında anlatılan şu hâdise bize bunu teyid etmektedir. Peygamber Efendimiz bir gün sahâbîlerle birlikte bir kabristana uğradı ve “Esselâmü aleyküm ey müminler diyarı(nın sakinleri)” diyerek selâm verdi. Sonrasında ise, “İnşallah biz de size katılacağız, (ancak din) kardeşlerimizi (dünyada) görmüş olmayı çok arzu ederdim.” diye ekledi. Bunu duyan sahâbîler merakla, “Yâ Resûlallah! Biz senin kardeşlerin değil miyiz?” dediler. .

Allah Resûlü, “Siz benim ashâbımsınız, kardeşlerim ise henüz (dünyaya) gelmeyenlerdir.” buyurdu. Bunun üzerine ashâb-ı kirâm, “Ümmetinden henüz dünyaya gelmeyenleri nasıl tanıyacaksın Yâ Resûlallah?” diye sordular. Resûlullah şöyle dedi: “Bir adamın siyah atlar arasında, alınları ve ayakları beyaz (sekili) atları olsa, onları tanımaz mı?” Ashâbın, “Elbette tanır.” cevabını duyan Resûl-i Ekrem, ümmetinden hiç görmediği insanları kıyamet gününde nasıl tanıyacağını, müjde niteliğindeki şu cevabıyla bildirdi: “İşte benden sonra gelecek olan kardeşlerim, aldıkları abdestten dolayı kıyamet günü abdest azaları parlayarak gelecekler. Ben de onları Kevser havuzu başında karşılayacağım.” (Hadislerle İslam, 2/117.)

Dinimizde ibadetlere hazırlık olarak yapılması gereken temizlik üzerinde o kadar durulmuştur ki abdest almak için su bulunamadığı takdirde toprağın da temizleyici bir unsur olduğu bizlere Kur’ân’da öğretilmiş Yüce Allah tarafından kullarına arınmanın en kolay yolları gösterilmiştir. Kur’ân’da:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا

“Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilecek derecede ayıkıncaya, cünüp iken de -yolcu olanlarınız hâriç- yıkanıncaya kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta ya da yolcu iseniz veya sizden biriniz abdestini bozmuşsa veyahut kadınlarınızla cinsî münâsebette bulunmuşsanız; bu durumlarda abdest alacak veya yıkanacak su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin: yüzünüzü ve kollarınızı onunla meshedin.

Doğrusu Allah, çok affedici, çok bağışlayıcıdır” (Nisâ 4/43.) buyurularak ibadet ederken Allah’ın huzuruna tertemiz varmanın gerekliliği, bunu yapmanın Allah’ın affına mazhar olma vesilesi olduğu anlatılmıştır. Âyetten anlaşıldığı üzere teyemmüm, belli şartlar dahilinde su bulunmadığı ya da suyu kullanma imkanı olmadığı zaman abdestsizlik ya da cünüplük halini gidermek amacıyla elleri ve yüzü temiz toprakla mesh etmektir. Teyemmümün yerine gelmesi için ise öncelik olarak niyet etmek ardından da ellerin temiz toprak veyahut toprak cinsi kum taş..vb maddelere vurularak önce yüzün sonra da kolların meshedilmesi gerekmektedir. (Hayat Rehberi Kur’ân, 4/311-315)

Abdest, başta namaz olmak üzere, Kur’ân okumak ve Kâbe’yi tavaf etmek gibi diğer ibadetlerin de anahtarı konumundadır. Nitekim Hz. Peygamber de Allah’ın emrettiği şekilde güzelce abdest alınmadıkça namazın

tamamlanmayacağını bildirerek:
مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلَاةُ وَمِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الْوُضُوءُ

“Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir.”buyurarak ibadetlerde temizliğin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir. (Tirmizî, “Tahâret”, 1; Hadislerle İslam 2/120.)

Aslında zahiri yani gözle görünür anlamda abdest almak bedendeki dört azayı temizler. Bunlar: Yüz, eller, baş ve ayaklardır. Bununla beraber abdest günahlardan arınmaya da vesile olarak manevi anlamda da temizlik sağlamış olur. Abdest ve gusül bedenlen temizlenerek fıtrata uygun bir şekilde pak ve nezih yaşamaya yardımcı olurken aynı zamanda insanın manevi kirlilik duygusundan, hataların ağırlığından arınmasını, ibadete hazırlanmasını ve toplum içine rahat bir şekilde çıkmasını sağlar. (Hayat Rehberi Kur’ân, 4/266.) Zira Sevgili Peygamberimiz:

إذا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ، أَوْ الْمُؤْمِنُ فغسل وجهه خرج من وجهه كلُّ خَاطِيئةٍ نظر إليها بعينيه مع الماء، أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل يديه خرج من يديه كلُّ خَاطِيئةٍ كان بطشتها يده مع الماء، أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل رجله خرجت كلُّ خَاطِيئةٍ مسَّتْها رِجْلَاهُ مع الماء أو مع آخر قطر الماء حتى يخرج نقياً من الذنوب
“Müslüman veya mü’min bir kul abdest aldığı anda yüzünü yıkarsa, gözleri ile bakarak işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile yüzünden çıkar. İki elini yıkadığında, elleriyle tutarak işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı zaman, ayaklarıyla yürüyerek işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile ayaklarından çıkar. Neticede o mü’min kul günahlardan temizlenmiş olur.” (Müslim, “Tahâret” 32) buyurmuştur. Yine sevgili peygamberimiz:

مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ مَضَى إِلَى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ كَانَتْ خَطْوَاتُهُ إِحْدَاهَا تَحُطُّ خَطِيئَةً، وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً

“Bir kimse evinde güzelce temizlenir, sonra Allah’ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah’ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir.” (Müslim, “Mesâcid”, 282.) diyerek maddi ve manevi arınmanın yolunu göstermiştir.

مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلَاةُ
وَمِفْتَاحُ الصَّلَاةِ
الْوُضُوءُ

“Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir.”buyurarak ibadetlerde temizliğin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

Lisanın Temizliği

Temiz olmasına özen gösterilmesi gerekenlerden bir tanesi de Yüce Rabbimizin insana vermiş olduğu en güzel nimetlerden birisi olan lisanımızdır. Lisan diğer varlıklarla iletişim kurmamızı sağlayan belki de en önemli araçtır. Lisan ne kadar temiz ve güzel olursa diğer varlıklar arasındaki iletişim de o kadar samimi, içten, temiz ve güzel olur. Yüce Allah Kur'an'da güzel lisan ile konuşmak ve güzel söz söylemenin etkilerini ifade eden o kadar çok ayet-i kerime zikretmiştir ki, zikredilen her bir kavram temiz lisanlı olmanın ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bunlardan birincisi dilin gönül incitici sözlerden beri olması anlamında "Kavlün ma'rûf" ifadesidir:

قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ
يَتَّبِعُهَا آذَى وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ

"Güzel söz ve bağışlama, arkasından incitme gelen sadakadan daha iyidir. Allah zengindir, acelesi de yoktur." (Bakara, 2/223.) Ayetin devamında İnsanları, sadaka ve malî yardım yüzünden minnet altında bırakmaya ve incitmeye kalkışanların bu davranışı, Allah'a ve âhirete iman etmeyen, başkalarına gösteriş olsun diye veya kişiden menfaat beklediği için harcama yapan kimselerin davranışlarına benzetilmiş, bunun da semere ve sonucu kaya misaliyle anlatılmıştır:

Kur'an'da bir de güzel söz anlamında kavli-tayyib ve kelimetün tayyibetün ifadesi geçmektedir ki bu âyetlerde temiz anlamına gelen "tayyib" kelimesinin bilhassa kullanılması dikkat çekicidir.

مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تَرَابٌ
فَاصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ

"Ey iman edenler! Allah'a ve âhiret gününe inanmadığı halde malını insanlara gösteriş yapmak için harcayan kimse gibi sadakalarınızı başa kakmak ve incitmek suretiyle boşa çıkarmayın. O kimsenin misali, üzerinde toprak bulunan düzgün ve yalçın bir kayadır; kayanın üzerine şiddetli bir yağmur yağmış, onu çıplak halde bırakmıştır. Bu gibilerin kazandıkları hiçbir şeyden istifadeleri olmaz ve Allah, inkârcı topluluğa hidayet vermez." (Bakara, 2/264.) Yalçın ve pürüzsüz bir kayanın üzerindeki toprak şiddetli yağmur aldığında sıyrılıp yere inmekte, düz yerlerdeki toprağa bereket getiren yağmur bu kayada toprağı yok etmektedir.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

(Mirastan payı olmayan) "

yakınlar, yetimler ve yoksullar miras taksiminde hazır bulunursa bundan, onları da rızıklandırın/yararlandırın ve onlara güzel söz söyleyin." (Nisa 4/8)

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي
جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا
وَآكُسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

Allah'ın geçiminize "dayanak kıldığı malları akli ermezlere (reşid olmayanlara) vermeyin; o mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin." (Nisa 4/5.)

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ
النِّسَاءِ إِنْ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ
بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ
وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

Ey Peygamber hanımları! "Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer (Allah'tan) korkuyorsanız, (yabancı erkeklere karşı)

çekici bir edâ ile konuşmayın; sonra kalbinde hastalık bulunan kimse ümide kapılır. Güzel söz söyleyin." (Ahzab, 33/32.)

Kur'an'da bir de güzel söz anlamında kavli-tayyib ve kelimetün tayyibetün ifadesi geçmektedir ki bu âyetlerde temiz anlamına gelen "tayyib" kelimesinin bilhassa kullanılması dikkat çekicidir.

وَهْدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهْدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ

“Ve onlar, sözün en güzeline yöneltmişler, övgüye lâyık olan Allah’ın yoluna iletilmişlerdir.” (Hac, 22/24.) âyetinde geçen kavli-i tayyib için alimler kelime-i tevhid yorumunu yapmışlardır. Gerçekten de الله رسول محمد رسول الله لا اله الا الله sözünü insanı şirk kirinden arındıran en temiz en güzel sözdür.

Aynı şekilde:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ فَرْعٍ

“Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti). (O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir. Kötü bir sözün misali, gövdesi yerden koparılmış, o yüzden ayakta durma imkânı olmayan (kötü) bir ağaca benzer” (İbrahim, 14/24.) âyetinde de “Allah Teâlâ’nın varlığına ve birliğine imanı yani kelime-i tevhidi ifade eden ‘güzel söz’, kökü yerin derinliklerine sağlam bir şekilde yerleşmiş, gövdesi ve dalları gökyüzüne doğru yükselmiş, her zaman meyve veren bir ağaca benzetilmektedir. Bu ağaç nasıl Allah’ın izniyle her zaman meyve verip faydalı oluyorsa “kelime-i tevhid” de o şekilde faydalıdır. O da müminlerin kalplerine yerleşip kökleşince onların davranışlarını etkilemekte ve imanın ürünleri, meyveleri onların üzerinde görülmektedir. Onlar Allah’a karşı kulluk görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları gibi, ilim, irfan ve güzel işleriyle de insanlık için daima faydalı olmaya gayret ederler. Öte yandan ağacın diri kalması için nasıl sulama ve budama gibi bakma ihtiyacı varsa kalpteki iman da böyledir. Eğer mümin faydalı ilim, güzel amel, zikir ve tefekkürle onu beslemezse o da zayıflayıp yok olabilir.” (Kur’an Yolu, 3/315)

Burada “güzel sözden maksadın, söz olarak en üstün güzellikleri ihtiva eden Kur’ân-ı Kerim olması da mümkündür. Her türlü övgüye lâyık olan Allah’ın yolundan maksat ise dosdoğru yol olan İslâm yoludur.” (Ömer Çelik Tefsiri, Hac 24.)

Bunlardan başka adâletli, dengeli, tutarlı ve yerli yerince söylenmiş söz anlamında “kavl-i adl” (Enam, 6/152.), insanlara söylenmesi istenen güzel söz anlamında “kavl-i hasen” anne-babaya karşı söylenmesi istenen saygılı ve iltifatkâr söz anlamında “kavl-i kerimâ” (İsra, 17/23-24.), fakir-fukarâya, muhtaç ve mahrumlara verecek bir şey bulamayınca söylenmesi istenen, gönül alıcı, teselli edici işi kolaylaştırıcı söz anlamında “kavl-i meysûrâ” (İsra 17/28), etkileyici güzel söz anlamında “kavl-i beligâ” (Nisa 4/63.), doğru ve sağlam bir söz anlamında “kavl-i sedidâ” (Nisa, 4/9; Ahzab, 33/70.) ve yumuşak söz anlamında “kavl-i leyyinâ” (Taha 20/44) ifadeleri geçmektedir. Bunların hepsi de dili güzel ve temiz cümlelerle donatmanın gerekliliğine işaret etmektedir.

Lisanı temiz ve güzel kullanmanın yanı sıra dilimizin kirlenmemesi için de azami özen gösterilmesi, yalan, gıybet, koğuculuk, iftira, hakaret gibi şeylerle de kirlenmemesi gerekir. Söz konusu bu kötü hasletler dilimizi kirlenmesinin yanı sıra toplumda da ciddi bozulmalara yol açmakta Müslümanlar arasındaki güven duygusunu zedelemekte, kişilerin gönlünde tedavisi zor derin yaralar açmaktadır. Bunlardan yalan “doğruluğun (sıdk) karşıtı, bir konuda gerçeğe aykırı haber veya bilgi vermek, anlamındadır ve dinimizin şiddetle karşı olduğu köyü huylardandır.” Kur’ân-ı Kerim’de:

وَيَلِّ لِكُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٌ

“Her günahkâr yalancının vay hâline!” (Casiye, 45/7.) buyrulurken dilini yalanla kirlenler kınanmaktadır. Sevgili peygamberimiz de daima doğru sözlü olunması gerektiğini, yalanı kendisine adet edinen kişinin sonunun hüsrana biteceğini:

عليكم بالصدق، فإن الصدق يهدي إلى البرِّ، وإن البر يهدي إلى الجنة، وما يزال الرجل يصدق ويتحرى الصدق حتى يكتب عند الله صديقاً، وإياكم والكذب، فإن الكذب يهدي إلى الفجور، وإن الفجور يهدي إلى النار، وما يزال الرجل يكذب ويتحرى الكذب حتى يكتب عند الله كذاباً

“Doğruluk üzere olun. Hiç şüphe yok ki doğruluk iyiliğe götürür. İyilik de cennete götürür. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında Sıddîk/doğru sözlü olarak yazılır. Yalandan sakının. Yalan kötülüğe götürür. Kötülük de cehenneme götürür. Kişi yalan söyleye söyleye Allah katında kezzâb/çok yalancı olarak yazılır.” (Buhârî, “Edeb”, 69; Müslim, “Birr”, 103, 104.) sözleriyle ifade buyurmuştur.

“İnsanın söz ve davranışlarında doğruluğu esas alıp yalandan kaçınması hem dinî/ahlâkî hem de dünyevî açıdan gereklidir. Fert ve toplumun sağlıklı bir hayata sahip olması için insan ilişkilerinde yalandan uzak durularak dürüstlüğün esas alınması gerekmektedir. Zira bir toplumda yalan, dedikoduya, dedikodu da insanların birbirine karşı nefret beslemesine ve nihayetinde düşmanlığa yol açar. İnsanların kamplara ayrıldığı ve düşmanlığın hüküm sürdüğü bir ortamda ise emniyet içinde yaşamak imkânsız hâle gelir. Dolayısıyla, bireysel ve toplumsal açıdan huzurlu olmak için yalandan sakınmak önemlidir. Bu durum, bireylerin kendi iç tutarlılıklarını sağlayarak vicdanen rahat olmaları için de gereklidir. Yalan, insan fitratına aykırı olduğu için, günah kirinden uzak, saf bir mümin kalbi yalan söylenirken rahatsız olur, doğruluk karşısında ise sükûnet bulur. (Hadislerle İslam, 3/398.)

Sevgili Peygamberimiz yine bir başka hadisinde yalanla imanın bir arada olamayacağını:

لا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكَفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ جَمِيعًا وَلَا تَجْتَمِعُ الْخِيَانَةُ وَالْأَمَانَةُ جَمِيعًا

“Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, hıyanet ile emanet bir arada bulunmaz” (Müsned, I, 3, 5, 7, 8; Müslim, “Birr”, 103-105; İbn Mâce, “Muḳaddime”, 4, 5) sözleriyle bildirmiştir.

Dili yalandan korumak, temiz bir dille yaşamak hayatın her alanında olması gereken bir haslettir. Alışveriş yaparken, evde, okulda, işte her nerede olunursa olunsun dürüst bir dil kullanmak müslümani duruşun ilkelerindedir.

Aynı şekilde dili gıybetten ve koğuculuktan da koruyarak temiz tutmak bir müslümanda olması gereken güzel huylardandır. Zira “gıybet, kolaylıkla gerçekleşebilen, zamanla sıradanlaşarak kişiyi rahatsız etmeyen ve insanlar arasında hızla yayılabilen bir hastalıktır.

Önlem alınmadığında hem fert hem de toplum için çok daha ciddi sorunlara kaynaklık edebilmektedir. Gıybetle başlayan afetler zinciri insanlar arasında kin, nefret, düşmanlık, bozgunculuk meydana getirebilecek fiilleri tetiklemektedir. Bunlar arasında, gıybetin ilerlemiş ve gelişmiş hâli olarak karşımıza dedikodu ve koğuculuk/nemîme çıkmaktadır. İnsanlar arasında bozgunculuk çıkarmak maksadıyla söz taşıma, gıybet etme, dedikodu yapma anlamına gelen koğuculuk, birey ve toplum ahlâkı açısından çok tehlikeli bir davranıştır. Koğuculuk yapan kimse, insanların arasını bozmak, düşmanlık yaratmak için doğru veya yanlış olan sözleri taşır, hoş olmayan durumları açıklar. Kişinin aleyhinde söylenmiş sözleri ona ulaştırır, haset ve nifak üzerine kurduğu planlarıyla insanları birbirine düşürür” (Hadislerle İslam, 3/436.)

Yüce kitabımız tarafından da bu türden dil kullanmak ölü kardeşin etini yemekle eşdeğer tutulmuş, (Hucurat, 49/12.) insanların onurlarına dil uzatmak suretiyle saygınlıklarından koparılan her parça, onların etini yemek kadar iğrenç görülmüştür. Ancak günümüzde bir eğlence unsuru imiş gibi gösterilen dedikodu faaliyetleri, özellikle iletişim araçları ile merak ve ilgi uyandıracak tarzda sunulmakta, bu şekilde âdeta bir gıybet sektörü meydana getirilmektedir. Yaygınlığından dolayı ayıp ve günah olarak benimsenmeyen gıybet ve dedikodunun yol açtığı olumsuzluklar görmezden gelinmekte, hatta bunlar bir anlamda teşvik edilmektedir. Dinî ve ahlâkî boyutunun yanında psikolojik ve sosyolojik açıdan da birey ve topluma çeşitli zararlar veren gıybet ve dedikoduyla başa çıkmada öncelikle İslâm'ın ahlâk değerlerine bağlılık gösterilmelidir. Ayrıca kişi, gıybetin konuşulduğu ortamlarda bulunmamaya özen göstererek, gıybeti dinleyerek teşvik etmekten uzak durarak, bu insanlardan yüz çevirip onları ikaz ederek bu tür davranışları engelleyebilir. İnsan, gıybetle başkasını küçültmeye çalışırken kendisinin hem kullar hem de Allah nezdinde ne kadar küçüldüğünü düşünmeli, kendisi için söylendiğinde hoşlanmayacağı sözleri başkaları için söylemekten çekinmelidir. İslâm ahlâkında asla yeri olmayan bu faaliyetler Allah'a karşı sorumluluk bilinci taşıyan Müslümanların değil, basit insanların işidir. (Hadislerle İslam 3/437)

Temiz Rızık

Temizliğine ve kalitesine dikkat edilmesi gerekenlerden bir tanesi de tükettiğimiz rızıklar ve sahip olduğumuz mallardır. Rızık Allah Teâlâ'nın canlılara yeme içme ve başka hususlarda yararlanmak üzere verdiği her şeydir. (DİA, "Rızık" 35/73-74.) Beslenme insan hayatının vazgeçilmezlerindedir. Sağlıklı bir yaşam sağlıklı beslenme ile mümkün olabilir. O nedenle tükettiğimiz rızıkların temizliğine üç açıdan dikkat etmek gerekir.

Bunlardan birincisi rızıkların temiz ve helal olanlarının seçilmesidir. Zira Yüce Allah Kurân'da tüm insanlara: يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ "Ey insanlar! Yeryüzündeki helâl ve temiz nimetlerden yiyin. Şeytanın adımları ardınca gitmeyin. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır" (Bakara 2/168.) buyurmaktadır.

Dinî bir terim olarak helâl şer'an izin verilmiş olan, hakkında yasaklama veya kısıtlama bulunmayan davranışı ve onun dinî-hukukî hükmünü ifade eder. Tayyib ise akliselim sahibi, dengeli, erdemli, temiz tabiatlı her insanın hoşuna giden temiz, güzel, iyi ve yararlı bulduğu şeyler için kullanılmaktadır. Bu ayetlerde Yüce Allah tüm insanları helâl ve temiz olan şeylerden yiyip içmeye, şeytanın izinden gidip haramlara bulaşmamaya davet etmektedir. Çünkü şeytan insanların düşmanı olup onlar için daima ve yalnızca kötü şeyler ister; onları haramlara, edep dışı davranışlara, Allah hakkında O'nun her bakımdan yetkinliği ve yüceliği ile bağdaşmayan sözler söylemeye kışkırtır. Kuşkusuz bu uyarılar öncelikle Kur'an'ın ilk muhatabı olan müşriklere yöneliktir.

Bununla birlikte söz konusu uyarılar, bütün insanlar için hayati değer taşıyıp müminlerin de helâle harama riayet etmeleri, şeytanın kışkırtmalarına karşı daima dikkatli ve ihtiyatlı davranmaları gerektiğini ima etmektedir. (Kur'ân Yolu, 1/253-255.) Allah, hem Hz. Âdem'e hem de onun evlatlarına bu ahdi aralıklarla hatırlattı. Unuttukça âdemoğlu, peygamberler aracılığıyla sözleşme yenilenmiş oldu.

İlk insan Hz. Adem ve Havva'nın da imtihana çekildikleri ilk ders yasak olan yiyecek oldu. Nitekim şeytan onları kandırmış ve hata yapmalarına dolayısıyla cennetten çıkarılmalarına sebep olmuştu. (Bakara, 2/35-36) Elbetteki Adem ve Havva'nın tabi tutulduğu bu imtihanların benzerleri onların nesilleri olarak bizleri de beklemektedir. Yüce Rabbimiz kitâbında bizlere yiyecek olarak nelerden uzak durmamız gerektiğini açıkça beyan etmiştir. Ayette:

حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلٍ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةَ وَالْمَوْقُوذَةَ وَالْمُتَرَدِّيَةَ وَالنَّطِيحَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكَ فِسْقٌ لِلْيَوْمِ الَّذِينَ كَفَرُوا مَنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلٍ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Murdar hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilmiş, boğulmuş, vurularak öldürülmüş, yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanarak öldürülmüş hayvanlarla - henüz canı çıkmadan yetişip kestiklerinizin dışında- yırtıcıların yediği hayvanlar, dikili taşlar önünde (sunaklarda) boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyla paylaşmanız size haram kılındı. Çünkü bunlar doğru yoldan sapmaktır” (Mâide, 5/3.) ve yine başka bir ayette:

“Allah size yalnızca murdar eti, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kıldı. Ama biri zorda kalırsa, haksızlığa sapmadıkça, sınırı aşmadıkça kendisine günah yoktur. Biliniz ki Allah bağışlayan ve esirgeyendir.” (Bakara 2/173.) buyurulmaktadır.

Temiz rızık içine giren maddelerin sayısı çok fazla olduğundan, âyette bunları sayıp dökmek yerine sınırlı sayıdaki haramları sıralama yolu tercih edilmiştir. Burada zikredilenler şöyle açıklanabilir. Kendiliğinden ölmüş ya da usulüne uygun kesilmeden öldürülmüş hayvanın eti haramdır. Hayvanın etinin yenilebilmesi için kesim esnasında canlı olması, bu kesim sonucunda ölmüş olması gerekir. Eti yenen hayvan bile olsa, canlı veya ölü hayvanın vücudundan akıp ayrılmış olan kan haramdır. Domuz eti haramdır. Allah'tan başkasının adına kesilmiş hayvanın eti haramdır. Âyetin bu kısmıyla her şeyden önce, putlar adına kesilen, onlara kurban edilen hayvanlar kastedilmekte; dolaylı olarak Allah'tan başka varlıklara ve güçlere kutsallık tanınması reddedilmektedir.

**“İnsan için, sadece kendi çalıştığı vardır ve çalıştığı da ileride görülecektir.”
(Necm 53/39) buyurmaktadır.**

Bütün peygamberler de çalışma konusunda insanlığa örnek olmuşlardır. Hz. Adem ekin ekmiş, Hz. Nuh ve Hz. Zekeriya marangozluk, Hz. İdris terzilik yapmış, Hz. İbrahim zahire ticareti ile uğraşmış, Hz. Davut zırh yapımı, Süleyman ölçü aletleri işi ile uğraşmış, Hz. İsa iplik eğirip bükmüş, Peygamber Efendimiz de koyun çobanlığı yapmış, ticaret ve ziraatle uğraşmıştır. (Serahsî, el-Mebsut, 30/246.)

Başta sahabe olmak üzere onları takip eden Müslümanlar da Hz. Peygamber ve diğer tüm peygamberler gibi rızıklarını helal yoldan elinin emeği ile kazanmanın gayreti içerisinde olmuşlardır.

Hatta geleneksel zamanlarda Müslümanlar çalışma hayatına, günün en bereketli zaman dilimi olan sabah namazı ile başlama gayreti taşımışlardır. Bunu da ibadet bilinciyle sabah aydınlanırken kendisini hayırla rızıklandırması dua ve niyazlarıyla Allah'a iltica ederek yapmışlardır. İbadet aşkıyla güne erkenden başlayan müminler, aynı şevkle helâlinden kazanmaya, maişetini alın teriyle temin etmeye koyulurken Allah Resûlü'nün:

“إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلَ الرَّجُلُ مِنْ كَسْبِهِ وَإِنَّ وَلَدَهُ مِنْ كَسْبِهِ”

“İnsanın yediği şeylerin en güzeli, kendi kazancından olandır ve kişinin çocuğu onun kazancındandır” (Nesâî, “Büyû”, 1) hadisini akıllarından çıkarmamaya özen göstermişlerdir. (Hadislerle İslam, 5/38.)

Bizler de onları takip eden müslümanlar olarak aynı şekilde hareket etmeli sevgili Peygamberimizin:

اللهم بارك لأمتي في بكورها

“Allahım! Ümmetim için (günün) erken vakitlerini bereketli kıl!” duasına mazhar olmalıyız. Çünkü Peygamberimiz Bizi bizden önce düşünmüş, Yüce Allah'ın sabahları ve günün ilk vaktini bereketli kılması için ümmetine dua etmiştir. Bu dua, ister mal kazanmak için, ister ilim talep etmek, ister düşmana karşı kazanmak ya da bunun dışında hangi iş olursa olsun fark etmez, o işin bereketli olması içindir. Düşünün ki bu duayı arkasına alarak tarlasının yolunu tutan, dükkânını açan, tezgâhının başına geçen, bir insanın çalışma iştiyakı elbette ki farklı olacaktır. Hem zamandan kazanan hem de fecrin bereketinden yararlanan Müslüman, böylece sadece maddî açıdan değil, mânevî açıdan da kârlı çıkacaktır. (Hadislerle İslam 5/38)

Ayrıca rızkın helal ve temiz olup olmaması duaların Allah katında değerini de ortaya koymaktadır. Zira bir seferinde sevgili Peygamberimiz, uzun yolculuklar yapmış, üstü başı tozlanmış, saçı başı dağılmış, ellerini göğe uzatarak “Yâ Rabbi, yâ Rabbi!” diye yalvarıp yakaran bir adamdan söz etmiş.

وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَعُذْيَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ

Fakat onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdı. Haram ile beslenirdi. Peki, “böyle birisinin duası nasıl kabul edilsin?” (Müslim, “Zekât”, 65) buyurmak suretiyle helal .ve temiz tüketilmeyen rızkın makbul bir duaya mani olduğuna işaret etmiştir Rızkın temizliği hususunda dikkat edilmesi gereken üçüncü husus beden sağlığına zarar verecek gıdaların tüketilmemesi meselesidir. Zira yaşamı sağlıklı sürdürmek için tüketilen rızkın manen temiz olması kadar maddeten kaliteli ve temiz olması da önemlidir. Tüketilen yiyeceklerin her daim temiz ve taze olmasına özen gösterilmeli bedenimizin emanet olduğu unutulmamalıdır. Bununla beraber rızıkların temiz ve taze olması kadar vücudumuza da temiz ulaştırılması da dikkat edilmesi gereken diğer bir husustur. Bu konuda Hz. Peygamber’in yemekten önce ve sonra ellerin yıkanması gerektiğini anlatan “Yemeğin bereketi yemekten önce elleri, yemekten sonra da elleri ve ağzı yıkamaktır.” hadisi (Tirmizî, “Et’ime”, 39; Ahmed b. Hanbel, 1/441) yüzyıllardır bizlere bir hijyen ve .sağlık dersi vermektedir

Yine sağlıklı beslenmenin önemini anlatan şu hadise sevgili peygamberimizin konu hakkında ne kadar titiz davrandığını bize öğretmektedir. Resûlullah (sav), halası Ümmül-Münzir Selmâ bnt. Kays’a misafir olmuştu. Yakalandığı hastalıktan henüz kurtulmak üzere olan Hz. Ali de beraberindeydi. Hz. Peygamber, olgunlaşması için evin bir köşesine asılmış olan hurma salkımlarından yemeye başladı. Hz. Ali de yemek için ayağa kalktı. Bunun üzerine Resûlullah ona: “Sakin ha! Sen hastalıktan yeni kurtuluyorsun.” buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ali yarı ham olan hurmayı yemekten vazgeçti. Halası onlara arpa ve şalgam yaprağından yapılan bir yemek getirdi. Resûlullah bu yemeği göstererek: “Ey Ali! İşte bundan ye. Bu senin için daha faydalıdır.” buyurdu. (Ebû Dâvûd, “Tıb”, 2.) Hz. Peygamber, tecrübesine dayanarak koruk hurmanın Hz. Ali’ye iyi gelmeyeceğini belirtti. Bu da yiyeceklerin tüketilmesinde beden sağlığına dikkat edilmesinin gereğini ortaya koymaktadır.

Mahn Temizliği

Temizliğine dikkat edilmesi gerekenlerden bir tanesi de Yüce Allah'ın bizlere bahşetmiş olduğu mallar varlıklarıdır. Şu bir hakikattir ki bu dünyada bize verilen her Şey birer emanettir. Belli bir süreliğine verilmektedir. Bize lütfedilen bu emanetleri ak pak olarak korumanın ve kullanmanın tek yolu da zekat ve sadaka olarak ifade edilmiştir. Zira Kur'an'da:

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Onların mallarından sadaka al; bununla onları temizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir (onları yatıştırır). Allah işitendir, bilendir.”(Tevbe 9/103.) buyurulmaktadır.

Zenginin, Rabbinin rızasına ermek arzusuyla yerine getirdiği farz bir ibadet olan zekât, bir yandan fakirlerin ihtiyacını karşılar, diğer yandan da veren kişinin şahsiyetini geliştirmektedir. Zekât, hem maldaki kirleri temizlemekte hem de sahibini arındırmaktadır. Zekâtın, malı temizleyen bir vasıta olduğunu vurgulayan Hz. Peygamber SAV “Mallarınızı zekât vererek korumaya alınız!” buyurmak suretiyle de zekâtın mânevî bir zırh olduğunu hatırlatmaktadır. Öte taraftan zekâtı verilmediği için temizlenmeyen, içerisinde fakirin hakkı olan bir malın akıbetinin hayırlı olmayacağını bildirmiştir. (Hadislerle İslam, 2/458.) Ve yine zekâtın malı arındıran bir unsur olduğunu Hz. Peygamber SAV:

إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَفْرِضِ الزَّكَاةَ، إِلَّا لِيُطَيِّبَ مَا بَقِيَ مِنْ أَمْوَالِكُمْ

“Allah, zekâtı ancak mallarınızın kalan kısmını temizlemek için farz kıldı”(Ebû Dâvûd, “Zekât”, 32.) buyurarak ifade etmiştir.

İnfak Edilecek Şeylerin Temizlerinden Seçilmesi

Zekat ve sadakalar elbetteki hem mallarımız açısından hem de maneviyatımız açısından bir arınma vesilesidir. Her ne harcarsak bu infak olarak değerlendirilmektedir. Bu manada dinî-ahlâkî bir terim olarak infak “Allah’ın hoşnutluğunu elde etme amacıyla kişinin kendi servetinden harcama yapması, muhtaçlara aynî ve nakdî yardımında bulunması” demektir. Bu bakımdan infak, farz olan zekâtı ve gönüllü olarak yapılan her çeşit hayır içermektedir. Fakat infak edilecek malların temizinden ve iyisinden seçilmesi de çok önemlidir. Bizler kendimiz için ne istiyorsak neye kendimizi layık görüyorsak karşımızdaki kişiye de aynı şekilde muamelede bulunmamız icap eder. Bu imanımızın bir gereğidir. Zira Hz. Peygamber SAV:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

Biriniz kendisi için istediği şeyi din kardeşi için de istemedikçe (kâmil manada) iman etmiş olmaz.” (Buhârî, “İmân” 7; Müslim, “İmân”, 71-72.) buyurarak diğergamlı davranmayı bizlere öğütlemiştir. Bununla ilgili :yüce Kitabımız’da

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِأَخِيذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا

"Ey iman edenler! Çalışıp ürettiğiniz malların ve sizin için yerden çıkardığımız ürünlerin iyi, temiz ve helâl olanından Allah yolunda harcayın. Size verildiğinde gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü şeyleri, iyilik yapacağım diye başkasına vermeye kalkışmayın. Şunu bilin ki, Allah’ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur; O her türlü övgüye lâyıktır" (Bakara 2/267) buyurulmaktadır. Ayette geçen tayyibat kelimesi Arapçada hem temiz hem de iyi ve güzel olan şeyler anlamındadır. Buradaki tayyibattan hem helal olan yani içine haram karışmamış, haram yoldan kazanılmamış temiz ve pak olan, hem de kaliteli rızıklar kastedilmektedir.

Merhum Ömer Nasuhi Bilmen bu âyet hakkında şu kıymetli cümleleri sarf etmiştir: “Bu âyeti kerime, kazanç yollarını ve yapılacak malî yardımların ne gibi mallardan yapılacağını bildirmektedir. Şöyle ki: (Ey imân edenler); Ey Allah Teâlâ’yı tasdik, onun dinî hükümlerini kabul eden müslümanlar! Ticaret sanat gibi bir servet vasıtasıyla (kazandığınız şeylerin) paraların ve sairenin (ve yerden sizin için çıkarılmış olduğumuz) ekinlerin, meyvelerin, madenlerin ve benzeri (şeylerin temizlerinden) iyilerinden, helâllerinden Allah yolunda harcayınız. İcap eden zekâtınızı veriniz, fakirlere tasaddukta bulununuz. (Ve öyle kötüsünü) aşağısını, haram olanını zekât veya sadaka için (vermek kastında bulunmayınız ki) bu husustaki dinî vazifenizi layıkıyla yapmış olasınız.”

TEVBE İLE TÜM KIRLERDEN ARINMA

Tevbe (tevb, metâb) “geri dönmek, rücû etmek, dönüş yapmak” anlamındadır ve “dinde yerilmiş şeyleri terkedip övgüye lâyık olanlara yönelme” manasına gelmektedir. Kişinin işlediği kötülükler Allah Teâlâ ile iman arasındaki elest bezminde verdiği ahid bağı zedelemekte, her zaman vaadini ve ahdini yerine getiren yüce yaratıcıdan onu uzaklaştırmaktadır. Tövbe de aslında bu uzaklaşmaya son verme çabasıdır. (DİA, “Tevbe” 41/279-283.) Zira insan bu uzaklaşmayla selim olan fitratından uzaklaşmakta yani kirlenmektedir. Rabbimiz tarafından sunulan tevbe kapısı ise bizleri tertemiz olmaya öz fitratımıza dönmeye davet etmektedir. İnsan ne kadar kirlenmiş olursa olsun “altın yere düşme ile değerinden bir şey kaybetmez misali” onu düştüğü yerden kaldıracak bir el yani Yüce Allah’ın eli her daim hazır bulunmaktadır. Kur’an’da:

Ömür devam ettiği sürece kulluk da devam etmekte, kulluk devam etti

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ
الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

“Ey kendi aleyhlerine olarak günaha haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.” (Zümer, 39/53.) “Haddi aşmak” tan maksat, günahlara dalarak Allah’ın hükümlerini çiğnemektir. “Kendi aleyhlerine olarak” diye çevirilen alâ enfüsihim deyiimiyle, günah işleyen kişinin, her şeyden önce kendi ruhunu ve hayatını kirletmiş, kendisine zarar vermiş olacağına dikkat çekilmektedir. Bu âyet, Allah’ın rahmet ve affının asla ümitsizliğe izin vermeyecek derecede geniş olduğunu en açık bir şekilde ortaya koyan ilâhî müjde olarak değerlendirilmektedir. (Kuran Yolu, 4/627-628.)

التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

“Günahtan tevbe eden kimse, hiç günahı olmayan kimse gibidir.” (İbn Mâce, Zühd, 30) buyurmuştur. Peygamberimiz, tevbe sayesinde vicdanın nasıl arındığını şu güzel benzetme ile anlatır:

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نُكِبَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءٌ فَإِذَا هُوَ نَزَعَ
وَاسْتَغْفَرَ وَتَابَ سَقَلَ قَلْبُهُ وَإِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا حَتَّى تَعْلُوَ قَلْبَهُ وَهُوَ الرَّانُ
الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ (كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

Kul bir hata işlerse kalbine siyah bir nokta konular. Şayet o, (günahtan) vazgeçer, bağışlanma diler, tevbe ed(ip Allah’a dön)erse kalbi arınır. Eğer (bunları yapmaz günah ve hataya) geri dönerse (siyah nokta) artınır ve neticede bütün kalbini kaplar. Allah’ın, “Yaptıkları yüzünden kalpleri pas tutmuştur.” (Mutaffifin 83/14) diye anlattığı pas işte budur.” (Tirmizî, “Tefsîr”, 83; Hadislerle İslam, :2/101.) Zaten Kur’an’da da Yüce Rabbimiz

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا

“Nefsini maddî ve mânevî kirlerden temizleyen kesinlikle kurtuluşa erecektir.” Kendini her türlü kirlerden temizleyen kurtulanlardan olacağını müjdelemiştir. Kendi temizleyerek Rabbinin huzuruna çıkanlara ise ahirette sayısız nimetler vadedilmiştir.

حَنَلْتُ عَدْنَ تَجْرِي مِنَ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ
جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى

“İçinde ebedî olarak kalacakları, altından ırmaklar akan adn cennetleri! İşte arınanların ödülü budur.” (Taha, 20/76.)

... Yoksa ahiretten vazgeçip dünya hayatına razı mı oldunuz? "

Tevbe Suresi - 38

Sonuç

Her yönüyle temizlik konusuna Kur'an ve Sünnet perspektifinden bakıldığında, temizlik kavramının geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülmektedir.

Kur'an bizlere temiz fitratımızı nasıl korumamız gerektiğini maddi ve manevi yönleriyle öğretirken sevgili peygamberimiz de üsve-i hasene olarak bunun uygulamasını bizatihi göstermiştir. Sadece temizlikle ilgili âyetler bile insanın başıboş bırakılmadığını, kısacık süren hayat okulunda yaratıcısı tarafından eğitime tabi tutulduğunu göstermektedir. Rabbimizin programını oluşturduğu temizlik dersinde; beden temizliğinden ruh temizliğine, tüketilen rızıkların temizliğinden bizlere mesjid kılınan yeryüzünün temizliğine .varıncaya kadar her detay bulunmaktadır

Müslümana düşen dersini iyi okuması ve hayatına en güzel şekilde yansıtmasıdır.

Daha net bir ifadeyle yapılması gereken bedenin ve dış ortamın pislikten, kirden pastan temizlenmesi, tüm azaların günah sayılan davranışlardan korunması, kalbin kötü huylardan arındırılması, temizlenmesidir. Bu da ancak temiz bir niyetle, temiz rızıklar tüketmekle, kalbi yanlış inançlardan ve kötü şeylerden temizleyerek doğru inanç ve güzel ahlâkla donatmakla, ibadetler için temizlenip ibadetlerle temizlenmekle, daima Yüce Allah'a yönelerek tevbe ve istiğfar etmekle mümkün olabilir. Zira ruh ve beden bu dünyada ayrılmaz iki bütündür. Her ikisinin de temizliğine özen gösterilmesi gerekir. Kamil bir insan olmanın ve ahirete tertemiz, yüzü ak olarak gitmenin şartı budur.

Bakara 2/25- "İman edip iyi davranışlarda bulunanlara, içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele! O cennetlerdeki bir meyveden kendilerine rızık olarak yedirildikçe: Bundan önce dünyada bize verilenlerdendir bu, derler. Bu rızıklar onlara (bazı yönlerden dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için cennette tertemiz eşler de vardır. Ve onlar orada ebedî kalıcılarıdır."

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً مِنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Câsiye 45/13- "Ayrıca O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendinden bir lütuf olarak emrinize vermiştir. Bütün bunlarda düşünenler için işaretler vardır."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

TEMİZLİK

Mehmet YAVUZ
Çatalpınar İlçe Vaizi

الرَّحِيمِ , بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ
وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ صَلُّوا عَلَيَّ
رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ صَلُّوا عَلَيَّ
طَيِّبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ صَلُّوا عَلَيَّ
شَفِّيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا
مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا إِلَّا
مَا فَهَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْجَوَادُ
الْكَرِيمُ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي
وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً
مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي
وَأَفُوضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

İSLAM'DA SAĞLIĞIN ÖNEMİ

İslam'ın korumayı taahhüt ettiği beş şeyden birisi de "canı korumaktır." Dolayısıyla İslam, insanın canına kıyacak veya tehlikeye atacak her türlü unsurun karşısında durmuş, onlara karşı önlemler almıştır.

İslam'ın emir ve nehiyelerine baktığımızda sadece bizzat cana zarar veren değil insanın sağlığını tehlikeye atacak şeylere de müdahalede bulunduğunu görürüz. Nitekim İslam'ın yasakladığı özellikle yiyecek ve içeceklerin neredeyse tamamı sağlığa zararı olan şeylerdir. Geri kalan yasakların da neredeyse tamamının insanın ruh sağlığını bozan şeyler olduğu görülür. Çünkü İslam'da fitrata aykırı olan şeyler yasak; uygun olanlar ise mubahtır.

Dolayısıyla insan sağlığını korumak ta İslam'ın önemli hedeflerinden biri haline gelmektedir. Nitekim genel emir ve yasaklar sağlıklı insanları muhatap almaktadır. Sağlık durumu müsait olmayanlara ayrıca hükümler getirilmiş ve sağlık durumu değiştiğinde hükümler de o nispette değişikliğe uğramıştır. Hasta olanların oruçlarını ramazandan sonraki günlere ertelemelerini, yine hasta olanların oturarak veya ima ile namaz kılmalarını buna örnek olarak verebiliriz.

Her insanın sağlıklı olmayı arzu ettiği gibi İslam da her insanın sağlıklı olmasını arzu etmektedir. Çünkü Allah (c.c.) insanı en güzel biçimde yaratmıştır.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

“Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.” (Tm 4)
İnsan ise ruh ve bedenden oluşmaktadır. Dolayısıyla insanın hem ruhu hem de bedeni en güzel ve eksiksiz bir nimet olarak bize emanet edilmiştir.

Allah (c.c.) çeşitli ayetlerde direkt veya dolaylı olarak bu güzel ve eksiksiz fitratin korunmasını emretmiş, böylece; insana emanet olarak verilen, en büyük nimetlerden olan akıl, ruh ve beden sağlığını korumak insanın vazifelerinden biri haline gelmiştir. Sağlık insana verilen en büyük nimetlerdendir.

Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de insanlara verilen maddi-manevi birçok nimetten bahsetmiş; hatta bu nimetlerin sayılamayacak kadar çok olduğunu belirtmiştir.

وَإِنْ تُعَدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ

“Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız” (Nahl 18)

Efendimiz (s.a.v.) ise Allah'ın insana verdiği en büyük nimetlerden birinin sağlık olduğunu bildirmektedir. Nitekim Hadis-i Şerifte Peygamber

Efendimiz: “Hiç kimseye iman dışında sağlıktan daha hayırlı bir nimet verilmemiştir.” (Tirmizî, “Deavât”, 106) Buyurmuştur.

Aynı manaya şu mısralarıyla işaret eden Kanuni Sultan Süleyman Hadis-i Şeriften ilham almış gibidir:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya cihanda devlet bir nefes sıhhat gibi

Ger huzur itmek dilersen ey muhibbi fariğ ol

Olmaya vahdet cihanda kuşe-i uzlet gibi.

sabırla ölçüleceğini bilmelidir.

Peygamberimizin (s.a.v.) bu konudaki birkaç Hadis-i Şerifi ise şöyledir:

مَا سُئِلَ اللَّهُ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسْأَلَ
الْعَافِيَةَ نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ
النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

“İki nimet vardır ki, insanların çoğu bu nimetleri kullanmakta aldanmıştır: Bunlar sıhhat ve boş vakittir.” Riyazü’s-Salihin, (Hadis No:98)

“Allah’tan, afiyet istenmesinden daha çok hoşuna giden bir şey istenmemiştir.” (Tirmizî, Deavat, 84.)

سَلِّ رَبِّكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَا بَأْسَ
بِالْغِنَى لِمَنْ اتَّقَى اللَّهَ،
وَالصَّحَّةَ لِمَنْ اتَّقَى اللَّهَ
خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى، وَطِيبُ
النَّفْسِ مِنَ النَّعْمِ فَإِذَا
أُعْطِيَتِ الْعَفْوُ وَالْعَافِيَةَ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَدْ
أَفْلَحْتَ

**“RABBİNDEN
AF VE AFİYETİ, İSTE
TAKVA SAHİBİ BİR
KİMSE İÇİN
ZENGINLİĞİN
SAKINÇASI YOKTUR.
AMA TAKVALI KİMSE
İÇİN SAĞLIK,**

**ZENGINLİKTE; GÖNÜL
HOŞNUTLUĞU DA
DİĞER NİMETLERDEN
DAHA HAYIRLIDIR. BU
İKİ DEĞERE SAHİP
OLDUĞUNDA DÜNYA VE
ÂHİRETTE KURTULUŞA
ERERSİN.” (İBN
HANBEL, V, 372)**

Bir başka Hadis-i Şerifte ise şöyle buyurmuştur:

“Rabbinden dünya ve ahirette lütuf ve afiyet iste.” buyurmuş ve eklemiştir:

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin kıymetini bilin. Ölüm gelmeden önce hayatın, hastalık gelmeden önce sağlığın, meşguliyet gelmeden önce boş zamanın, ihtiyarlık gelmeden önce gençliğin, fakirlik gelmeden önce zenginliğin” (İbn Ebû Şeybe, 7; Musannef, Zühd, 6; Hâkim, Müstedrek, IV, 341)

·Sağlık bir nimettir her nimet bir emanettir. Sağlığa zarar vermek ise emanete ihanettir.

Çünkü insan sağlıklı bir akıl sağlığı sayesinde Allah’a hakkıyla iman eder ve beden sağlığı sayesinde de ibadetlerini yerine getirir ve yine bu sayede dünyalık işlerini kolaylıkla halleder.

katında olduğunun şuurundadır.

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

**“Nihayet o gün nimetlerden
elbette sorguya çekileceksiniz.”
(Tekasür 8)**

Bu sebeptendir ki; İslam dininde insanın bilerek hem kendi hem de başkasının akıl ve beden sağlığına zarar vermesi yasaklanmıştır.

Bir Hadis-i Şerifte: “Kişi ne kendi nefesine ne de başkasına zarar veremez.” (İbn Mâce, Ahkam, 17) Buyurulmuştur.

Hatta Mecellede; aynı zamanda bir Hadis-i Şerif olan külli kaideye göre insanın kendisine

zarar verene bile zarar veremeyeceği ifade edilerek şöyle Zarar“ لا ضرر ولا ضرار” :denmektedir vermek ve zarara zararla karşılık vermek yoktur

İslam’da akıl ve beden sağlığı yerinde olmayan insanın hastalığı nispetinde mükellef tutulması bile sağlığın önemini ifade etme açısından değer arz etmektedir.

Nitekim Allah-ü Teâlâ şöyle buyurmuştur:

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

“Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar.” (Bakara 286)

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعدُّهُ عَذَابًا أَلِيمًا

“Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya güçlük yoktur. (Bunlar savaşa katılmak zorunda değillerdir.) Kim Allah’a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de yüz çevirirse, onu elem dolu bir azaba uğratar. (Fetih 17)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ise sağlığı işaret eden şu ifadesiyle kuvvetli müminin Allah katında daha hayırlı olduğunu belirtmiştir:

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ ...

“Kuvvetli mümin, Allah nazarında zayıf müminden daha sevgili ve daha hayırlıdır. (Müslim, Kader, 34)

·İnsana verilen sağlık nimetini muhafaza edebilmenin üç temel yolu vardır.

·1. Hasta olmazdan önce sıhhati muhafaza etmek.

·2. Hasta olduktan sonra tedavi olmak.

·3. Şayet tedavi olamıyorsa hastalığın Allah tarafından yaratıldığını, sabrederse mükafat alacağını bilincinde olarak sabretmek.

1. SIHHATİ MUHAFAZA Sıhhati muhafaza nasıl olur diye sorulsa aklımıza ilk olarak elbette temizlik gelir. Çünkü yerken, içerken, giyerken, çalışırken, bir ortamda yaşarken, temizliğe dikkat etmeyip sağlıklı kalabilmek neredeyse mümkün değildir.

1.1. Temizlik

·Gerek dinimiz, gerekse örfümüzde temizlik en önde gelen değerlerimizden birisidir.

Kur’an’daki ikinci vahiy olarak kabul edilen Müddessir suresinin 4. Ayetinde Allah (c.c.) Peygamberine, elbisesini temiz tutmasını, 5. Ayetinde ise her türlü pislikten uzak durmasını emretmiştir.

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَتِبْيَاتِكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرِّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾

(1) “Ey örtüsüne bürünen! (2) Kalk ve uyar! (3) Sadece rabbinin büyüklüğünü dile getir. (4) Elbiseni tertemiz tut. (5) Her türlü pislikten uzak dur.”

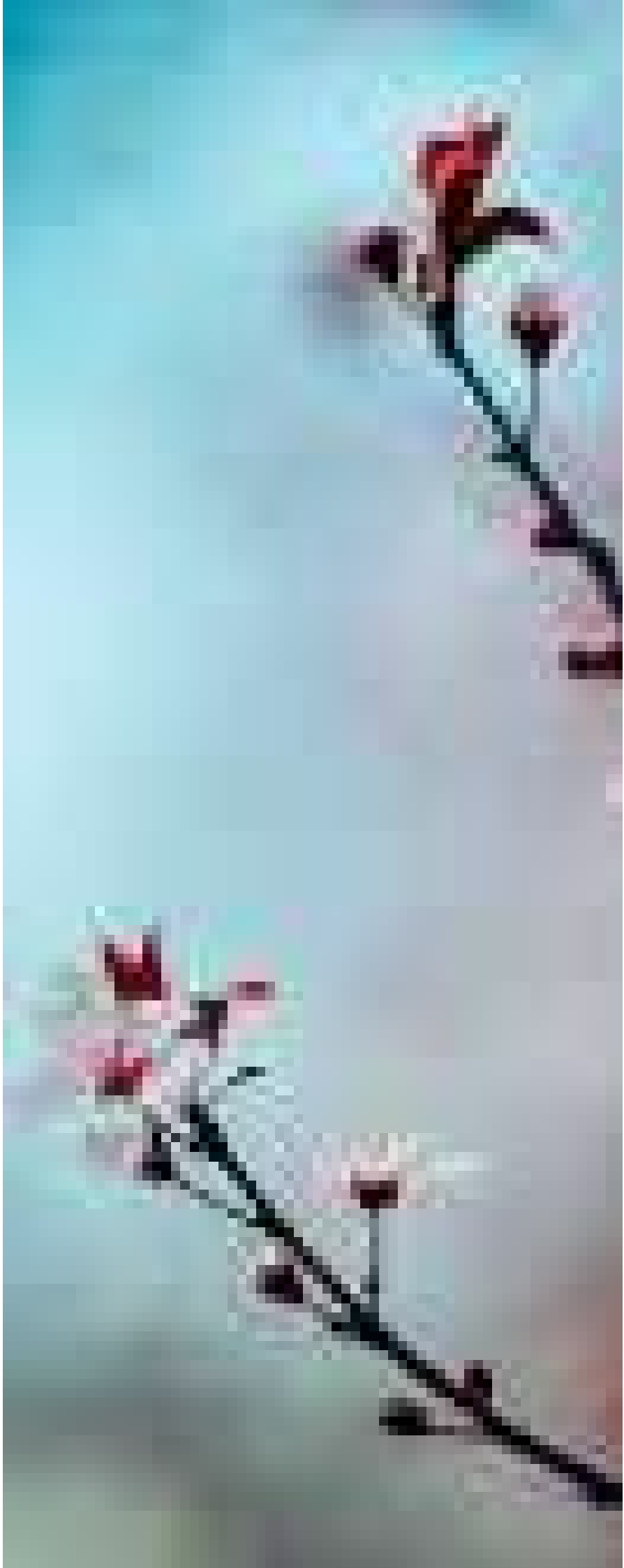
Ayrıca Allah Resulü birçok hadisi şeriflerinde temizliğin imandan olduğunu, İslam’ın temizlik üzerine kurulduğunu, temizliğin imanın yarısı olduğunu ifade etmiştir. (Müslim, taharet 1; Dârimî, Vudû, 2)

Dinimizde gerek ibadet öncesi ve sonrası da, gerekse karşılıklı ve sosyal hayata ilişkin her türlü ilişkilerde, istinca, temizlik, hijyen, ahlak, ev ve ibadet hanelerin temizliği, maddi ve manevi

Temizlik, beden ve ruh temizliği gibi başlıklar İslam Dininin temizliğe ne kadar önem verdiğini net bir şekilde ifade etmeye yeterli olsa gerektir. Çünkü başka dinlerde benzer uygulamalar olsa da bu kadar derinlemesine sağlık ve temizlik üzerinde durulmamıştır.

Türk örfünde de Türk hamamı, Türk çeşmesi, Türk usulü el yıkama vs. gibi kavramların dünya geneline yayılmış olması Türklerin evvelden beri temizliğe ne kadar önem verdiklerinin delili sayılabilir.

·temizliğe ne kadar önem verdiğini ibadetlere başlarken temizliği şart koşmasıyla ispat etmiştir. Mesela İslam Dininde abdest, en büyük ibadetlerden olan namazın şartıdır. Bu şu demektir: Temizlik yapmadan yani abdest almadan kılınan namaz geçersizdir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

·İslam dini Sadece el yüz temizliğini değil beden temizliğini de manevi temizlikle birleştirerek ibadetlerin şartı olarak tahsis etmiştir. Bunun en güzel örneği de gusül abdestidir.

“Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve –başlarınıza mesh edip– her iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz, iyice yıkılarak temizlenin. Hasta olursanız veya seferde bulunursanız veya biriniz abdest bozmaktan (def-i hacetten) gelir veya kadınlara dokunur (cinsel ilişkide bulunur) da su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprağa yönelin. Onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin (Teyemmüm edin). Allah, size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez. Fakat O, sizi tertemiz yapmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.” (Mâide 6)

İslâm'da Namazdan önceki küçük ve büyük abdest ile bedenini, elbisesini ve ibadet mekânını temizleyen müslüman, namaz ile de iç temizliği yaparak hem maddî, hem de manevî temizliği temin etmiş olur. Ayrıca abdest temizliği ile günde beş defa bedenin kirlenmeye en fazla maruz kalan kısımlarını yıkayarak temizliğin sürekliliğini sağlamış olur.

Ayrıca İslam bedende temizliğe engel olabilecek unsurların da giderilmesini tavsiyede bulunmuştur.

Nitekim Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i Şeriflerinde: "Fıtrat beştir: Sünnet olmak, kasıkları tıraş etmek, koltuk altını tıraş etmek bıyığı kısaltmak, tırnakları kesmek." (Buhârî, Libâs, 51, 62, 64.) Buyurmuştur.

·Çevre temizliği bağlamında ise Efendimiz, نَظَّفُوا أَفْنِيَتَكُمْ "Evlerinizin önünü ve civarını temiz tutunuz." (Tirmizi, Edeb, 41) Ve وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ "Rahatsızlık veren şeyi yoldan kaldırmak, sadakadır." (Tirmîzî, Edep, 41)

Peygamber Efendimiz Bazen de bizâtihi kendisi mescidi temizleyerek ümmetine örnek olmuş, (İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, I, 349/4019), mescidi temizleyenlere de vefa göstermiştir

:Ebû Hüreyre (r.a) şöyle anlatır

Bir zenci adam veya kadın Mescid-i "süpürdü. Günün birinde vefat etti. Nebi (s.a.v) onu göremeyince ne olduğunu sordular. Ashâb-ı kirâm: "Vefat etti" dediler. Efendimiz (s.a.v)

miydiniz? Haydin kabrini bana gösterin!"

buyurdular. Ondan sonra kabrinin başına varıp cenaze namazını kıldılar." (Buhârî, Salât, 72)

Câmilerde görülen çeri çöpü ve kırıntıları alıp temizlemek, Allah'ın evlerini temiz tutmak, çok faziletli bir ameldir.

Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

وَعَهَدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

"...İbrahim ve İsmail'e: "Tavaf edenler, ibadete kapananlar, rükû ve secde edenler için Evim'i temiz tutun!" diye emretmiştik." (Bakara 125)

Yine başka bir ayet-i kerimede:

وَأَذِّنَا لِلإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

"Bir zamanlar İbrahim'e Beytullah'ın yerini hazırlamış ve (ona şöyle demiştik): "Bana hiçbir şeyi eş tutma; tavaf edenler, ayakta ibadet edenler, rükû ve secdeye varanlar için evimi temiz tut!" (Haç 26)

Yine Efendimiz (s.a.v.) çevre temizliği konusunda:

اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَ الْبِرَّازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةَ الطَّرِيقِ وَالظِّلَّ

"Lânete sebep olan şu üç şeyi yapmaktan; su kaynaklarına, yol ortasına ve gölgelik yerlere abdest bozmaktan sakınız." (Ebû Dâvûd, Tahâret, 14) buyurması, bu konuya verdiği önemi göstermektedir.

·İslam'ın ve Müslümanların en çok önem verdiği temizliklerden birisi de hiç şüphesiz ağız temizliğidir. Çünkü insan ağızıyla yer, ağızıyla konuşur, Kur'an'ı ağızıyla okur, dua ve yakarışlarını ağızıyla yapar.

Zamanın şartlarına göre o vakitler ağız temizliği misvak ile yapılırdı. Resulüllah Efendimiz (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde:

"Misvak kullanmak ağızın temiz kalmasına ve Rabbin razı olmasına sebeptir." (Nesâî, Tahâret, 4)

"Bir şeyi ovalamak" anlamına gelen "sivâk" kelimesinden türeyen "misvak", erâk isimli ağacın dallarından elde edilen ve ağız temizliği için kullanılan aletin ismidir. Hadislerde "sivâk" ve "misvak" kelimeleri genellikle aynı anlamda kullanılmaktadır.

·Tıbbî veriler hastalıkların birçoğunun ağızımızla doğrudan ilgili olduğu gerçeğini ortaya koymuştur.

Günümüzde diş çürüklerinin birçok hastalığın sebebi olduğuna dair tıbbî değerlendirmeler dikkate alındığında diş bakımının insan sağlığı açısından önemi açıktır. Bu nedenle tedaviye ağızdan başlanması gerektiği reddedilemez bir gerçektir.

Allah Resûlü'nün sağlıkla ilgili tavsiyelerinin çoğu bugün koruyucu hekimlik denen hastalığı engelleyici tedbirlerin alınmasına yöneliktir. Ağız bakımı ile ilgili tavsiyeleri de bu yöndedir. Nitekim insanoğlunun, hastalık gelmeden önce sağlığının değerini bilmesi gerektiğine işaret eden Hz. Peygamber, ağız ve diş temizliği konusundaki titizliği ile Müslümanlara örnek olmuştur. Bazı sahabeler, özellikle oruçluken Peygamber Efendimizin günde kaç defa dişlerini misvakladığını sayamadıklarını söylemişlerdir. (Ebû Dâvûd, Tahâret, 25) Allah Resûlü gün içerisinde birçok kez diş bakımı yapar, bu konudaki hassasiyetini size çok telkinde bulunduğumu (biliyorsunuz)!" (Nesâî, Tahâret, 6.) şeklinde dile getirirdi.

Ashâb-ı kirâmın beyanlarına göre, Peygamber Efendimiz dişlerini temizlemek üzere geceleyin birkaç kez misvaklardı. (İbn Mâce, Tahâret, 7) Gece teheccüd namazı kılmak için her kalkışında namazdan önce mutlaka misvak kullanırdı. (İbn Hanbel, VI, 272) Müminlerin annesi Hz. Âişe'nin anlattığına göre, "Hz. Peygamber'in (sav) abdest suyu ve misvaki yatmadan önce (hazırlanıp belli bir yere) konurdu. Gece kalkınca önce tuvalet ihtiyacını giderir sonra da dişlerini temizlerdi." (Taberânî, el-Mu'cemül-evsat, VI, 288.)

Ağız ve diş bakımının kişisel yararları yanında toplumu ilgilendiren bir başka boyutu da vardır.

Şöyle ki mümin kendisi ile ünsiyet kurulabilen yani dostluk geliştirilebilen kişidir. Kendisiyle barışık olan müminin, Rabbi ile arasındaki ilişki nasıl pak ve nezih ise, insanlarla ilişkileri de yakın ve samimi olmalıdır. Bunu sağlamak için mümin, görünüşüne ve temizliğine dikkat etmesi gerekir. Ağız kokusu ve bakımsız dişlerin hoş olmayan görüntüsü insanları rahatsız eder. Bu durum, özellikle ailede birbirleriyle sıkı ilişki içerisinde bulunan fertlerin arasındaki ünsiyeti zedeleyici bir etki yapmaktadır.

Allah Resulü ağız ve diş temizliği konusunda gösterdiği titizlikle, hayatın büyük bir bölümünü birlikte geçirdiği eşlerine karşı nezaketi elden bırakmazdı.

Şureyh b. Hâni şöyle anlatmıştı: "Âişe'ye, 'Peygamber (sav) evine girdiği vakit ilk önce ne yapardı?' diye sordum. "Misvak kullanırdı" dedi." (Müslim, Tahâret, 43) Onun evine gelenler bu durumu müşahede edebiliyordu. -Hatta Allah Resulü (s.a.v.) ölüm döşeginde bile dişlerini misvaklamış, bu konuda ne kadar sıkı tembihlenecekse o kadar ümmetini tembihlemiş ve örnekliğin son noktasını ümmetine göstermiştir. (Hadislerle İslam, VII, 456)

Yiyecek ve içeceklerin temiz olması da sağlık açısından önemlidir. Allah Resul'ünün yiyecek ve içecek kaplarının taşınması esnasında üzerlerinin örtülmesini emretmesi, su saklama kaplarının kapalı tutulmasını istemesi, özellikle temiz sulardan içmeye özen göstermesi, temizliğin en temel unsuru olan suyu insanlara ulaştırmaya teşvik etmesi bu yönde aldığı bazı tedbirlerdir.

مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ مُعَافَى فِي جَسَدِهِ
عِنْدَهُ قُوتٌ يَوْمَهُ فَكَأَنَّمَا حَيَّرَتْ لَهُ الدُّنْيَا

"Sizden kim huzuru yerinde, bedeni sağlıklı ve günlük yiyeceği de yanında olarak güne başlarsa, sanki dünya nimetleri ona verilmiş gibidir." (Tirmizî, Zühd, 34)

Gıda

İnsanoğlu hayatta kalmak için gıdaya yüzde yüz bağımlıdır. İnsanoğlu elbisesiz hayatta kalabilir ama gıdasız hayatta kalması mümkün değildir. Bu kadar hayati öneme sahip olan gıdayı tüketirken elbette ki sağlıklı olanı yemek, dinî ve sıhhî bazı kurallara riayet etmek gerekecektir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

“Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan maddelerin helâl ve temiz olanlarından yiyin; şeytanın peşinden gitmeyin, çünkü o apaçık düşmanınızdır.” (Bakara 168)

Allah (c.c.) helal olan yiyecekleri yemeyi emrettiği gibi helal olanlardan da gücü yettiği oranda tayyib olanlarını yemeyi emretmektedir. Çünkü yiyecek, temiz, lezzetli ve hoş olduğu oranda kıymeti ve değeri artar. Böylece kul o nimetleri ikram edene şükretmeyi ve O'na tazimde bulunmayı ister. Bazı âlimler helal ile tayyib kelimelerinin farklılığını; “Helal müftünün cevaz verdiği, tayyib ise kalbin helalliğine şahit olduğu şeydir.” diye ifade etmişlerdir. (Ebu Hayyan, el-Bahru’Muhit, II, 100.)

Buradaki tayyib kelimesinin manası hakkında çeşitli görüşler vardır. Bir tanesi de sağlık açısından temiz olmasıdır.

Ayetin, bütün insanlara yönelik genel bir hitap cümlesi ile başlaması dikkat çekicidir. Zira hitabın tüm insanlara yöneltilmiş olması Allah'ın rahmetinin ifadesidir. Bu hitap tarzı ile Yüce Allah'ın yeryüzündeki her şeyi insanların tümü için yarattığı ifade edilmiştir. Allah her zararlı olanı haram, her faydalı olanı da helal kılmıştır. Bu yüzden, iman etmeseler de helal ve temiz yiyeceklere yönelmek inkârcıların da maslahatıdır. Eğer akıllarını kullanırlarsa helal ve temiz yiyeceklere yönelmelerinin kendi maslahatlarına olduğunu görecektir. Bu şekilde mümin/kâfir her beşere rububiyetin lütfu tezahür etmiş olmaktadır. (Şaravi, Tefsir, II, 697.)

Ayet-i kerimeden anlaşıldığına göre Cenab-ı Hak kullarından helal, temiz, şüpheden uzak, akıl-ruh ve beden sağlığına zararı olmayan yiyecekler yemelerini istemektedir. Yine Ayetten anlaşıldığına göre insanoğlunun helal ve temiz yiyeceklere yönelmesinin önündeki engel şeytandır. Allah helal ve temiz olan yiyecekleri yemeyi emrettikten sonra şeytanın izinden yürümekten sakındırmaktadır. Çünkü şeytan, insanlar kendisine tabi olduğunda onları şüpheli alanlara çeker, aşırılıklara davet eder.

Buna ilave olarak çağımızda, önceki yüzyıllardan farklı olarak teknolojinin gelişmesiyle birlikte gıdaya müdahale imkânı ortaya çıkmıştır. Gıdanın uluslararası ticaret yoluyla kolayca yayılabilmesi, maddi refahın artması, reklam sektörünün etkisi ile tüketim alışkanlıklarının değişmesi de konuyla ilgili diğer hususlardır. Bütün bu gelişmeler sonucu gıda bozulduğu takdirde, bu sadece insanın sağlıklı ve huzurlu bir hayat sürmesine engel olmasına değil Yaradan'ın yeryüzünde koyduğu nizamın da bozulmasına yol açacaktır. Bu yüzden helal ve temiz gıda konusundaki ilkeli yaklaşım özellikle günümüzde hayati önem kazanmıştır.

İnsan şeytana aldanınca hırs ve tutkuları uğruna insanlığı türlü felaketlere çiriftar etmekten çekinmeyeceğine dair Rabbimizin şu uyarısı oldukça anlamlıdır:

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ

“O hâkimiyeti ele aldığı anda yeryüzünde bozğunguluk çıkarıp ürünleri ve nesilleri yok etmeye çalışır. Allah bozğunguluğu sevmez.” (Bakara 205)

Bu sebeple gerek GDO'lu ürünler gerekse içinde sağlığa zararlı katkı maddeleri bulunan paketlenmiş gıdalara dikkat etmek gerekir.

·İnsan gıdayı kendi durumuna, besin maddelerinin çeşidi ve uygunluğuna göre de tüketmelidir.

Çünkü zamansız ve uygun olmayan gıdaları yemek şifa olmak yerine zarar ve hastalık getirebilir.

Nitekim Resûlullah (sav), halası Ümmü'l-Münzir Selmâ bnt. Kays'a misafir olmuştu. Yakalandığı hastalıktan henüz kurtulmak üzere olan Hz. Ali de beraberindeydi. Hz. Peygamber, olgunlaşması için evin bir köşesine asılmış olan hurma salkımlarından yemeye başladı. Hz. Ali de yemek için ayağa kalktı. Bunun üzerine Resulüallah ona,

مَهْ إِنَّكَ نَاقَةٌ

“Sakin ha! Sen hastalıktan yeni kurtuluyorsun.” buyurdu.

Bunun üzerine Hz. Ali yarı ham olan hurmayı yemekten vazgeçti.

Halası onlara arpa ve şalgam yaprağından yapılan bir yemek getirdi. Resulüallah bu yemeği göstererek,

يَا عَلِيُّ أَصِْبْ مِنْ هَذَا فَهُوَ أَنْفَعُ لَكَ

“Ey Ali! İşte bundan ye. Bu senin için daha faydalıdır.” buyurdu. (Ebû Dâvûd, Tıb,

Şerifte çok yemenin zararına değinilmiş yemenin ölçüsü net olarak belirlenmiştir.

Başka hadislerde de ise Efendimiz çok yiyip te göbek bağlayanlar hakkında “korkunç” ifadesini kullanmıştır.

2)

·Gıda temiz ve sağlıklı olsa bile insan çok fazla yiyerek bu gıdayı zararlı hale getirebilir.

Bir Hadis-i Şerifte Peygamber Efendimiz (s.a.v.) çok yemenin zararına vurgu yaparak şöyle buyurmuştur.

“Âdemoğlu, midesinden daha kötü bir kap doldurmamıştır. Halbuki birkaç lokma ademoğlunun belini doğrultmaya yeter. Eğer mutlaka bu miktarı geçecekse, midesinin üçte biri yemeğe, üçte biri içeceğe ve diğer üçte biri de (boş kalarak) nefes alıp vermeye ayrılmış olsun.” (Tirmîzî, Zühd,47)

“Ümmetim hakkında korktuğum şeylerin en korkuncu (tehlikelisi) şunlardır: Karın büyüklüğü (göbek bağlamak), çok uyku, (maddi ve manevî) tembellik ve yakîn (iman) zayıflığıdır.” (Suyuti, Fethu'l-Kebir, I, 58)

Konumuz açısından hadiste dikkat çekilen şişmanlık değil, "göbek bağlamak" anlamındaki oburluktur. Birçok mutasavvıf çok yemenin kalbi öldürdüğünü az yemenin ise kalbi uyanık tuttuğunu ifade etmiş ve bunu elbette hadisi şeriflerle ilişkilendirmişlerdir.

Nitekim asr-ı saadette, yâni Peygamber devrinde Sümâme bin Üsal isminde, Yemâme bölgesinde yaşayan ve ora halkının ulusu olan biri vardı. Peygamberimizin yanına gelmiş, O'nun canına kast etmiş, amcası Abbas bu cinayete engel olmuş ancak adam kaçmıştı.

Peygamberimiz de onun giyabında idamına hüküm vermişti.

Hicretin altıncı yılında Mekke ye yolculuk yaparken, Müslümanlar Ümame'yi yakaladılar, Medine'ye Peygamberimize getirdiler. Peygamberimiz ona kötü muamele yapılmamasını emretti, kendisini bir direğe bağlattı; yiyecek verilmesini, sağılan devenin sütünden içirilmesini emretti.

Peygamberimiz Sümame'nin yanına vardıkça ona Müslüman olmasını teklif ediyor, o ise "Beni öldürürsen bir katili öldürmüş olursun, affedip iyilik edersen, iyiliğe teşekkür eden bir kimseye iyilik etmiş olursun, şayet benden kurtuluş akçesi istersen, istediğin kadar iste..." şeklinde cevap veriyordu.

Peygamber (s.a.v.) ona üç kere Müslüman olmasını teklif etmiş, o her defasında aynı cevabı vermişti. Nihayet Peygamber onu serbest bıraktı. Bu iyilik üzerine Sümame'nin kalbine iman ve İslâm sevgisi düştü ve Kelime-i Şehadet getirerek Müslüman oldu.

Peygamberimiz ona gusledebileceği bir yer gösterdi, gusletti, sonra dönüp Peygamberimize biat etti.

Akşam olunca Sümame'ye yemek getirdiler. Getirilen yiyecek ve içecekten gayet az miktarda yedi içti. Bunu gören Müslümanlar hayret ettiler. Onların, Sümame'nin Müslüman olduktan sonra çok az yiyip içmesine şaşmalarını gören Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Siz günün başlangıcında kâfir midesiyle yiyen ve günün sonunda Müslüman midesiyle yiyen bir kişinin halinden dolayı hayret edip şaştınız mı (Biliniz ki) Kâfir yedi mide ile yer, mümin ise bir tek mide ile yer..." (Buhârî, Et'ime, 12)

Bütün bunlardan anlaşılabilir ki Müslüman hem dinini hem sağlığını düşünerek az yemek zorundadır. Tersisi olursa da hem dünyada hem de ahirette meşakkatle karşılaşacaktır.

Allah Resûlü'nün, yiyecek ve içecek kaplarının taşınması esnasında üzerlerinin örtülmesini emretmesi, su saklama kaplarının kapalı tutulmasını istemesi, özellikle temiz sulardan içmeye özen göstermesi, temizliğin en temel unsuru olan suyu insanlara ulaştırmaya teşvik etmesi de temiz gıdaya verdiği önemin bir göstergesidir.

Uyku

Dinlenme ve uyku alışkanlıklarımız da sağlığımız açısından önemlidir. Sevgili Peygamberimiz (sav.), temel insani ihtiyaçlarımızdan olan dinlenme ve uyumaya kendi hayat tarzını örnek göstererek teşvik etmiştir. Geceleri hiç uyumadan ibadetle geçirmek isteyenlere bu anlamda müsaade etmemiş, uygun görmemiştir.

اسْتَعِينُوا بِالْقِيَامَةِ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ

"Gece ibadetine kalkmak için kaylûleden yararlanın." (İbn Mâce, Sıyâm, 22) Buyurarak gece ibadeti için gerekli olan zamanı kazanmanın yolunu da tarif etmiştir.

Bu sebeple sahabeden bazıları yatısı namazını kılar kılmaz yatarlar hatta eve yaklaşınca bir an önce uyumak için gömleklerini çıkarmaya başlardı.

Nitekim vücudumuzda, yakılan Enerjinin artıkları olan adına adenozin denen zararlı maddeler oluşur. Bu maddeler uyuduğumuzda vücuttan atılır ve bu maddelerin vücudumuza zarar vermesi önlenmiş olur. Uyuyabilmek için ise vücudumuz melatonin denen bir madde salgılar. Bu maddenin salınımı ise gece 21.00 gibi başlar ve gece 23.00-03.00 arası maksimum seviyeye ulaşır. Bu yüzden en ideal uyku melatonin salınımının başladığı saat 21.00'den sonraki uykudur. Daha az hastalanmak ve güçlü bir bağışıklık sistemine sahip olmak için gece 23.00-03.00 arası saatleri uykuda geçirmek çok önemlidir.

Spor

İslam Dininde bazı prensiplerin göz önüne alınması durumunda sportif faaliyetlerle uğraşmanın bir sakıncası olmadığı gibi bazı spor dalları ile uğraşmak sünnet olarak görülmüş, çeşitli sebeplerle teşvik edilmiştir. Bu sebepler arasında; Müslümanların ibadetlerine ve diğer görevlerine kuvvetli bir istekle sarılmalarını sağlamak, onlara daha güçlü olma yollarını göstermek, beden sağlığını temin etmek, öte yandan

Müslümanların İslam topraklarının savunmasına topyekûn hazırlıklı bulunmalarını teşvik etmek vb. sebepler sayılabilir. Bundan dolayı Müslümanlar, Asr-ı saadetten itibaren Hz. Peygamber (s.a.s)'in tavsiye ettiği sporlardan atıcılık, binicilik, güreş vs. sporlarla meşgul olmuşlardır.

Günümüzde spor ile uğraşmak yanlış anlaşılmış olmalı ki sporu, özellikle de futbolu izlemek, ilgilenmek gibi anlaşılmıştır.

·Ancak unutulmamalı ki İslam sporu sadece izlemeyi değil spor ile bizzat ilgilenmeyi yani spor yapmayı teşvik etmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve sahabenin ilgilendiği spor dallarını şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

1.düşmanlara karşı, gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın" (el-Enfal, 8/60). Bu âyette geçen "kuvvet" kelimesini Hz. Peygamber (s.a.s) atıcı olarak tefsir etmiştir (Riyâz'u's-Sâlihîn Tercümesi, II, 563).

2.Binicilik: Bir gün Rasûlüllah (s.a.s), Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer ile binicilikte yarıştılar. Bu yarışta Peygamberimiz onları geçti. Hz. Ebu Bekir ikinci, Hz. Ömer de üçüncü oldu (Ahmet Turan, İslamiyet'te Spor ve Önemi, Ankara 1988, s. 13)

3. Güreş: Asr-ı saadette güreş sporu da pek yaygındı. Rükâne adında biri bu spor dalında ün yapmıştı. Hz. Peygamber (s.a.s) bu pehlivan ile güreşmişti.

4.Koşu: Hz. Peygamber (s.a.s)'in Hz. Aişe ile müşterek hayatlarında en az iki defa bizzat koşu şeklinde yarışa tuttuğu bilinmektedir. (M. Hamidullah, Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed, II, s. 1143)

5. Yüzme: Hz. Peygamber, yüzmeyi çocukluğunda annesiyle gittiği Medine'de öğrenmişti. (Hayreddin Karaman, İslam Işığında Günün Meseleleri, İstanbul 1982, II, 354-355).

İslam'a göre şu şartlarda spor yapmak bazı sakıncalar doğurabilir: Namazın geçmesi veya gecikmesine sebep olacak derecede uzun zamana yayılması; bir menfaat için oynanması; oyun sırasında dinimizin yasakladığı şeylerin konuşulması; tesettüre riayet edilmemesi; normal dinlenme ve eğlenme ölçülerini aşarak vakit israfına varan iptilâ halini alması ve en önemlisi oyunların kumara âlet edilmesi.

Yukarıda sayılan sakıncaların bulunmaması halinde eğlenmek, dinlenmek, güçlenmek ve eğitim amaçlı yapılan spor etkinliklerinde bir sakınca görülmemektedir.

2.TEDAVİ OLMAK

İnsan sağlığına dikkat etse dahi bir gün gelip hastalanabilir. Nitekim Yüce Rabbimiz Yasin Suresi 68. Ayette:

وَمَنْ نَعْمَرَهُ نُنكَسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ

“Kime uzun ömür verirsek onu yaratılış çizgisinde tersine çeviririz. Hiç düşünmezler mi!” buyurarak insanın eninde sonunda güçsüz hale geri döneceğini bildirmiştir.

·Hastalıklar, hastalık belirtileri ve ağrılar insanın bedeninin uyarı sinyalleridir. Yani bunlar eziyet değil rahmettir.

İnsanın bir yeri ağrıdığında, bazı belirtiler oluştuğunda veya ufak tefek hastalıklar meydana gelmeye başladığında vücut insana tedavi olması gerektiğini hatırlatır.

Bu bir nevi Allah'ın insanın bedeninde kurduğu erken uyarı sistemidir. Ayrıca Allah (c.c.) bir dert yarattığında onun tedavisini de mutlaka yaratmıştır. Üsâme b. Şerîk'den nakledildiğine göre bedevîler Peygamber Efendimiz (s.a.s)'e gelip, "Ya Resulullah! Tedavi olalım mı? Diye sorduklarında Efendimiz (s.a.s): Tedavi olunu

Çünkü Allah yaratmış olduğu her derdin devasını da yaratmıştır. Ancak bir dert hariç. O da ihtiyarlıktır." Buyurmuştur. (Ebû Davud, Tıp, 1) Tedavi olurken dikkat edilecek bazı hususlar vardır. Bir defa tabibin ve tedavide kullanılan ilaçların birer sebep olduğuna, gerçek şifayı verenin .Allah olduğuna inanılmalıdır

Tedavi olmak ne kadar gerekli ise, tedaviyi yapacak hekim olmakta o kadar önemlidir.

...وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...

"...Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır..." (Maide 32)

Mantığı ile tedavi olmak ve tedavi etmek manevi olarak ta kazancı olan bir durumdur.

·Hastalığın gelebileceği yerlerden uzak durmak gerekir.

Halife Hz. Ömer Şam'ı teftiş etmek için çıkmıştı. Ürdün'ün Serğ köyü'ne gelince Ebû Ubeyde b. Cerrâh ve bazı sahabeler, Şam'da veba salgını olduğunu haber verdiler. Hz. Ömer ilk olarak muhacir sahâbilerle görüşti.

Ancak gidip gitmemekte bir karara varamadılar. Ardından ensarla görüştü. Onlar da muhacirler gibi ihtilafa düştüler. Sonra Medine'ye hicret eden Kureyş yaşlılarından mevcut olanları çağırdı. İhtilafsız girmemeyi önerdiler. Hz Ömer dönmeye karar verdi.

Ebû Ubeyde b. Cerrâh Hz. Ömer'e, "Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun?" dedi.

Hz. Ömer, "Keşke bunu senden başkası söyleseydi! Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyoruz. Söyle bakalım; şayet senin develerin olsa, iki yamacı olan bir vadiye otlatmak için indirsen, o yamaçlardan biri yeşillik, diğeri ise çorak olsa, sen develeri yeşillik yerde gütsen de Allah'ın kaderiyle, otsuz yerde de gütsen yine Allah'ın kaderi ile gütmüş olmaz mısın?" dedi.

Abdurrahman b. Avf çıkageldi ve "Bu hususta Allah Resul'ünün şöyle buyurduğunu duymuştum:

إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ

"Bu hastalığın bir yerde çıktığını işittiğiniz zaman oraya girmeyiniz. Hastalık sizin bulunduğunuz yerde çıkmış ise ondan kaçmak için sakın oradan dışarı çıkmayınız!" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer, Allah'a hamd etti, sonra Şam bölgesine girmeden geri döndü." (Buhârî, Tıb, 30)

Nitekim geçen senelerde bütün dünya bulaşıcı covid-19 pandemisi ile karşı karşıya kalmıştı. Bu zamanlarda Efendimiz'in (s.a.v.) tavsiyelerinin ne derece önemli olduğu anlaşılmış oldu.

Hz. Peygamber, özellikle ağızdan çıkan tükürük zerrecikleri ve balgama karşı aldığı tedbirlerle belli bir eğitim ve disiplin sağlamıştı. Nitekim kendisi de aksıracağı zaman ya eliyle ya da elbisesiyle yüzünü kapatarak ağızından çıkan zerreciklerin etrafa dağılmasını önlemeye çalışırdı.

2.SABIR

.Bir kısım hadis-i şeriflerde mümine isabet eden hastalığın, onun manevî derecesinin yükselmesine ve günahlarının affına sebep olacağı bildirilmiştir: “Bir müslümana hastalık isabet ederse, hazan vakti ağaç yapraklarının döküldüğü gibi Allah onun hata ve günahlarını döker.” (Buharî, Merda, 13)

وَلَيُبْلَوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ
وَيَنْقُصُ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالشَّمْرَاتِ
وَيُبَشِّرُ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ
مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

“Ant olsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.Onlar; başlarına bir musibet gelince, “Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aitiz ve şüphesiz O’na döneceğiz” derler.” (Bakara 155-156)

“Müminin başına bir sızı veya bir meşakkat, bir hastalık, bir hüznün, hatta kendini üzen bir keder gelirse bunlar onun günahlarına kefarettir olur.” buyurur. (Müslim, Birr, 52.)

“Müminin durumu ne ilginçtir! Her hâli kendisi için hayırlıdır. Bu durum yalnız mümine mahsustur. Başına sevinecek bir hâl geldiğinde şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir sıkıntı gelecek olursa ona da sabreder; onun için bu da hayır olur.” (Müslim, Zühd, 64)

وَلَكِنِ ادْفَنَّا الْإِنْسَانَ مِمَّا رَحِمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا
مِنْهُ إِنَّهُ لَكَيْفٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾ وَلَكِنِ ادْفَنَاهُ
نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَسَّتَهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ
السَّيِّئَاتِ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ ﴿١٠﴾ إِلَّا
الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

“Eğer insana tarafımızdan bir nimet tattırır da sonra ondan çekip alırsak tamamen ümitsizliğe düşer, nankörleşir. Eğer başına gelen bir sıkıntıdan sonra ona bir nimet tattırırsak, " (Oh!) Kötü durumlar benden uzaklaşıp gitti" der. Artık onun bütün yaptığı sevinmek ve övünmektir. Ancak sabredip, dünya ve âhîret için yararlı işler yapanlar böyle değildir. İşte onlar için bir bağış ve büyük bir mükâfat vardır.” (Hud 9-11)

Eyyûb Aleyhisselâm’ın başına bir dert geldiğinde- bu derdinden dolayı-şikâyet etmeden, hayâ ile Allah’a şu şekilde dua ettiği belirtilmektedir:

Allah Teâlâ onu şöyle övmektedir:

إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نُّعَمِّ الْعَبْدُ إِنَّهُ
أَوَّابٌ

“Biz onu sabredici bulduk. Ne iyi kuldu o! Gerçekten Allah'a yönelirdi.” (Sâd 44)

Allah, ölümle sonuçlanan hastalıklara yakalananlara da kendi katında büyük mükâfat verecektir. Nitekim hadislerde doğum esnasında vefat eden kadınların, boğulanların, yananların, karın ağrısından ve vebadan ölenlerin şehit mertebesinde olacakları bildirilmiştir.

Bu açıdan bakıldığı takdirde hastalıklara karşı Allah'a isyan etmenin, “Benim günahım neydi?” diye sızlanarak şikâyet etmenin asıl hastalık ve musibet olduğu anlaşılabilir. İzzüddîn b. Abdisselâm, el-Fiten ve'l-Belâyâ ve'l-Mihen ve'r-Rezâya adlı eserinde insanın başına gelen musibet, mihnet ve belânın insanların derecelerine bağlı olarak çeşitli faydaları olduğunu ve musibetlerin büyüklüğüne göre de mertebelerin çeşitli olacağını ifade eder.

Bu faydalar sırası ile şöyle özetlenebilir: Bunlara sabreden kişi Hakk'ın rubûbiyyet, izzet ve kahrını bilir; kulluğunu farkederek Allah'ın hüküm, tedbîr, kaza ve kaderine döner; ihlasla Allah'a bağlanır; her şeyden Allah'a yüz çevirir ve O'na yönelir; tazarrû ve niyazda bulunur; musîbet karşısında sakin ve serin kanlı olur; suç ve kabahatten dolayı af diler; belâyâ sabır gösterir ve böylece Allah'ın muhabbetini kazanır; belânın faydalarını düşünerek onunla ferahlar; belaya şükreder; günah ve hatalar için bir arınma yaşar; bu sabrı rahmete vesile olur; âfiyet nimetinin kadrini bilir ve ona şükreder (çünkü nimetlerin kadri ancak onların yokluğunda bilinir); bu faydalar karşısında ahiret sevabını mülahaza eder. Bu faydaların dışında bilemeyeceği gizli faydaların da belâların içine dürülmüş olabileceğini hesaba katar; kötülük, taşkınlık ve şumarıklığına gem vurur; rızâ ile rıdvanullahı kazanmış olur. (İzzeddin İbn Abdüsselâm, el-Fiten ve'l-belâyâ ve'l-mihen ve'r-rezâya, thk. İyad Halid et-Tabba (Dimeşk: Dârü'l-Fikr, 1992), 29-22)

Başka mutasavvıflar ise imtihanların, tıpkı altının ateşle tecrübe edildiği gibi insanın da iyi olanının iyi olmayanından imtihan yoluyla ayırt edildiğini belirtir. (Mustafa Çağrı, "Fitne", 156-159)

Sonuç

Rabbimiz insanın hem ruhunu hem de bedenini sağlıklı ve en güzel biçimde yaratmıştır. Bu hatasız çalışan beden ve ruh emanetini layığı ile koruyup kollayarak rabbine teslim etmek insanın vazifelerinden biridir.

Elbette ki insan hastalanacak, yaşlanacak, ahir ömründe zayıf düşecek ve en nihayetinde ölecektir. Ancak bize düşen hem sağlık açısından hem de dinen sakıncalı olacak şeylerden kendimizi ruhumuzu ve bedenimizi koruyarak emaneti teslim etmektir. Sağlıklı bir yaşam sürmeye gayret etmek insanın dünya ve ahiret saadeti için gerekli olan bir vecibedir.

İnsan evvela hastalanmadan önce sağlığının kıymetini bilerek sağlıklı kalmaya çalışmalıdır. Şayet hastalanmışsa hastalığı da sağlığı da verenin Rabbisi olduğunun, her derde bir deva yarattığının bilinci ile tedavi olmanın yollarını aramalıdır. Tedavi olamamışsa da günahlarının döküldüğünün bilincinde olup ahirette alacağı ecri düşünerek sabretmelidir.

Allah (c.c.) cümle Ümmet-i Muhammede sağlık, sıhhat, âfiyet içinde bir hayat sürmeyi, son nefeste razı olduğu bir kul olarak ruhunu teslim edebilmeyi nasip etsin. Âmin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

TEMİZLİK

İlyas DEMİRCİ

Altınordu İlçe Vaizi

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى
رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ
وَاتَّبَاعِهِ وَمَنْ

تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ رَبِّ
أَشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي
وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا
قَوْلِي

رَبِّ زِدْنَا عِلْمًا وَالْحَقِّقْنَا
بِالصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ عَلِّمْنَا بِمَا يَنْفَعُنَا
وَارْفَعْنَا بِمَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا
عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا إِلَّا مَا فَهَمْتَنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ إِنَّ أَحْسَنَ
الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ ، أَحْسَنَ الْهُدَى
هُدَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
صَلُوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ صَلُّوا عَلَى

طَبِيبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ
صَلُوا عَلَى شَفِيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ
صَلْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

وَأَنْ يَتَطَهَّرُوا فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّ
بَيْنَ سِوَالِ اللَّهِ يُحِبُّ الْمُطَهَّرَ

"Orada (takvâ mescidinde, Mescid-i Kuba'da) günahlardan ve pisliklerden temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da böyle çok temizlenenleri sever" (Tevbe, 108).

ان الطهور شرط الايم
"Temizlik imanin yarısıdır"
(Müslim, Tahâre, 1) Değerli Müslümanlar!

Günümüz hayırlı Cumamız Mübarek olsun.

Bugün islam medeniyetinin üzerine kurulduğu en önemli esaslardan birini anlamaya çalışacağız.

Temizlik konusu. Dünyaya temizliği öğreten bir medeniyetten geldiğimizi unutmayalım.

İbadet için temizlikten yolda ki eziyet veren taşın kaldırılmasına, tuvalet adabından çevre temizliğine kadar, her konuda temizliğin zirvesine ulaşmış bir medeniyet.

Kardeşlerim!

Tahâret/Temizlik; Anlam ve Mâhiyeti

Kur'ân-ı Kerim'de temizliği ve temizlenmeyi ifade eden temel kelime "Tahâret" kelimesidir. Kur'ân'da bu kelime, türevleriyle beraber 18 surede 31 defa geçmektedir. (elMu'cemu'l-Müfehres,)

Sözlükte Tahâret, necaset ve pisliklerden temizlenme anlamına gelmektedir.

(Mu'cemu'l-

Vesid, "Taharet")

Istilahta Tahâret ise; necaset denilen maddi pisliklerden ve hades denilen hükmi ve manevi pisliklerden temizlenmeyi ifade eder. Arapça'da tatahhara bi'l-ma: kirlerden suyla temizlendi ve tatahhara min'el-hased:

kıskançlıktan kurtuldu denir.

(Mu'cemu'l- Vesid, "Taharet", 1, 51) (F. Baysal Y. Lisans

"Kur'an'da Taharet Kavramı")

Değerli Kardeşlerim!

Konuya başlamadan önce İslam dininin temizliğe verdiği önemi 5 başlıkta görmeye çalışalım.

مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَاً وَاتَّخِذُوا 103
مُصَلًّىً وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

O zaman biz o evi insanların gidip gelip ziyaret edecekleri bir makam ve bir güvenlik yeri yaptık. Siz de İbrâhim'in makamından kendinize namaz kılacak bir yer edinin. İbrâhim ve İsmâil'e de, "Tavaf edecekler için, kendini ibadete verecekler, rükû ve secde edecekler için evimi temiz tutun" diye talimat verdik. (Bakara Süresi 125)

2 Temiz olanlar Allah cc'nün Sevgisini kazanır:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

Allah çok tövbe edenleri sever ve içi dışı temiz olanları sever. (Bakara Süresi 222)

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفَرُّقًا بَيْنَ الْمُنِيمِينَ
وَارْصًا إِذَا لَمِنَ حَارِبِ اللَّهِ وَسُوءًا
مِنْ قَبْلُ وَلِيُحْلِفْنَ أَنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ أَنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ
فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ
يُطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

1 Temizlik konusunda açık emir olması:

Allah (c.c.) peygamberliğin ilk yıllarında Hz. Muhammed (s.a.s.)'e şöyle söylüyor:

وَتِيَابِكَ فَطَهِّرْ، وَالرُّجْزَ فَاهْجِرْ

Elbiseni de temizle (tahhir). Pislikten (şirkten veya görünen pislikten) kaçınıp uzaklaş.

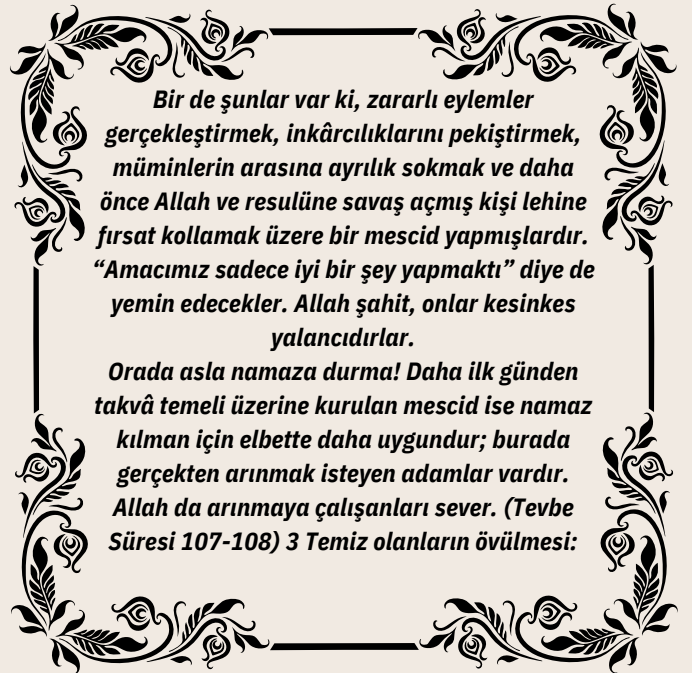
(Müdesir, 4-5) وَمَنْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخِرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَزَاءٌ إِلَّا أَنْ يَكُونُوا مِنَ الصَّادِقِينَ

رحيم

Bir başka grup var ki, onlar iyi işe bir de kötü iş karıştırdıktan sonra günahlarını itiraf etmişlerdir. Umulur ki Allah onların tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah çok esirgeyici, çok bağışlayıcıdır. (Tevbe Süresi 102)

مَنْ تَزَكَّيْتُمْ يَسُخِّرْ بِهَا وَصَلَ عَلَيْهِمْ أَنْ تَخَذُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ
صَلَوَاتِكُمْ لَكُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Onları arındırmak ve temize çıkarmak üzere mallarından sadaka al! Bir de onlar için dua et; çünkü şenin duan onlara huzur verir. Allah her şeyi çok iyi işitmekte ve bilmektedir. (Tevbe Süresi

وَأَسْرَمِنَ ذَلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا بِخِيَالِ أَوْ نَبِيِّكُمْ
 أَرْ خَالِدِينَ رَبِّهِمْ جَنَاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

De ki: Size bunlardan daha iyisini bildireyim mi? Takvâ sahipleri için rableri katında, altlarından ırmaklar akan, ebediyen kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın hoşnutluğu vardır. Allah kullarını eksiksiz görmektedir. (Al-i İmran Süresi 15) (Mevsüatü't tefsiri'l Mevdu 22, 148-160)

İslam dininin temizliğe verdiği önemi aktardıktan sonra "Temizlik" konusunu iki başlıkta anlamaya çalışacağız inşallah. Temizlik/Tahâret iki kısımdır: a- Cisim temizliği (maddî temizlik) b- Nefis temizliği (mânevî temizlik)

1- Cisim temizliği (maddî temizlik) a- Beden Temizliği:

Biri hades denen ve gözle görülmeyen hükmi pislikten, diğeri de gözle görülen ve necâset denen maddî pislikten olmak üzere iki ayrı temizliği gerçekleştirmektir. Hades denen hükmi pislik sadece insan vücudu için mevzubahistir. İki çeşittir, birincisi cinsî münasebet veya ihtilâmla hâsıl olur, bundan temizlenmek için bütün vücudun yıkanması gerekir. Diğeri abdesti bozan hallerle hâsıl olur ve vücudun her an dışarı ile teması olan el, yüz, kol ve ayakların yıkanmasını gerektirir. Bu temizlikler olmayınca namaz kılınmaz.

Hades Halini Gideren Durumlar

1. Abdest

Farsça'da ab (su) ve dest (el) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen abdest kelimesi, "el suyu" anlamına gelir. Abdest kavramı Arapça'da "güzellik ve temizlik" manasına gelen vudû kelimesiyle ifade edilir. Namazın şartlarından birisi olan abdest, namaz ve Kâbe'yi tavaf, tilavet secdesi gibi bazı ibadetleri yapmak için, vücudun belirli uzuvlarını usulüne uygun olarak yıkamak ve mesh etmektir. Abdest müstakil bir ibadet olmayıp, belli ibadetleri yapmak için vasıta niteliğinde bir ibadettir. Manevi temizlik ve namaz başta olmak üzere ibadetlere ruhen ve bedenen hazırlık mahiyetinde olan abdest, aynı zamanda maddi bir temizlenme vasıtasıdır. (İbrahim Paçacı, Dini Kavramlar Sözlüğü, "Taharet" 3-4)

İslam dininde kulun Allah'ın huzuruna ibadet maksadıyla çıkabilmesi için maddi ve manevi yönden temizlenmiş ve arınmış olması esastır. Bu yüzden ibadet için hazırlanan kişi (beden temiz olsa bile) abdestsiz olma durumunda abdest, cünüp olma durumunda ise gusül almak suretiyle manevi (hükmi) kirlilikten temizlenir. "Hadesten tahâret" olarak da bilinen bu temizlik, Kur'ân-ı

Kerim'de şu şekilde bildirilmektedir
 وَأَمْسَسْ دِيكُمْ إِلَى الْمَرَاةِ وَهَكْمَ وَيْ لُوا
 وَحُ لُوَ فَاغْسِبْ وَا إِذَا قَمْتُمْ إِلَى الصَّي آ آيْهَا
 الذِّبْنَ أَمْنِدْ مِنْكُمْ سَبْ رُؤْسِكُمْ وَأَرْجَلِكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ
 وَأِنْ كُنْتُمْ جُنْبًا فَاطَهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ
 جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا
 مَاءً فَتَيَمَّمُوا
 يَرْيِدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ
 وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın

Abdest –ayette de belirtildiği üzere- ibadet niyetiyle yüzü ve dirseklere kadar kolları yıkamak, başı mesh etmek, ayakları topuklara kadar yıkamaktan ibarettir. Abdest, “hadesten tahâret” yani görünmeyen fakat hükmen var olduğu kabul edilen bir kirlilikten temizlenmek anlamına geldiği için farz olan temizlik yukarıda bildirilen azaları bir defa yıkamakla sağlanmış olur. İki veya üç defa yıkamak ve abdest organlarını ovmak sünnettir. (Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, II, 223)

Ayrıca, abdest almak, sadece dış temizlikten ibaret hareketler değildir. Pislikler maddi olduğu kadar manevi de olduğundan, abdest alırken manevi kirlilerden arınmak da söz konusudur. İyi veya kötü hareketleri organlarımızla yaparız. El işler yapar, yıkar ve yazar; ağız yer içer, iyi ve kötü sözler söyler, konuşur; burun koklar, gözler görür, kollar saldırır ve yakalar; kulaklar işitir ve dinler; ayaklar ise bizi pek çok yere götürür. Bütün bunlar zaman zaman Allah’ın Müslümana çizdiği dairenin sınırlarını aşabilir.

İşte abdest sırasında içimizden geçireceğimiz dualarla, söz konusu edilen olumsuz hareketlerin etkisinden kurtulabiliriz. Abdest alacak kimse önce niyet eder. Bu bir ruhi manevi hazırlıktır, Hakkın huzuruna çıkmaya niyet etmek ve hazırlanmak demektir. Sonra besmele çekerek ve Allah’ın yardımını dileyerek abdeste başlar. (Muhammed Hamidullah, İslam’a Giriş, Çev., Cemal Aydın, s. 86)

Resul-i Ekrem:

نظر إذا توضأ العبد المسلم - أو المؤمن - فغسل وجهه خرج من وجهه كل خطيئة معه ماء أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل يديه، خرج من يديه كل خطيئة إليها بعينها من خطيئته كان بطشتها يداؤه مع الماء أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل رجليه، خرجت كل آفة من رجليه أو مع آخرها رجلاه مع الماء مشج نقياً من الذنوب حتى يختر

“ Müslüman bir kişi abdest alır da yüzünü yıkarsa, gözleriyle baktığı her günah suyla –yahut suyun son damlasıyla- yüzünden çıkar gider. Ellerini yıkadığı zaman elleriyle işlediği her günah su ile –yahut suyun son damlasıyla- beraber erlerinden çıkar gider. Ayaklarını yıkadığı zaman ayaklarının yürüyerek işlediği her günah su ile – yahut suyun son damlasıyla- birlikte çıkar gider. Sonunda o kişi, günahlarından arınmış olur. (49 Müslim, Taharet, 32) Çok Kıymetli Kardeşlerim!

2. Gusül

Gusül, bütün vücudun temiz suyla yıkanmasıyla yapılan temizlik işlemidir.

Kur’ân’da:

“Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin” (Mâide Süresi 6) buyurularak cünüplük halinden kurtulmak için guslün gerekliliği bildirilmiştir.

Bir de hayzın kadınlar için mazeret hali olduğu belirtilerek gusledip temizleninceye kadar onlarla cinsel ilişki yasaklanmıştır. Bu durum Kur’ân’da şöyle anlatılıyor:

اء في المحيض ولا تعتزلوا النساء لئلا تكون عن المحيض قل هو اذئ فويس اذا رن فوهن حتى يطه تقرب

ين س فأتوهن من حيث أمركم الله ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين

“Sana kadınların ay halini sorarlar. De ki: “O bir ezadır (rahatsızlıktır). Ay halinde kadınlardan uzak durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri vakit, Allah’ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın. Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever.” (Bakara, 222)

Açıklayıcı hadislerden ve uygulamadan anlaşıldığına göre bu ayetlerde geçen “uzak durma ve yaklaşmama” emirleri, bedenlerin birbirinden ayrı ve uzak olmasına değil, cinsel ilişkiye yöneliktir. Cinsel ilişkide bulunmamak şartıyla aybaşı halindeki kadın ile kocası arasında başkaca bir sınırlama yoktur.

Ayetin Tefsiri: Medine’de yaşayan Müslümanların Yahudilerle yakın ilişkileri vardı ve bazı örf ve adetlerinde Medineliler’in tamamı veya bazı kabileler onlardan etkilenmiş bulunuyorlardı. Bunlardan biri de aybaşı hallerinde kadınlarla ilişki meselesi idi. Yahudiler Tevrat hükümlerine uyarak ay halindeki kadınları pis sayarlar, onlardan her manada uzak dururlardı. Adet geçiren kadına dokunan hatta onun yatağında yatan, minderinde oturan kimseleri bile pis sayarlar, yıkanmaları gerektiğine inanırlardı. Yahudilerin tesirinde kalan bazı kabileler de adet halindeki kadınlara buna yakın bir şekilde davranıyorlardı. Hz. Peygamber, Medine’ye hicret edince bu durum kendisine vakıa ve soru şekillerinde intikal ettirilirdi, gelen ayetler meseleyi çözüme kavuşturdu.

AYETTE GEÇEN VE "RAHATSIZLIK" DİYE ÇEVİRDİĞİMİZ EZA KELİMESİ, "AŞIRI OLMAYAN ZARAR" MANASINDA KULLANILMAKTADIR. ALLAH'U TEÂLÂ KADIN KULLARINA MAHSUS KILDIĞI AYBAŞI HALİNİ ONLAR İÇİN AZ DA OLSA "ZARAR VE ZARARLI OLSUN DİYE TAKDİR BUYURMAMIŞTIR. 25)

Aybaşı hali birleşme kabiliyetini yitiren yumurtaların atılmasını, erkeğin spermi ile birleşecek yeni bir yumurtanın gelmesini beklemek ve aşılama sonrası beslenmesine zemin olmak üzere kadın rahminin hazırlanmasını sağlayan tabii ve gerekli bir oluşumdur. Bu durumda vücudun dengelerinde bazı değişiklikler yaşanmakta, bu da kadının fizyolojisi yanında psikolojisini de etkilemektedir. Eski yumurtanın atılması ve rahimin temizlenmesi kan vasıtasıyla olmakta, aybaşı devam ettiği müddetçe rahimden üreme organı yoluyla dışarıya kan atılmaktadır. Bu durumda kadınlarda cinsel ilişkide bulunulması halinde bundan hem erkeğin hem de kadının çeşitli rahatsızlıklar kapması ve genel olarak rahatsız olmaları, tiksinti duymaları ihtimali galiptir. Hem böyle bir zarara meydan verilmemesi hem de Allah'ın buyruğuna uyararak şehvete karşı direnme imtihanı verilmesi ve irade egzersizi yapılması için "adet gören kadınlarda cinsel ilişki" haram kılınmış, bunun dışında kalan ilişkiler serbest bırakılmıştır.

(Kur'an

Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, II, 354) فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ

"Temizlendikleri vakit, Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın." (Bakara 222) ayeti gereği kanama sona erinceye kadar temasın yasak olduğu konusunda Âlimlerimizin ittifakı var. Ayrıca, Âlimlerin büyük çoğunluğuna göre kanama bitince birleşmenin caiz olması için gusül abdesti gerekir. (Yunus Vehbi Yavuz, "Hayız", Diyanet İslam

Ansiklopedisi, XVII, 53) وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ

"Onlar için orada (cennette) tertemiz eşler de vardır." (Bakara Süresi

Abbas'a göre buradaki temizlikten maksat cennet kadınlarının pisliklerden ve eziyet veren şeylerden uzak olduklarını, tertemiz bir yapıya sahip olduklarını ifade etmiş. Mücahid ise; cennet kadınlarının hayızdan, nifastan, tuvalet ihtiyacını gidermekten; sümük, balgam ve tükürükten; çocuk doğurmaktan ve ölümden uzak olma özelliğinde yaratıldıklarından bahseder.

(Muhtasar İbn-i Kesir, Muhtasar: Muhammed Ali es-Sabuni, I, 44)

Nesefi tesirinde ise; cennet kadınlarının مَطَهَّرَةٌ tertemiz olma durumunu, kötü ahlaktan uzak olma anlamında ele almıştır. Ayrıca cennet kadınlarının bakışları sadece eşlerine yöneliktir. onlar eşlerine kızmaktan, kibirlenmekten, hayızdan, nifastan; idrar, dışkı gibi ihtiyaç giderme durumlarından ve diğer pisliklerden uzaktırlar. (Abdullah en-Nesefi, Tefsiru'n-Nesefi I, 71)

Ayrıca "Orada onlar için tertemiz eşler vardır" ayetinde eşler anlamına gelen ezvac kelimesi hem erkek eşler için, hem de kadın eşler için kullanılır.

EŞLERİN TEMİZ OLMALARIYLA İLGİLİ OLARAK DA BUNUN; HAYIZ, KAN, BALGAM VE BENZERİ MADDİ KIRLERDEN TEMİZ OLMALARI ANLAMINA GELDİĞİNİ SÖYLENDİĞİ GİBİ, BUNA MANEVİ KIRLERDEN TEMİZ OLDUKLARI ANLAMINI İLAVE EDENLER DE OLMUŞTUR. KISAÇA, TEMİZ OLMAKTAN NE KASTEDİLECEKSE BUNLARIN HEPSİNİ ANLAMAK GEREKİR. ZATEN CENNET HAYATI HER BAKIMDAN TEMİZ OLMAYI GEREKTİRİR.

BAZILARI, MÜMİNLERİN AHIRETTE KAVUŞACAKLARI NİMETLERDEN VE KAĞIRLERİN UĞRAYACAKLARI AZAPTAN SÖZ EDERKEN KUR'AN'IN SEMBOLİK BİR DİL KULLANDIĞINI, SOYUT KAVRAMLARIN ANLAŞILABİLMESİ İÇİN SOMUT ÖRNEKLER VERİLDİĞİNİ SÖYLERLER. ONLARA GÖRE ASLINDA BU MADDİ ŞEYLER AHIRETTE YOKTUR. AHIRETTE MÜMİNLER MANEVİ HAZ DUYACAK, KAĞIRLER DE MANEVİ SIKINTI VE ACI İÇERİSİNDE OLACAKLARDIR. KUR'AN'I KERİM, SOMUT BİR DÜNYADA YAŞAYAN İNSANLARIN ANLAMALARINA İMKAN VERMEK İÇİN SOMUT KAVRAMLAR KULLANMAKTADIR.

Bu görüşte olanların bazıları, maddi şeyleri cennet gibi kutsal bir yere yakıştıramadıklarından, bazıları da hint düşüncesindeki ruhçu felsefenin etkisinde kalarak, insanın sadece ruhtan ibaret olduğunu ve dolayısıyla mükafat yahut cezanın manevi olması gerektiğinden hareket ederler.

Özellikle ahiret yurdu gibi gaybi meseleler, insanın kendi tahayyülü ile açıklama yapabileceği konular değildir. Gerçi Kur'an'ı Kerim, ahiret yurdundan söz ederken somut şeylerin yanında, hiçbir gözün görmediği ve kulağın duymadığı şeylerin de olacağından söz etmektedir. (M. Sait Şimşek, Hayat Kaynağı Kur'an Mesajı, 1, 47)

3. Teyemmüm

Sözlükte “kastetmek, yönelmek” anlamına gelen teyemmüm, dini bir kavram olarak, su kullanma imkânı bulunmadığında, abdestsizlik, cünüplük gibi hükmi kirliliği gidermek maksadıyla temiz toprağa sürülen ellerle yüz ve iki kolun mesh edilmesi şeklinde yapılan hükmi temizliği ifade etmektedir.

Kur’ân-ı Kerim’de, وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا

Eğer hasta olur veya yolculuk halinde bulunursanız yahut sizden biriniz ayak yolundan gelirse ya da kadınlara dokunup da -bu durumlarda- su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprağa yönelin (teyemmüm edin); yüzlerinize ve ellerinize sürün. Şüphesiz Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır. (Nisa, 43) buyurulmaktadır.

Teyemmüm ile ilgili ayetin indiriliş sebebiyle ilgili Hz Aişe’den gelen bir rivayete göre, Allah Resulü ve müminler bir yolculuktan dönmekteydiler. Bu sefer sırasında Hz. Aişe’nin gerdanlığı kaybolmuş, insanlar da onu aramaya koyulmuşlardı. .

Cehaletin şifası sormak değil miydi?” demişti. (Ebu Davud, Taharet, 125)
Teyemmüm belirli mazeretlerin bulunması halinde, abdest ve guslün yerine geçen bir bedeldir. Bu mazeretler suyu temin etme veya kullanma imkanının bulunmaması şeklinde özetlenebilir. Abdest ve gusle yetecek miktarda su bulunmaması, su ile arasında yırtıcı hayvan, düşman bulunması, vücudunun yarısından fazlasının yaralı olması bu mazeretlerdendir. Abdest alacak kimsenin abdest uzuvlarının, gusül edecek kimsenin ise vücudunun çoğunluğunun yaralı olması halinde teyemmüm eder. Uzuvarının yarısından azında yara olması halinde sağlam olan organlarını yıkar, yaralı olanları ise mesh eder. Abdest ile teyemmüm bir arada yapılmaz.

Teyemmümün farzları; niyet etmek ve temiz bir toprağa veya toprak cinsinden bir şeye eller vurularak yüzü ve kolları dirsekle birlikte mesh etmektir. Teyemmüm edecek kimse, ne için teyemmüm edeceğine niyet eder. Parmakları açık olarak ellerini temiz bir toprağa veya toprak cinsinden bir şeye vurur, ileri ve geri hareket ettirerek kaldırır, hafifçe birbirine vurarak ellerini silkeler.

Ancak arama işi uzamış, tan yeri ağarmaya başlamıştı. İnsanların abdest için su bulamamaları ve namaz vaktinin girmiş olması dolayısıyla teyemmüm ayeti nazil olmuştu. Bunun üzerine Allah Resulü ve müminler, kalkıp teyemmüm yapmışlar hatta Ashabtan Üseyd b. Hudayr, bu ayetin inişine sebep olması dolayısıyla Hz. Aişe’ye hitaben, “Allah seni hayırla mükâfatlandırsın! Vallahi, senin başına ne sıkıntı gelmişse mutlaka Allah senin için onda bir çıkar yol ihsan etmiş ve o işte Müslümanlar için bir bereket kılmıştır.” demişti. (Hadislerle İslam, II,124) Allah Resulü, suyun bulunmadığı veya kullanılmasının çeşitli sıkıntılara sebebiyet verebileceği durumlarda teyemmüm yapılmasında hiçbir sakınca görmemiş hatta bundan kaçınanları eleştirmiştir. Nitekim Resülullah zamanında başından yaralanan bir kişinin gusletmesi gerekmiş, teyemmüm yapabilecekken arkadaşlarının ısrarı üzerine yıkanmış ve bunun neticesinde vefat etmişti. Bu durumu duyan Allah Resulü üzülerken, “Onun ölümüne sebep oldular, Allah onların canlarını alsın!

Muhterem Kardeşlerim!

Tahâret, aynı zamanda beden ve çevre temizliğidir.

İslâm temizlik (tahâret) dinidir denilse yanlış olmaz.

Şu hadis maddî anlamdaki tahâretin önemine yeterince işaret ediyor:

كُذِّبَ اللَّهُ وَالْحَمْدُ لَهِ وَسُؤُورُ الْبُحَانَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّهُمُ الْطَهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ
لِلَّهِ تَمَلُّنَ - أَوْ تَمَلُّنَ - مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ
وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ كُلُّ النَّاسِ يَغْدُرُ

فَبَاعَ نَفْسَهُ فَمَعَّتْهَا أَوْ مَوْبَقَتْهَا

Temizlik (abdest) imanın bir parçasıdır. El-Hamdü lillâh sözü amel terazisini doldurur. Sübhanallahi ve'l hamdu lillâhi, (Allah'ın şânı pek yücedir, hamd O'na aittir) sözü göklerle yerin arasını doldurur. Namaz nûrdur. Sadaka (kurtarıcı bir) delildir. Sabır ışıktır. Kur'an senin lehine ve aleyhine bir delildir... ” (Müslim, Tahâre 1, hadis no: 223)

Temizliğin meşhur olan hikmetlerinden bazıları şunlardır: Günahlara kefâret olması, şeytanı defetmesi, kırgınlık ve gadab sebebiyle meydana gelen hareketi gidermesi, dünyada vücûdun uzuvlarını yıkamakla âhirette de güzelleşmesi. Hz.

Osman bin Affan (r.a.)'dan rivâyet edilen bir hadis-i şerifte:

سُؤُورُهُ نَمُّ يَصْلِي الصَّلَاةَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ لَا يَتَوَضَّأُ رَجُلٌ فَيَحْسِبُ
وَبَيْنَ الصَّلَاةِ الَّتِي تَلِيهَا

“Her kim Allah Teâlâ'nın emrettiği gibi abdest alırsa, farz namazlar arasındaki günahlara keffâret olur” (Müslim, Tahâre 4) buyurduğu bilinmektedir.

Allah Teâlâ'ya kulluk edebilmek ve O'nun rızâsını kazanabilmek için temizlik ilk şarttır. Müslümanların tahâret hususunda titiz olmaları, ibâdet hayatıyla yakından alakalıdır. Avret mahallindeki ve koltuk altındaki kılların traş edilmesi, tırnakların kesilmesi ve diğer temizlik hususunda hassas olmak vâciptir.

Temizlik, gerek maddî gerek manevî olsun bir müslümanın mutlaka riâyet etmesi gereken bir husustur. Hz. Peygamber (as)

الطَّهْرُ شَطْرُ الْإِيمَانِ

“Temizlik imanın yarısıdır” (Müslim, Tahâre, 1)

İbn Mâce, Tahara: 3)) مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطَّهْرُ

“Namazın anahtarı temizliktir” gibi beyanlarıyla temizliksiz dînî hayatın, dindârlığın mümkün olmayacağını mü'minlerin vicdanına yerleştirmeye çalışmıştır.

Bedenî görevlerin başında temizlik gelir. Nitekim bir âyet-i kerîmede Allah Teâlâ:

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ فِيهِ رَجَالٌ يَحْيُونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا

“Orada (takvâ mescidinde, Mescid-i Kuba'da) günahlardan ve pisliklerden temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da böyle çok temizlenenleri sever” (Tevbe, 108). Peygamber (s.a.s.)'in “Temizlik imanın yarısıdır” (Müslim, Tahâre, 1) buyurması da temizliğin önemini gösterir.

Aslında kabul edilmesi için koşulan temizlik şartı sadece namaza has değildir. Âyetlerden de anlaşılacağı gibi, sadece gözle görülen maddî kirlere değil; günah ve kötülükler gibi mânevî kötülükler de pis sayılmış ve müslümanların bunlardan arınmaları istenmiştir. Allah için yapılan her bir şeyin kabul edilmesi, onun temiz olmasına bağlıdır. “İbâdet ri'yâ ile kirlenirse makbul değildir.”;

"Sadaka, zekât meşru yoldan kazanılmış helâl maldan değilse makbul değil", "Yenilip içilen şeyler, alınan gıdalar temiz/helâl değilse yapılan duâların, edilen ibâdetlerin hiçbirisi makbul değildir", "Allah temizdir ve sadece temiz olanı kabul eder.", "Sözün temiz olanı, amelin salih olanı O'na yükselir." (Fâtır, 10; Bakara 264; Mâûn, 6) Şu halde kişi müslüman olabilmek, Allah'a lâıyk kul olabilmek için pek çok yönlerden, maddeten ve mânen temiz olmak zorundadır. Burada temizlik şartı mutlakdır. Maddî temizlik veya manevî temizlik diye tahsise imkân yoktur. Zira önce de söylediğimiz gibi İslâm ceset ve ruhu ayrı ayrı mütâlaa ederek, sadece birini üstün görüp diğerini ihmâl etmiyor, ikisinin de terbiye ve kemâlini istiyor, ikisinin de terbiyesinde temizliği ilk şart kılıyor. Ruhu kirleten şirk, kibir, ucub, yalan, gıybet, haset, gadab, dedikodu, mâlâyânî şeylerle iştigal, haram bakış, fisk, gaflet, kötü söz, yeis, fahr, israf, cimrilik, merhametsizlik... gibi mânevi kirlerden şiddetle nehyedildiği gibi, ibadete mâni bir kısım maddî pisliklerden de haber verip bunlardan da uzak durmayı emretmektedir. Bütün vücudun yıkanması, sâdece büyük hades (cünüplük) şartına bağlı değildir. Bunun dışında normal olarak bir müslümanın haftada en az bir defa yıkanması gerekmektedir.

Hz. Peygamber
الْجُمُعَةُ فَلْيَغْتَسِلْ
من جاء مِنْكُمْ

"Sizden cumaya gelen yıkansın" (Buhari, Cum'a 1) demekle kalmaz, Gerek abdest ve gerekse guslün nâkis olmaması "Allah'ın emrettiği şekilde" mükemmel olması gerekmektedir. Her ne kadar abdest âzâlarının ikişer ve hatta birer defa yıkanması yeterli ise de mükemmel olması için, hiç bir kuruluk kalmayacak şekilde üçer defa yıkanması lazımdır. Hz. Peygamber alelacele abdest alıp ökçelerini iyi yıkamayan kimseyi görünce "yazık ateşte yanacak olan ökçelere, (abdesti tam al)" diye uyarılmış, tırnak kadar kuru yer bırakan kimseyi "abdestini tam alması için" geri çevirmiş, ihmâli mümkün olan parmak araları için de: "Su ile ovulmazsa Kıyamet günü Allah ateşle ovacaktır" diye dikkat çekmiştir. Hz. Peygamber abdeste teşvik olarak, müslümanların Kıyamet günü adest uzuvlarında zuhur edecek nurdan bir parlaklıkta diğer ümmetler arasında temayüz edeceğini belirtmekten başka, abdest alan kimse uzuvlarını yıkadıkça o uzuvlarla işlenmiş olan günahların, (onlarda bulunması muhtemel maddî kirler gibi) su ile akıp gideceğini, böylece günahlardan arınmış olarak çıkacağını, abdestin iki vakit arasında işlenen günahlara kefâret olacağını belirtir.

Hattâ Kur'ân-ı Kerim'in bazı âyetleri, birçok dinî emirlerin, "temizlik" in gerçekleşmesi için konulmuş olduğunu ifade etmektedir. Meselâ namaz kılmak için şart olan gusül, abdest veya ihtiyaç durumunda her ikisinin yerini tutmak üzere teyemmüm gibi vâsıtalarla temizlik yapılmasını emreden âyetten sonra:

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ
مُؤْمِنِينَ نَعِمَةً عَلَيْهِمْ وَعَلَيْكُمْ تُشْكِرُونَ لِطَهْرِكُمْ

"Allah (bu emirle) size bir güçlük dilemez, fakat sizi tertemiz yapmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister" (Mâide, 6) dendiği gibi, zekâtla ilgili olarak da

مُؤْتِرِكِبِهِمْ بِهَا خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُ
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ أَنْ صَلُّوا تَكَ سَكَنَ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ

"Onların mallarından bir zekât al ki onunla kendilerini temizlemiş, tezkiye etmiş olasın" (Tevbe, 103) denmektedir.

Hz. Peygamberin: زَكَاةٌ، وَزَكَاةُ
الْجَسَدِ الصَّوْمِ

"Her şey için bir zekât (temizleyici) vardır, cesedin zekâtı da oruçtur" sözü, orucun da bir başka temizlik için konduğunu ifade etmektedir. Bilindiği üzere, zekât lügatte nemâ (artma) ma'nâsına geldiği gibi tathîr/temizleme mânâsına da gelmekte ve şer'î örfte iki ma'nâda birlikte kullanılmaktadır. Bu ifadeler az önce söylediklerimizin zıddına, insana farz kılınan amellerden esas maksadın "insanı hakîkî temizliğe kavuşturmak" olduğunu göstermektedir. Yani temizlik, dinde hem vâsıta, hem gâye olmaktadır.

- Gazalî, İslâm'ın mü'minlerden taleb ettiği maddî ve manevî temizliği dört mertebeye ayırır:
- 1- Zâhir'in temizliği: Bu hadesten, necâsetten ve fuzûliyattan temizliktir.
  - 2- İnsan âzâlarının (cevârih) bir kısım cürüm ve günahlardan temizliği.
  - 3- Kalbin mezmum ahlâklardan, takbih edilen düşüklüklerden (rezâil) temizlenmesi.
  - 4- Sırrın Allah'tan başka herşeyden temizlenmesi -ki bu Enbiyâ ve Sıddîkin'e has bir temizlik mertebesidir. - Kardeşlerim!
- Maddi (Zahiri) temizlik konuları nelerdir? b- Necaset Temizliği: Biri hades denen ve gözle görülmeyen hükmi pislikten, diğeri de gözle görülen ve necâset denen maddî pislikten olmak üzere iki ayrı temizliği gerçekleştirmektir. Necaset, hakiki ve maddi pislik, kirlilik anlamına gelir. Bundan temizlenmeye de necasetten tahâret denir. Namazın şartlarından birisi de necasetten tahârettir. Namazın sahih olması için, beden, elbise ve namaz kılınacak yerlerin temiz olması şarttır. İslam dini temizliğe büyük önem vermiştir. Vücut, elbise ve çevredeki necasetin, her bir zerresinin en iyi bir şekilde temizlenmesi arzu edilmektedir. Bizzat Necis Olan Şeyler esi 90)

1- Hamr (şarap) ve sarhoşluk veren her sıvı madde necistir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْمُونُ وَالْأَزْلَامُ رَجَسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فِ اجْتِنَابِهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! (Aklı Örtten) İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.” (Maide Sür

Ebu Hayyan yukarıdaki ayet hakkında şöyle demiştir: “Allah içki ve kumarın iki mefsedetini açıkladı. Bu mefsedetten biri dünyevi, diğeri de uhrevidir. Dünyevi mefsedet açısından içki içen kimse için şer kapıları açılır ve kumarla da mal varlığı telef olur. İçki ve kumarın uhrevi açıdan mefsedeti ise içki içen ve kumar oynayan kimsenin Allah'ın zikrinden uzak kalmasıdır. (Safvetu't Tefasir, I, 336)

Hz. Peygamber de şöyle buyurmuştur: كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. “Sarhoşluk veren her şey hamr'dır, her hamr da haramdır.” (Müslim, 2003) 2- Köpek ve domuz necistir.

Hz. Peygamber (sav.), şöyle buyurmuştur: “ Birinizin kabından bir köpek su içerse, o kabı biri toprak ve su ile karışık olmak üzere yedi defa yıkasın.” Hanefi mezhebine göre domuz hem içi hem de dışı itibariyle pis olduğundan domuzu necis sayarlar. Köpeğin ise; salyasını necis, dışını da temiz sayarlar.

Hz. Peygamber(sav.) zamanında günümüzdeki gibi deterjanlar ve dezenfekte edici kimyasal maddeler olmadığından o zamanın şartlarında deterjan yerine toprak kullanılıyordu. Çünkü köpeğin salyası sadece suyla temizlenmediğinden suya ek olarak temizlemede etkili olan toprak gibi bir maddeye ihtiyaç duyulmaktaydı. Böyle bir temizliğin yapılması da normal sayılırdı. Günümüzde ise toprağın yerini deterjanlar aldığından köpeğin yaladığı kaplar, bir veya iki kere köpürtülen bol deterjanlı sıcak suyla ve sonrasında iyice durulanmayla da temizlenmiş olur. Ayrıca günümüzdeki bulaşık makinesi marifetiyle de aynı temizlik işlemi yapılabilir.

3- Murdar olan hayvan

وَالْمَوْقُ وَمَا أَهْلٌ لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْحَنِقُ هُ حُرْمَتٌ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَلِحْمُ الْخِنْزِيرِ وَالْمُتْرَدِيُّ وَالْمُتْرَدِيُّ بِالْأَزْلَامِ وَالنَّظِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النَّصْبِ وَإِنْ تَسْتَقْسِمُوا بِذَلِكَ فَمَا فِيكُمْ

“Ölmüş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, (henüz canı çıkmamış iken) kestikleriniz hariç; boğulmuş, darbe sonucu ölmüş ve yırtıcı hayvan tarafından parçalanmış hayvanlar ile dikili taşlar üzerinde boğazlanan hayvanlar, bir de fal oklarıyla kismet aramanız size haram kılındı. Çünkü bunlar doğru yoldan sapmaktır.” (Maide Süresi 3)

Leşin haram olması necis olmasından ötürüdür. Putların adına kesilen ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanlar da murdardır, necistir ve yenilmeleri haramdır. Leşin necasetinden İnsan ölüsü, balık ve çekirge ölüsü istisna edilmiştir.

4- Akan kan necistir.

5- İnsan ve hayvan pisliği necistir.

Hanefilere göre ise; at ve kümes hayvanları dışındaki eti yenen ehli hayvanların dışkı ve idrarları ile kuşların pislikleri bu tür necasettendir. Bunların beden veya elbisenin ¼'ünden fazlasına bulaşması halinde namaz sahih olmaz.

Bundan az ise namaz kılmak caiz olmakla birlikte mekruhtur. İnsanın bedeninde, elbisesinde veya namaz kılacağı yerde, namaza mani olmayacak kadar az pislik bulunmasıyla namazın sahih olacağı düşüncesiyle, temizliği ihmal etmek yanlıştır. Bu pislikleri tamamen temizlemek mümkün iken, bunlarla namaz kılmak mekruhtur. (İbrahim Paçacı, Dini Kavramlar Sözlüğü, "Taharet" 521) Müslüman tüm hayatında temiz olmalıdır. Her konuda olduğu gibi bu konuda da Allah Resulü bizlere en güzel örnektir.

Bu konuda birkaç örnek aktarım:

Uykudan önce ve kalkıldığı zaman, abdest almazdan önce, ilk iş ellerin yıkanması gerektiğine dikkat çeker ve: "El nerede geceledi bilemezsiniz" der. Kezâ (el ve) parmakların yıkanmasında mübâlağalı davranarak iyice yıkanması gerekmektedir. Yemekten evvel ve sonraki yıkamalardan başka, süt gibi yağlı herhangi bir şey (yenilip) içilecek olsa arkadan "yağlı olduğu için" yıkanması icap etmektedir.

Misvak; Dişleri Fırçalamak: Ağız temizliğinde mühim bir husus misvaktır. Hz.

Peygamber her abdest alışında misvak kullanmakla yetinmez, bu vakitler dışında da sık sık misvak kullanırdı. Misvakın ehemmiyetini belirtmek için

لَوْلَا أَنِ اشْتَقَّ عَلَى أُمَّتِي - أَوْ عَلَى النَّاسِ - لِأَمْرَتِهِمْ بِالسَّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ
"Eğer ümmetime müşkilat çıkarmış olmaktan (korkmasaydım) her namazda misvak emrederdim" (Buharî, Cum'a 8)

السَّوَاكُ مَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاءٌ لِلرَّبِّ
"Misvak kullanın! Zirâ o, ağız için temizlik vesilesi, Rabbülâlemîn içinde rıza ve hoşnutluk sebebidir. Nesâî, Tahâret 4

Tuvaletten Sonraki Temizlik: Beden ve elbise temizliğinin yani gerek büyük abdest gerekse küçük abdest bozduktan sonra bunların bedene ve elbiseye bulaşmasına meydan vermemektir. Bu maksadla def-i hacetten sonra su kullanmak gerekmektedir. Su olmadığı takdirde taşla en az üç kere silmek şarttır. Hz.

Peygamber'in önce taş, sonra da su kullanmak suretiyle her ikisiyle temizlik yaptığı, helâda su kullandığı gibi, helâdan çıktıktan sonra da mutlaka her defasında ellerini yıkadığı Hz. Enes ve Hz. Âişe tarafından bildirilmektedir.

Büyük abdestten sonraki temizliği su ile yapmanın ehemmiyetine Kur'an-ı Kerim de işaret ederekteşvikte bulunur. Mezkûr âyet Medine yakınında bulunan Kuba köyü hakkında gelmiştir ve şöyle der: وَاللَّهُ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا يَجِبُ الْمُطَهَّرِينَ

"... Orada (pisliklerden) iyice temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da böyle çok temizlenenleri sever" (Tevbe, 108). Bu âyet üzerine Hz. Peygamber, Kubalılara Allah tarafından övülen temizliklerinin ne olduğunu sorunca, helâda su kullandıklarını söylediler. Beden temizliği konusunda Hz. Peygamber gusül, abdest, istincâ, istibrâ, misvak gibi buraya kadar belirtmiş olduğumuz temizliklerin yapılmasını emretmekle kalmaz, başka hususlara da temas eder.

Temizliği: Müslüman, yediği, içtiği ve giyindikleri kadar içinde yaşadığı çevrenin de temiz olmasına dikkat eder. Bu

önemli bir ahlakî sorumluluktur. Başta evler olmak üzere, sokaklar, mahalleler, köy ve kasabalar mutlaka temiz tutulmalıdır.

Eğitim kurumları, fabrikalar, dükkanlar, camiler temiz tutulmalıdır. Allah Teâlâ şöyle

buyuruyor: مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَأَوْذَّعْنَاهُمَا الْجَنَّةَ مَثَابَةَ لِّلنَّاسِ وَأَمَّا وَاتَّخِذُوا أَن طَهْرًا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

"İbrâhim ve İsmâil'e: 'Tavaf edenler, orada ibadet amacıyla oturanlar, rüku ve secde edenler için Evimi (Kabe'yi) temizleyin!' diye emretmiştik" (Bakara, 125). (F. Baysal Y. Lisans "Kur'an'da Taharet Kavramı")

Kıymetli Kardeşlerim! Gözle görülen ve görülmeyen kirlere temizlenme konusunu burada tamamlayıp Manevi kirlere temizlenme konusuna geçmek istiyorum.

2) Manevi Temizlik
a) Şirkten temizlenmek
إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ
Bilin ki Allah'a ortak koşanlar pisliğe batmışlardır. (Tevbe Süresi 28)

Bu meyanda bıyıkların, tırnakların kesilmesi, koltuk altı ve etek traşlarının yapılmasını da emretmiş, bu fazlalıkların atılmasında en çok kırk günün geçilmemesini istemiştir. Sağ ve Sol Ellerin Kullanılışı: Sünnetin temizlik hususundaki hassasiyetinin bir başka tezahürü sağ ve sol ellerin yapacağı işlerde kendini gösterir.

Zira ayakkabı, elbise giyme, baş tarama, temizlik vs. bütün işlerde "sağdan başlamayı" prensip edinen Hz. Peygamber, pisliklerin temizlenmesi, zaruret halinde temiz olmayan bir şeye dokunma gibi

kirletici işlerin daima sol elle yapılmasını; yemek yemek, yiyeceklere dokunmak gibi temiz olması istenen işlerin de dâima sağ elle yapılmasını emretmektedir. Bu cümleden olarak istincânın, abdest alırken burun temizliğinin gusül esnasında vücuttaki pis yerlerin ve vücuda bulaşan pisliklerin temizlenmesinin daima sol elle yapılması prensip kılınmıştır.

Buna karşılık yemeğin sağ elle yenmesi emredilmiştir. Hz. Peygamber'in bu hususa verdiği ehemmiyeti göstermek için soluyla yiyen bir kimseye "Sağınla ye" dediği zaman, berikisi kibirlenerek "sağımla yiyemiyorum" deyince, "yiyemez ol" diye beddua etmiş olmasını hatırlatmamız kâfidir.

Yiyecek ve giyecek temizliği: İnsan yaşayabilmek için yer ve içer. Yiyecek ve içecekleri temiz ve helâl olanlardan seçmek İslam'ın emirlerindedir.

Allah Teâlâ şöyle

buyurur

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

Ey iman edenler; size

verdiğimiz rızıkların

temiz olanlarından

yiyin, şâyet sadece

Allah'a ibâdet

ediyorsanız O'na

şükredin" (Bakara, 72)

Başka bir ayet-i

kerimede de

آمِنُوا لَا تَحْرِمُوا طَيِّبَاتِ مَا

أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ

اللَّهَ لَا يَحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا

طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي

أنتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ

Ey iman edenler! Allah'

'ın size helâl kıldığı güzel

ve temiz şeyleri haram

etmeyin, sınırı, aşmayın.

Çünkü Allah, sınırı

aşanları sevmez. Allah'ın

size verdiği rızıklardan

helâl ve temiz olarak

yiyin ve inandığınızı

Allah 'tan korkun"

(Mâide, 87-88)

.buyurmuştur

(Çevre ve Mekân

Çevre ve Mekân Temizliği: Müslüman, yediği, içtiği ve giyindikleri kadar içinde yaşadığı çevrenin de temiz olmasına dikkat eder. Bu önemli bir ahlakî sorumluluktur. Başta evler olmak üzere, sokaklar, mahalleler, köy ve kasabalar mutlaka temiz tutulmalıdır. Eğitim kurumları, fabrikalar, dükkanlar, camiler temiz tutulmalıdır. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor
اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاذِجْعَلْنَا النَّبِيَّتْ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَاْمِنَّا وَاَتَّخِذُوْا
اَنْ طَهْرًا بَيْتِيْ لِّلطَّائِفِيْنَ وَالْعَاكِفِيْنَ وَالرُّكَّعِ السُّجُوْدِ

"İbrâhim ve İsmâil'e: 'Tavaf edenler, orada ibadet amacıyla oturanlar, rüku ve secde edenler için Evimi (Kabe'yi) temizleyin!' diye emretmiştik" (Bakara, 125). (F. Baysal Y. Lisans "Kur'an'da Taharet Kavramı")

Kıymetli Kardeşlerim!

Gözle görülen ve görülmeyen kirlere temizlenme konusunu burada tamamlayıp Manevi kirlere temizlenme konusuna geçmek istiyorum.

2) Manevi Temizlik

a) Şirkten temizlenmek اِنَّمَا الْمُشْرِكُوْنَ نَجَسٌ

Bilin ki Allah'a ortak koşanlar pisliğe batmışlardır. (Tevbe Süresi 28)

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يَّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ افْتَرٰى اِثْمًا
عَظِيْمًا

Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimse hakkında bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur. (Nisa Süresi 48)

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يَّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا
Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, ondan başkasını dilediği kimseler için bağışlar.

Allah'a ortak koşan büsbütün sapmıştır. (Nisa Süresi 116)

يٰٓاِبْنٰى لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيْمٌ

"Sevgili oğlum! Allah'a ortak koşma; çünkü O'na ortak koşmak kesinlikle çok büyük bir haksızlıktır."

(Lokman Süresi 13)

b) Günah ve İsyanlardan temizlenmek

وَلَوْطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَرِيْبَةِ اَلَيْسَ كَانَ تَعْمَلُ الْخَبٰٓئِثَ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا سُوْٓءَ
فٰسِقِيْنَ

Kalbi hastalığın en büyüğü münafıklıktır.

Lût'a da hikmet ve ilim verdik; onu çirkin şeyler yapan kasaba halkından kurtardık.

Gerçekten onlar yoldan çıkmış kötü bir topluluktu. (Enbiya Süresi 74)

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَتَطَهَّرُونَ

Fakat kavminin cevabı, "Lût ailesini ülkenizden çıkarın; kuşkusuz onlar (ahlâkça) temizlik taslayan kimselermiş!" demekten ibaret oldu. (Neml Süresi 56)

c) Kalbi Hastalıklardan Temizlenmek:

دُكَلُّهُ، إِلَّا دَجَسَ دَسْتُ، فَسَدُّ كَلُّهُ، وَإِذَا فَسَحَ الْجَسَّ لَسَتْ، صرَّغَةً، إِذَا صرَّغَ الْإِنْفِ الْجَسْدِ مُضْ وَهِيَ الْقَلْبُ

Şunu iyi bilin ki, insan vücudunda küçücük bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası iyi olursa, bütün vücut iyi olur. Eğer o bozulursa, bütün vücut bozulur. İşte bu et parçası kalptir. (Buhari, İman, 39)

Hz. Peygamber (as): "Şüphesiz ki Allah, sizin bedenlerinize ve suretlerinize bakmaz, fakat kalplerinize ve amellerinize bakar" buyurdu ve parmakları ile göğsüne işaret etti.

Hz. Peygamber (sav.): "Kul bir günah işlediği vakit kalbinde siyah bir nokta, bir leke yapar. Eğer tövbe edip vazgeçer, mağfiret dilerse kalbi temizlenir ve parlar. Döner tekrar yaparsa o leke artar, nihayet kalbini ele geçirir."139

Ahirette kurtuluş ancak temiz bir kalple olacağı

وَلَا تَخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ. يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ. إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

İnsanların diriltileceği gün ve Allah'a temiz bir kalple gelenler dışında malın da çocukların da fayda vermeyeceği gün beni mahcup etme!"

بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنِ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ
نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

Erkeğiyle kadınıyla münafıklar birbirine benzer; kötülüğü özendirip iyiliği engellerler, hayır için harcamaya elleri varmaz. Onlar Allah'ı umursamadılar, O da onları rahmetinden mahrum bıraktı. Gerçek şu ki münafıklar günaha batmış kimselerdir. (Tevbe Süresi 67)

وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارِ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ مُّقِيمٌ

Allah, erkeğiyle kadınıyla münafıklara ve açıktan inkârcılık yapanlara, içinde ebedî olarak kalacakları cehennem ateşini vaad etmiştir. Onlara bu yeter de artar! Allah onları lânetlemiştir ve onlar için devamlı bir azap vardır. (Tevbe Süresi 68)

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

Şüphe yok ki münafıklar cehennemden en alt katındadırlar; artık onlara asla bir yardımcı bulamazsın. (Nisa Süresi 145)

Kalbi hastalıklardan biri de Heva ve Heveslere kapılmak

وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الدَّيْنَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا
يَوْمَ الْحِسَابِ

Nefsin isteklerine uyma, sonra seni Allah yolundan saptırır. Kuşkusuz, Allah yolundan sapanlara, hesap verme gününü unutmaları yüzünden çok ağır bir azap vardır. (Sad Süresi 26) Kalbi hastalıklardan biri de Haset etmektir

أَهْمٌ يُقْسِمُونَ رَحْمَتِ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ
وَأَنَّ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık.

Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır. (Zuhruf Süresi 32)

مَنْ مِنْ بَعْدِ إِيْمَانِكُمْ كَفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا سَوَّوْا كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكَ
تَبِينَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Ehl-i kitap'tan çoğu, hakikat kendilerine apaçık belli olduktan sonra, sırf içlerindeki haset duygusundan ötürü, sizi imanınızdan vazgeçirip küfre döndürmek istediler. Yine de siz, Allah hükümünü ortaya koyuncaya kadar affedin ve hoşgörün. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir. (Bakara Süresi 109)

Bütün bu hastalıklar karşısında Müslüman'a yakışan ise:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَوَىٰ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ فَزَعُوا عَنِ الدِّينِ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَنْتَ أَعْلَمُ بِمَا نَحْنُ فِي قُلُوبِنَا إِنَّ اللَّهَ شَهِيدٌ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Bunların ardından gelenler de “Ey rabbimiz” derler, “Bizi ve bizden önceki iman etmiş kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde iman edenlere karşı kötü bir düşünce ve duyguya yer bırakma.

Rabbimiz! Kuşkusuz sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin.” (Haşr Süresi 10) (Mevsüatü't tefsirî'l Mevdu' 22, 161-166) Muhterem Mü'minler! d Nefis Temizliği:
Nefsin Anlamı “n-f-s” kökünden türeyen nefis, sözlükte ruh, can, akıl, insanın şahsı, bir şeyin varlığı, zâtı, içi, hakikatı, beden, ceset, arzu ve istek anlamlarına gelir. (Serdar Mutçalı, Arapça Türkçe Sözlük, “Nefs”)

İnsandaki nefsin mahiyeti hakkında ihtilaf edilmiştir. Nefsin, ruhani bir cevher ve gözle görülmeyen latif bir varlık olduğunu, nur ve ziyadan yaratıldığını söyleyenlerin yanında latif bir cisim, kan ve araz olduğunu söyleyenler de olmuştur. Bilginlerin çoğunluğuna göre ruh ile nefis ayrı şeylerdir. Ruh ve nefsin aynı şeyler olduğunu söyleyenler de olmuştur.

Kur'an'da tekil ve çoğul olarak 295 defa geçen nefis kelimesi, hem insanın maddi varlığını hem de insanda var olan fakat gözle görülmeyen, iyi ve kötüyü arzu eden manevi varlığını ifade eder:
 ذِي انشَاكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَهُوَ اللَّهُ
 “O Allah ki, sizi bir tek nefisten inşa etti...” (Enam Süresi 98)
 إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ
 “Gerçekten nefis kötülüğü emreder.” (Yusuf Süresi 53)
 وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ
 “Hayır, öyle değil, daima kendini kınayan nefse yemin ederim.” (Kıyamet Süresi 2)
 يَا أَيُّهَا النَّفْسُ النَّاصِيَةُ
 الْمُطْمَئِنِّينَ
 “Ey huzura eren nefis!” (Fecr Süresi 27)
 وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلِمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ
 نَفْسُهُ
 “Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz.” (Kaf Süresi 16) ayetleri ve

“İnsanın en büyük düşmanı nefisine (heva ve hevesine) uymasındır” (Acluni, 1, 160) hadisinde geçen “nefs” kelimesi bu manayı ifade eder.
 Nefis Temizliği Bağlamında Nefsin Mertebeleri Mutasavvıflar nefsi; nefsi- emmare, nefsi- levvame, nefsi- mülhime, nefsi- mutmainne, nefsi- raziye, nefsi- merdiyye, ve nefsi- kamile adlarıyla yedi kısma ayırmışlardır.
 Nefsi- Emmare Sözlükte “emredici nefis” anlamına gelen nefsi- emmare, dini bir kavram olarak, kötülüğü ve şerri şiddetle emreden nefis demektir. Kur'an'da Hz. Yusuf'un dilinden şöyle buyrulmaktadır: وَمَا ابْرَأِي نَفْسِي أَنْ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ
 “Ben nefsimi temize çıkaramam. Kuşkusuz nefis, kötülüğü durmadan emreder...” (Yusuf Süresi 53)

Nefsi- emmare, kötü fiil ve davranışların kaynağıdır. Gerçekte insan nefsi tek bir şeydir. Ancak o bulunduğu duruma göre çeşitli sıfatlarla nitelenebilmektedir. Şehvetine tabi olup, üzerine gazap hakim olduğu zaman sahibine kötülük yapmasını emreder. Kötülüğü şiddetle arzulama, nefsin tabiatındandır.

Nefs-i Levvame

Sözlükte kınayıcı nefis anlamına gelen nefs-i levvame tasavvufta, kalbin nuru ile bir parça nurlanmış, o nur ölçüsünde uyanıklık kazanmış nefis demektir.¹⁷⁴

Bir diğer ifadeyle tasavvufi düşüncedeki salık, gönül şehrindeki sarayın pişmanlığa açık kapısı olan nefs-i emmarenin ardından yaptığı kötülüklerin farkına varan, işlediği günahlara pişman olan ve kendisini 'levm eden/kınayan bir nefse' yani 'nefs-i levvame' mertebesine ulaşır. (Fatih Çınar, "Gönül Sarayının Pişmanlığa Açılan Kapısı: Nefs-i Levvame")

Nefs-i Mülhime

İlham edilmiş nefis demektir. Bundan maksat, insana iyiliği ve kötülüğü, hayır ve şerri birbirinden ayırt edebilecek yeteneğin verilmiş olması demektir. Kur'an-ı Kerim'de, وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيْتَهَا , فَالْهَمُّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوِيهَا "Kişiye ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülüğü ilham edene and olsun." (Şems Süresi 7-8) buyrulmaktadır.

Nefs-i Mutmainne

Sözlükte "doyuma, huzura, rahata kavuşmuş nefis" anlamına gelen nefs-i mutmainne, dini bir kavram olarak, iman eden, İslam'ın emir ve yasaklarına uyan, bu konularda hiçbir şüphe ve tereddütü olmayan, neticede Allah ile manevi bir bağ kuran ve bunun lezzetine ulaşan nefis demektir.

Fecr suresinin son

ayetlerinde

bildirilen ve

وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ

"Cennetime gir"

hitabına mazhar

olan bu nefistir.

(Fecr Süresi 30) Bu

niteliğe kavuşan

nefis, cömertlik,

doğruluk, alçak

gönüllülük, güler

yüzlülük, tatlı

dillilik gibi güzel

huy ve sıfatları

kazanmıştır.

Daima tevekkül,

teslim, sabır ve

rıza halleri

içindedir. (Mehmet

Canbulat, Dini

Kavramlar

Sözlüğü, "Ahlak" s.

524)

Nefs-i Radiye

Tasavvufta her

yönüyle hakka

yönelen, Allah'tan

gafil olmama

şuuruna eren ve

O'ndan razı olan

nefis demektir. Bu

mertebedeki nefis,

kendi iradesinden

vazgeçip Hakk'ın

iradesine tabi olur.

Hiçbir şeyden

şikayetçi olmaz.

Nefs-i radiye, Allah için ibadet, zikir ve taat ile meşgul olarak dünyaya gönül vermeyen, hayvani nefsin arzu ve isteklerini terk eden, Allah'ın sevgi ve rızası dışında bütün arzu ve isteklerini bırakan kamil kimsenin ruhudur. Bu makama erişmiş kimse, şüpheli şeylerden uzak durur (vera), keşif ve keramet sahibi olur.

Nefs-i Mardiyeye

Bütün benliğiyle Hakk'a teslim

olan, Allah'ın kendisinden razı

olduğu nefis demektir. Bu

niteliğe kavuşan nefis,

insanları sırf Allah rızası için

sever, onların kusurlarını

affeder, şefkat ve merhamet

sahibidir, nefis muhasebesini

en iyi şekilde yapar, cömert,

hassas ve ince düşünceli bir

yapıya sahiptir.

Böyle nefisler için Allah

kıyamet günü şöyle

buyuracaktır: يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ

الْمُطْمَئِنِّتِ , ارجعي إلى ربك راضية مرضية ,

فادخلي في عبادي . وادخلي جنتي

"Ey huzura eren nefis, sen

Allah'tan ve O da senden razı

olarak Rabbine dön! (iyi)

kullarımın arasına gir! (Fecr

Süresi 27-30)

Nefs-i Kamile

Sözlükte "olgun nefis"

anlamına gelen nefs-i kamile,

tasavvufta, bütün olgunluk

özelliklerini elde etmiş, irşad

durumuna geçmiş nefis

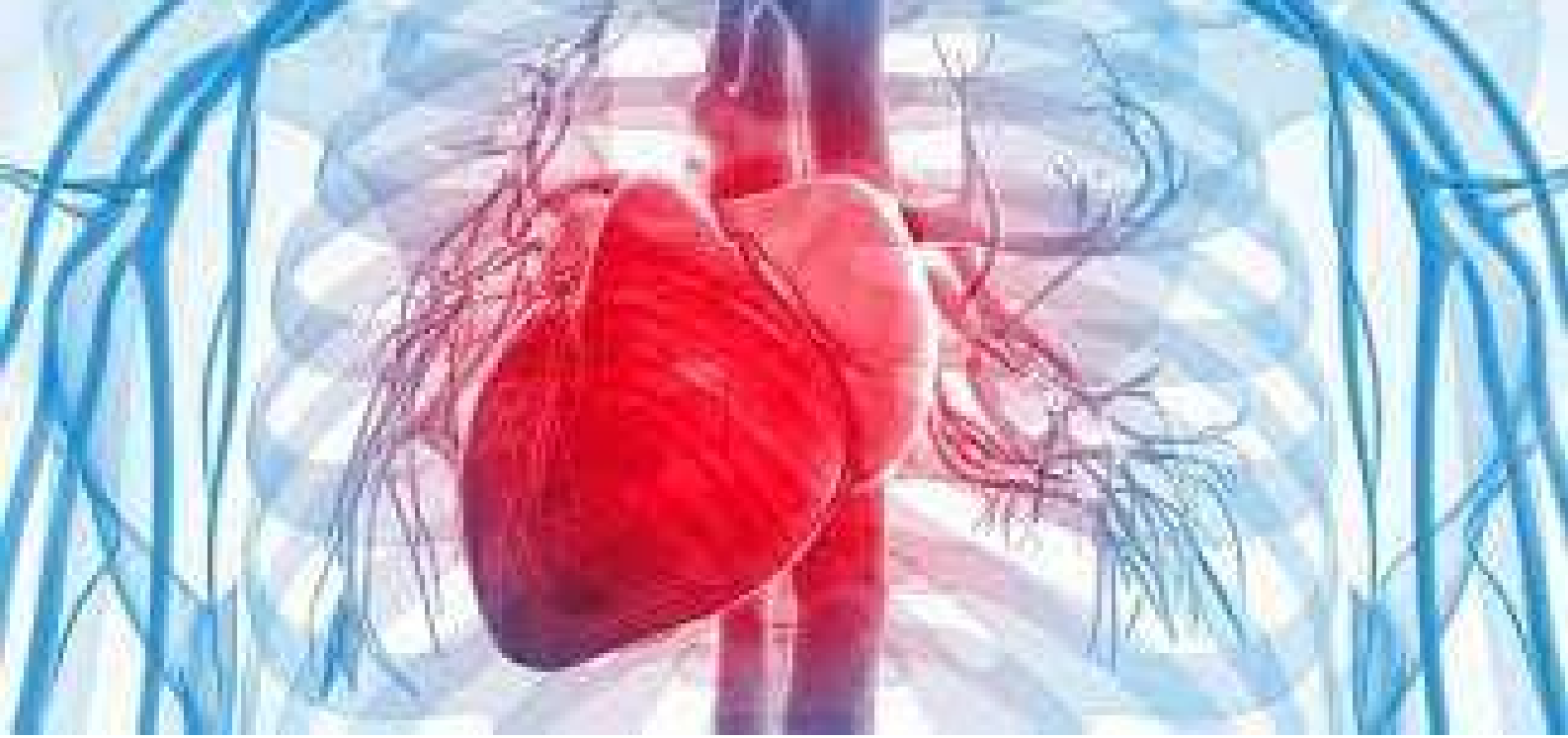
demektir. Buna nefs-i

kudsiyye, nefs-i safiyye ve

nefs-i zekiyye de denilir. (F.

Baysal Y. Lisans "Kur'an'da

Taharet Kavramı")

Kardeşlerim!

Maddi ve Manevi, Görülen ve görülmeyen, Bedeni ve Kalbi kirlerden temizlenmenin yolları:

1- SU:

Su ile yıkamak: Su, hem pisliği temizleme ve hem de abdest ve gusülde kullanılma bakımından asıl temizleyicidir.

Allâh Teâlâ şöyle buyurur:

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا

"Biz gökten temizleyici su indirdik" (25/Furkân, 48).

Temizlik için kullanılacak su, yağmur, kar, nehir, göl, deniz, kuyu, pınar ve sel sularının toplandığı gölet suları olabilir.

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ لَا يَنْجَسُهُ شَيْءٌ

"Su, temizdir. Onu tadı, rengi veya kokusu değişmedikçe dışarıdan bir şey kirlilemez"

(Buhârî, Vüdû', 67).

Yine Allah elçisi, Esmâ binti Ebî Bekir'e elbisesini hayızdan nasıl temizleyeceği konusunda;

"Ovalar sonra da su ile çitiler" buyurmuştur (Buhârî, Vüdû',

63) Su ile temizlemenin

şekilleri:

1. Necâset, sidik, köpek salyasının eseri gibi görünmeyen nitelikte ise, temizlendiğine kanaat getirinceye kadar yıkanır.

Delil şu hadislerdir:

إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي الْإِنَاءِ فَاغْسِلُوهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَعَفِرُوهُ الثَّامِنَةَ بِالتُّرَابِ

"Sizden birinizin kabına köpek ağzını soksa, onu üç defa yıkasın". Başka bazı rivayetlerde yedi defa yıkasın" ifadesi vardır (Buhârî, Vüdû', 33)

Hadis-i şerifteki 'yedi' ifadesi, bizzat 'yedi' defayı ifade ettiği gibi, çokluktan kinaye de olabilir. Bu sebeple, Hanefî fukahâsı, üç defa yıkamayı yeterli görmüşlerdir. Eğer, temizleme üç defa ile mümkün oluyorsa, üç defa yıkanır. (Serahsî, el-Mebsût 1/48; Kâsânî, Bedâiu's-sanâi' 1/64; Mergînânî, el-Hidâye, 1/23.)

إذا استيقظ أحدكم من نومه فلا يغمس يده في الإناء حتى يغسلها ثلاثاً فإنه لا يدري أين باتت يده

"Sizden biriniz uykusundan uyandığında, kaba sokmadan önce elini üç defa yıkasın" (Buhârî, Vüdû', 26)

Necâset, kan ve dışkı gibi gözle görülen çeşitten ise, bunların temizliği bir defa da olsa pisliğin kendisini gidermekle olur.

Ancak, yıkanmasına rağmen renk ve koku gibi giderilmesi güç bir eseri kalırsa, bu zarar vermez. Tercih edilen görüşe göre su saf bir hal alıncaya kadar yıkanır.

Nitekim Havle binti Yesâr dedi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Benim bir tek elbisem var ve onda hayız oluyorum".

Hz. Peygamber buyurdu ki: "Temizlendiğin zaman kan bulunan yeri yıka ve onunla namaz kıl." Havle dedi ki: "Ya Rasûlallah! İzi kalırsa?"

Buyurdu ki: "Su sana yeter, kanın eseri ise zarar vermez" (Ahmed bin Hanbel, II/364, 380; eş-Şevkânî, Neylül-Evtâr, I/40).

2.Silmek yolu ile temizleme: Bıçak, cam, cilâlı tahta, mermer, fayans gibi pisliği içine emmeyen şeylere bir pislik bulaşınca, yaş bir bez, sünger veya toprak, ya da deterjanlı ıslak bezle pisliğin izi kalmadığına galip zan meydana gelecek şekilde silinirse temizlenmiş olur.

3.Ateşe sokmak yolu ile temizleme: Ateşe dayanıklı maden parçası üzerindeki kan ve benzeri necis şeyler, madenin ateşe sokulması ile yanar ve yok olur. Nitekim yağlı, pash, üzerinde necis kan ve et kalıntıları bulunan şiş veya ızgaralar ateşte yakılınca temiz hale gelir.

4.Kazımak, ovmak veya silmek yoluyla temizlemek: Mest ve ayakkabı gibi pisliği emmeyen şeylere hayvan dışkısı gibi görünür bir pislik bulaşsa, bunlar su ile temizleneceği gibi, bıçak gibi bir şeyle kazınarak veya toprak ya da kuma sürterek de temizlenebilir. Ancak mest veya ayakkabıya sidik gibi görünmeyen bir pislik dokunursa, bu yerin yıkanması gerekir. Nitekim elbiseye veya bedene dokunan pisliği kazımak veya toprağa sürmek de yeterli değildir.

İnsana ait kurumuş meni ovalamakla temizlenebilir. Ancak yaş olan meninin su ile yıkanması gereklidir.

Diğer yandan kuru bir meni ovalamakla temizlendikten sonra, bu elbise ile namaz kılınabilirse de, yeri yeniden ıslanırsa, sağlam görüşe göre pislik yeniden döner. Bu yüzden yeniden kurutup ovalamak veya yıkamak gerekir olur.

Hız. Âişe'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Allah Resulünün elbisesindeki meniyi kuru ise ovalıyor, yaş ise yıkıyordum" (Ebû Dâvud, Tahâre 134; Ahmed bin Hanbel, VI/125,132, 213, 230, 263).

2.Yapı değişikliği yolu ile temizleme: Temiz olmayan bir şeyin niteliği değişirse temiz hale gelir. Meselâ; bir domuz veya eşek bir tuzlaya düşerek tuz kesilse temizlenmiş olur. Yine, geyik kanının misk olması, içkinin kendiliğinden veya bir katkı maddesi ile sirkeleşmesi, tezeğin yanarak kül olması lâğım suyu karışan toprağın kuruyup eserinin kaybolması bunları temiz hale getirir.

3.Boğazlama veya tabaklama yolu ile temizleme: Domuz dışında, başka bir hayvanın usûlüne göre kesilmesi hâlinde derisi temiz olur. Artık böyle bir derinin üstünde namaz kılınabilir. Bu hayvan eti yenen cinsten ise eti de temiz olur. Fakat eti yenmeyen hayvanlardan ise, fetvaya esas olan görüşe göre eti temiz sayılmaz. Bununla birlikte meşrû kesimle eti temiz sayılsa bile, yenilmesi caiz olmaz. Bu konuda görüş birliği vardır.

2- Temiz Toprak:

أَعْطَيْتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ نَبِيٌّ قَبْلِي -
وَلَا أَقُولُهُ فَخَرًا: بَعَثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً
وَدَّ وَنَصَرْتُ بَS وَالْأَنْسَS: الأحم
الرَّعْبَ مَسِيرَةَ شَهْرٍ, وَأَحَلَّتْ لِي
لَS لَأَحَدٍ قَبْلِي, S: الأئمةُ ولم تحسفن
وَجَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ مَسَجِدًا
وَطَهورًا, وَأَعْطَيْتُ الشَّفَاعَةَ فَأَخْرَجْتُهَا
لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ, فَهِيَ لِمَنْ لَا يَشْرِكُ
بِاللَّهِ شَيْئًا

“Benden önceki
peygamberlerden hiçbirine
verilmeyen beş şey bana
verilmiştir. Ben, düşmanımın
içine bir aylık mesafeden korku
salma yardımına mazhar oldum.
Yeryüzü bana mescit ve temiz
kılındı, onun için ümmetinden
namaz vaktine kavuşan herkes
(bulunduğu mekânda) namazını
kılıversin. Ganimetler bana helâl
kılındı. Her peygamber sadece
kendini kavmine gönderilirken ben
bütün insanlığa gönderildim. Ve
bana şefaahat (etme hakkı) verildi.”
(Buhârî, Salât,

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُمْ مِنَ الْمَرْءِ فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ
هُ عَلَيْكُمْ لِعَلَّكُمْ تَطْهَرُونَ وَلَيْتُمْ نَعِمْتُمْ
تَشْكُرُونَ

Şayet hasta veya yolculuk
halinde veya içinizden biri ayak
yolundan gelirse yahut
kadınlarla cinsel ilişkide
bulunursa, bu hallerde su
bulamadığınız takdirde temiz
bir toprağa yönelin
(teyemmüm edin), yüzünüzü
ve ellerinizi onunla meshedin.
Allah size herhangi bir güçlük
çıkarmak istemez, fakat O sizi
tertemiz kılmak ve
üzerinizdeki nimetini
tamamlamak ister ki
şükredesiniz.
(Maide Süresi 6)

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ
جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُمْ مِنَ الْمَرْءِ فَامْسَحُوا
بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ
اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ
يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَيُغْفِرَ

Eğer hasta olur veya yolculuk
halinde bulunursanız yahut
sizden biriniz ayak yolundan
gelirse ya da kadınlara
dokunup da -bu durumlarda-
su bulamamışsanız o zaman
temiz bir toprağa yönelin
(teyemmüm edin); yüzlerinize
ve ellerinize sürün. Şüphesiz
Allah çok affedici ve
bağışlayıcıdır.
(Nisa Süresi 43)
Bu iki ayetlerden anlaşılacağı
üzere 4 durumda toprak ile
teyemmüm (Temizlik) yapılır.
AHastalık
BSefer – Yolculuk
CSu kullanmaya engel bir
durum varsa
DCinsel ilişkiBu durumlarda

) 3- İman ve Takva:

Maddi ve Manevi, Görülen ve görülmeyen, Bedeni ve Kalbi kirlerden temizlenmek bzen su ile olur iken bazen de

. İman ve Davranışlarla olur
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan rabbinize kulluk edin ki takvâya .eresiniz

(Bakara Süresi 21)

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لِحُومِهَا وَلَا دَمَ وَأُفْهَا وَلَكِنَّ
يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِتَكْبِرُوا ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا
هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

Onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları; O'na ulaşacak olan sadece sizin takvânızdır.

İşte Allah onları sizin istifadenize verdi ki size doğru yolu göstermesinden .ötürü O'nu tâzimle anasınız

İyilik yolunu tutanları müjdele! (Hac Süresi 37)

لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ
أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ
يَتَطَهَّرُوا ۗ وَاللَّهُ
يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

Daha ilk günden takvâ temeli üzerine kurulan mescid ise namaz kılman için elbette daha uygundur; burada gerçekten arınmak isteyen adamlar vardır. Allah da .arınmaya çalışanları sever
(Tevbe Süresi 108)

4

-Sadaka ve Zekat vermek:

Temizlenmek bazen de fedakarlıkla olur **خَذُّ مِنْ أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مُمْ وِتْرُكِيهِمْ بِهَا صَدَقَةٌ تَطْهَرُهَا**
Onları arındırmak ve temize çıkarmak üzere mallarından sadaka al! (Tevbe Süresi 103)
وَسَيَجْزِيهَا الْآتِقَى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى

Malını Allah yolunda verip arınan takvâ ehli ise ondan (ateşten) uzak tutulur. (Leyl Süresi 17-

18)

5-Allah'ın Emir ve

**قَدْ أَفْلَحَ مَن وَضَعَهُ يَدَايَهُ فِي صَلَاتِهِمْ
الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ
كَاتِبُونَ** Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir; Ki onlar, namazlarında derin bir saygı

hali yaşarlar;

(Müminün Süresi 1-2)

**أَنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تَصْنَعُونَ**

Kuşkusuz namaz

hayâsızlıktan ve kötülükten meneder. Allah'ı anmak her şeyden önemlidir.

Allah yaptıklarınızı bilir.

(Ankebut Süresi 45)

**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ**

Ey iman edenler! Sizden öncekilerin üzerine yazıldığı gibi saknasınız diye sizin üzerinize de sayılı günlerde oruç yazıldı. (Bakara Süresi

183) الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْيَ وَلَا فِتْنَةَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَرَوُودُوا فَاِنَّ خَيْرَ الرِّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا يَا أُولِي الْأَلْبَابِ

Hac bilinen aylardadır. Kim o aylarda hacca karar verip niyet ederse, bilsin ki hac sırasında kadına yaklaşmak, günaha sapsak ve tartışıp çekişmek yoktur. Ne hayır işleseniz Allah onu bilir. Azık edinin; kuşkusuz azığın en hayırlısı takvâdır. Öyleyse bana saygı duyun, ey akıl sahipleri!

(Bakara Süresi 197)

ذَلِكُمْ أَزْكَى لَكُمْ وَاطْهَرُ

Bunlar sizin için en iyi iç ve dış temizliği sağlayan öğütlerdir. (Bakara Süresi 232)

ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

Bu sizin kalplerinizin de onların kalplerinin de temiz kalması için en uygundur. (Ahzab Süresi 53) (Mevsüatüt tefsiri'l Mevdui 22, 161-166) Kıymetli Kardeşlerim!

TERTEMİZ OLANLARIN

MÜKAFATLARI:

1 Allah Sevgisi:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ
Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever.

(Bakara Süresi, 222)

لَسَاءَ دَعَا حَبْرِيَّ إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا
ال: إِنَّهُ أَحَبُّ فَلَانَا فَاجِبُهُ، قَسَقُ
ادِي فِي لِسِي، ثُمَّ يَنْسَجِرِي سَفِيحِيهِ
السَّمَاءِ فَيَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فَلَانَا فَاجِبُوهُ،
فِي حَبَّةِ أَهْلِ السَّمَاءِ، قَالَ ثُمَّ يُوَضِّعُ لَهُ
القبولُ فِي الْأَرْضِ

Allah, bir kulu sevdiği zaman,

Cibrîl -aleyhisselam-'a seslenerek ve muhakkak ki Allah, filan (kulun)ı seviyor sen de sev diye buyurur. Cibrîl -aleyhisselam- onu sever. Sonra sema ehli de

Muhakkak ki Allah, filan (kulun)ı seviyor siz de onu sevin diye nida eder. Böylece onu sema ehli de sever. Sonra onun için

yeryüzünde bir kabul konur. (Müslim, Birr 157) 2 İbadetlerin

kabul olması:

لَسَاءَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِبُ
لِسِرَّاتٍ، هَكَوْهُ خُمْسَ مَسَلِّي مِنْهُ كَيْ
يَسْأَلُ شَيْئًا سِيقَى مِنْ دَرَنِ
قالوا: لَا يَبْقَى مِنْ دَرَنِ شَيْءٍ، قَالَ: فَذَلِكَ
مِثْلُ الصَّلَاةِ الْخُمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَ
الخطايا

- “Ne dersiniz? Birinizin kapısının önünde bir nehir olsa da o kimse her gün bu nehirde beş defa yıkansa, kirinden bir şey kalır mı?”

Sahâbîler: O kimsenin kirinden hiçbir şey kalmaz, dediler.

Resûl-i Ekrem: “Beş vakit namaz işte bunun gibidir. Allah beş vakit namazla günahları silip yok eder” buyurdular. (Buhârî, Mevâkît 6) 3

Nimetlere Şükür ve Artırılması:

Mal insan hayatının devamında en önemli nimetlerden biridir. Kul vereni yani Rabbini bilir ve ona şükrederse Allah cc ona verdiği nimeti malı artırır.

مَّا وَلِنُ كَفَرْتُمْ أَنْ عَذَابِي لَشَدِيدٌ وَإِذْ نَادَى رَبُّكُمْ لئنْ شكرتم لأزيدنكم

Hani rabbiniz, ‘Eğer şükredererseniz size (nimetimi) daha çok vereceğim, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım pek şiddetlidir!’ diye bildirmişti.” (İbrahim Süresi 7)

Müslümanın zekatını ve sadakasını tastamam vermesi onun temiz olmasına ve malının artmasına vesile olacaktır.

مَّا وَتَرَكْتَهُمْ بِهَا وَصَلَ عَلَيْهِمْ أَنْ صَلَوَاتِكَ سَكُنَ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ سَخَدٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةٌ تَطَهَّرُ

"Onların mallarından bir zekât al ki onunla kendilerini temizlemiş, tezkiye etmiş olasın"

(Tevbe, 103)

Tevbelerin ve sadakaların-zekatların kabulü: عِبَادَةُ: التَّوْبَةُ عَنْ عِبَادَةِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَإِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Bilmiyorlar mı ki, kullarının tövbesini kabul eden Allah'tır, sadakaları kabul eden de O'dur. Şüphesiz Allah tövbe kapısını alabildiğine açık tutmaktadır, rahmetiyle her şeyi kuşatmaktadır.

(Tevbe Süresi 104)

Bu yaptıklarımızın karşılığını bir şu açıdan değerlendirmeliyiz:

فَاصْبِرْ كَالصَّابِرِينَ، فَتَنَادُوا مُصْبِحِينَ

Fakat onlar uykudayken rabbın tarafından gelen kuşatıcı bir âfet bahçeyi sarıverdi de bahçe kesilip kurumuş gibi oldu. (Kalem Süresi 20-21) 4

Ahirette Naim Cennetleri:

Müslüman Kalbini Şirk ve Nifaktan kurtardığı ve tevhit inancı ile salih amel peşinde koşturanlar için:

إِنَّ الدِّينَ أَمْنٌ وَعَمَلٌ وَالصَّالِحَاتُ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا

İman edip dünya ve âhîret için yararlı işler yapanlara gelince, onlar için de konak olarak firdevs cennetleri vardır. Kehf Süresi 107)

الدِّينُ تَوْفِيهِمُ الْمَلَكَةُ طَيِّبَةٌ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Onlar, meleklerin, “Selâm size; yaptıklarınıza karşılık girin cennete!” diyerek mutluluk içinde ruhlarını teslim alacağı kimselerdir. (Nahl Süresi 32) (Mevsüatü't tefsirî'l Mevdu 22, 182-186) Cennete ancak tertemiz olanlar girer.

Ne mutlu, maddî-mânevî temizliklerini ihmal etmeyip beden ve gönüllerini her çeşit pislik ve günahlardan arındırmaya çalışan tertemiz müslümanlara!

Rabbim içimizi de dışımızı da tertemiz edebilmeyi nasip eylesin.

Rabbim içimizi her türlü fitne ve fesattan, kin ve nefretten, kibir ve gösterişten, kalbi bütün hastalıklardan uzaklaşabilmeyi nasip eylesin.

Rabbim tertemiz olabilmeyi ve rızasına kavuşabilmeyi nasip eylesin.

Gününüz ve Cumanız mübarek olsun.